

C: 9: 250

1017

~~200. 118~~

K. ~~XI~~ ~~X~~ 50.

XI. 45.

William Charles De Neuron, Earl Fitzwilliam.

~~51-8-62~~

~~A. G. M. S.~~

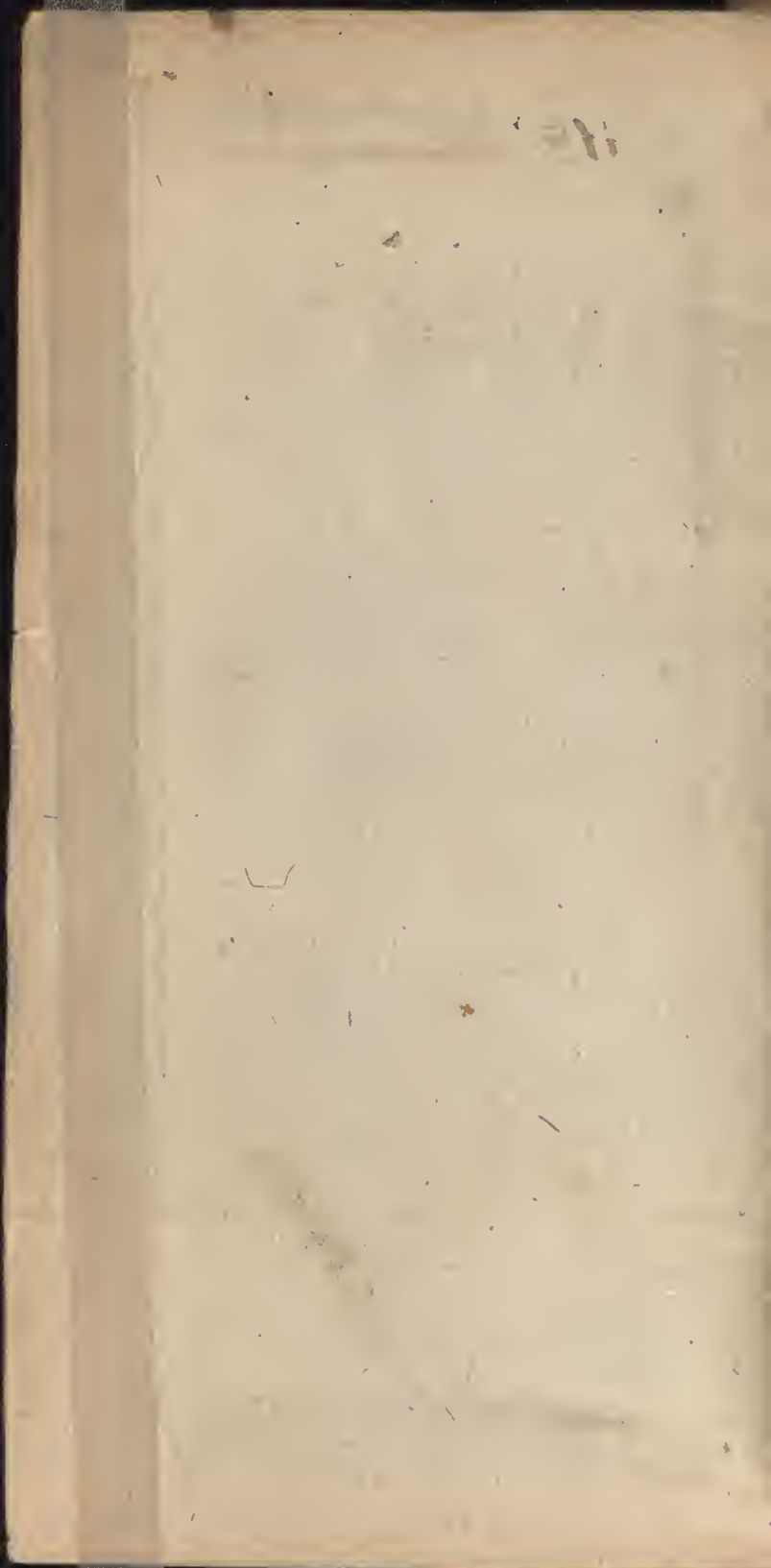
501

1862

400

17

X

— GUILLELMI POSTELLI
De
REPVBLICA,

Sen
MAGISTRATIBUS
ATHENIENSIVM

Liber.

Ex Museo

JOAN. BALEDENS, in
Principe Senatu Advocati.

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex officina JOANNISMAIRE.
cId Idcxxxv.

THE
MAGAZINE

1850

1850

GVILLELMVS POSTELLVS

GVIL. POSTELLI

MATHEMATVM

Et

PEREGRINARVM

Linguarum Regius

Interpres.

GVILLELMO POYETO

Gallia Cancellario

S. P. D.

ULTIS nominibus
sum adductus, Can-
cellarie æquissime, ut
hanc tenuitatis inge-
nioli foeturam, qua (ut parenti-
bus prole) nil mihi in hac vita
charius, nil dulcius esse potest,
tibi dicarem. Primo, ut in amici-
tia hoc parvo quidē, sed magno
labore, composito & collecto

A 2 ope-

opere, me tibi respondere ostenderem, qui singulari benevolentia me incogitantem fovere cœperis : ut quum authoris curam susceperis , etiam eius in literis diligentia testimonium habeas. Alterum est , ne ingrati animi notam , qua nil turpius , nil ab humanitate alienius esset debet, desidia , atque tuorum in me meritorum silentio subirem. Tertium, ut meum de magistratibus opus , meo nomine parum fultum, autoritateque destitutum, cum adiret patronum, quo nec autoritate maior, nec prudentia rerumque cognitione ac usu assiduo superior , magistratum vero creandorum emendandorumve nullus peritior , in ipsis autem viros optimos idoneosque deligendo nullus esset exactior : cuius auspiciis & in publicum prodiret, & authoris
tenui-

N V N C V P A T O R I A. 7

tenuitatem sarcire atque compensare posset. E diverso vero dicare tibi iampridem illæ occupationes vetuerant, quibus tantum non obrueris. In te enim quum totius Gallicæ reip. molem incumbere atque quiescere viderem, à te æqui bonique fontem expeti, dimanare, leges per te conservari, instaurari, vigerere, mille libellos tibi legendos, probandos, & ut sic dicam, cancellandos, causas innumeras audiendas, te iudiciis præscribere, te unum afflictis succurrere, & ut semel finiam, quæcunque ad æquitatem inter mortales conservandam faciunt, te administrare cernerem: profecto vehementer terrebar, atque apud me res eiusmodi perpendens, dicebam: Qui poterit superare tuis legendis tempus? oleum & operam perdis. ne in-

8 EPISTOLA

spicere quidem licebit. delituisse præstiterit. Verum in hoc animi fluctu vicit timorem benemerendi ardor: statuique potius dum ea quæ ab officio meo non abhorrent, persequor, minus opportune me ingerere, quam quiescendo tibi animum in te meum non significare. Animi non parum ad eam rem fecerat Budæus, quo, quandiu vixit, nunquam in hoc summo honorum quo es insignitus cumulo participando carere potuisti: cuius mortis acerbitatem ut lachrymis copiosissimis ac continuo mœrore testatus, ita maximum illius nomine favorem eius liberis, patre quidem dignis exhibes; locoque patris es. Auxit & Lazarus Baysius, vir quidem certe omni bonarum doctrinarum cognitione, atque utraque literatura apprime or-

natus

NUNCUPATORIA. 9

natus, cuius eam ob rem assiduo
convictu & literatis colloquiis
quotidie uteris. Id suavit Chry-
foreus noster, cuius in literis
magnas animi dotes premio
digno ornandas censuisti, cura-
stique. Nolo hic attingere (quod
me potissimum incitare debe-
bat) quot præclara ingenia eve-
xeris, & contra quot fucata, fa-
voreque atque ambitione nixa,
veluti reip. incommoda ab usu
fori & iudiciorum repuleris.
Taceo quam honorifice de do-
ctis omnibus & probis sentias,
loquere: quod noctes totas,
quum interdum non liceat, me-
moriâ illam, qua nec Simoni-
des nec Mithridates fuit supe-
rior, in omni disciplinarum ge-
nere ita exerceas, ut facile ipsa-
rum professores vincas, inque
admirationem trahas. Me vero
vehementer permovere debe-

A s bac

bat illa tua sollicitudo qua in nostris salariis nobis representandis, quum aulam ea de re sectarer, usum te sciunt omnes. Debebat præterea (nisi te alio urgentiores curæ raperent quotidie) studium illud tuum, crebraque apud regem commemoratio de trilingui Collegio, communi Regiæ liberalitatis atque in literas animi testimonio, & regionum professorum nomine, ædificando, deque proventu & salario rege digno constituendo. Quum etiam viderem, rem literariam, unicum futuræ virtutis seminarium, abs te veluti à suo fonte pendere, pro manareque ab ea quam de te concepit spe, non tamen me confirmabant ista omnia, nisi Gabriel Boverius Andium pontifex tibi ex sorore nepos, in cuius clientelam etiam me adscriptum voluisti,

N V N C V P A T O R I A. II

luisse, me pene continuis convitiis omnino egisset diversum: cui sane ut obsequar, præter amicitiam & illius singularis virtus & integritas facit. Mei itaq; magistratus tuum adeunt patrocinium. Meos enim cur etiam non appellem, qui iam totos mille annos ipsis Græcis peculiari opere desyderati, Latinis nunquam visi, à me una & instaurationem & nascendi habent principium? Græca quidem ex quibus verti, antea adscripseram: verum omittere partim ideo fuit consilium, ne eandem sententiam bis percurrere lector cogeretur, neve libri moles duplo excreceret: atque quia Latinis scribebam, visum est tantum Latina è Græcis versa servare. Satis porro sum habiturus, meque maximum operæ precium fecisse credam, si no-
stra

12 EPIST. NVNCVP.

stra vel semel abste lecta tui
gravissimi acerrimi que iudicii
censuram accipient, inque tute-
lam tuam recipientur, atque
clientuli animum de te bene
merendi cupidum tibi signifi-
cabunt. Vale.

IN

IN LIBRUM
De
MAGISTRATIBUS
ATHENIENSIVM

PRÆFATIO.

RÆCIPVA antiquo-
rum omnium quicun-
que de rebus humanis
preclare aliquid com-
mentari aut tractare voluerunt,
sententia consuetudoque fuit, ut
antiquitatem ob oculos sibi tan-
quam exemplar proponerent: me-
rito sane rati ea ratione maiorem
diuturnitatem suis adferre operi-
bus. Constat enim nimis crebro
experimento, sine magna illa cum
hominum tum rerum publicarum
disciplina, institutione & exem-
plo, ita infeliciter versatos fuisse
in suis tractationibus, qui anti-
quitatis contempserunt placita, ut
qui

qui in tenebris ea conati sunt opera exequi, quæ lucis potissimum adminiculo absolvuntur. Vnde egregii rerum humanarum auctores & instauratores, ut secula semper proficere ostenderent, ea quæ paucis & simplicissime dicta, scripta, factave à maioribus erant, voluerunt aut laudando probandoque extollere, aut addendo amplificare, aut quadam adiuncta diligentia magis illustrare & absolvere. Quum enim una origine olim producti, aut ab illuvionum conflagrationumve periculo servati homines essent: necesse fuit post iustum in primum habitatis locis acceptum incrementum, eamque hominum multitudinem illic natam, cui regio illa nataleque solum alenda impar esset: illam inquam multitudinem in varias traduci colonias: idque diu post suæ originis tempora. Sic vero dispersos homines sensim ita
adole-

P R Æ F A T I O. 15

adolevisse, ut congressu mutuo, & astutia (qua ab asty, i. civitate dicta est) cultioris vita usum paulatim reciperent, credi par est: quum iam scilicet illorum vix nomine fama ve noti maiores, conversationis assiduitate vitam induerant docuerantque humaniorem. Conversationem enim & crebrum hominum concursum, omne vel ferocissimum hominum genus reddere mansuetius, nemo facile negaverit, cui recta adsit ratio. Nam quis dubitet quin eadem ratione loquela, artes, ipsaque comparatu difficillima virtus, demum rerum omnium verisimilitudo (quum verum ipsum in occulto mortalibus lateat) summa indagine sensim inter mortales adoleverit, eo modo quo perpetuo sibi constantis natura opera solent lentius consurgere? Porro ubi aliquid incrementi in quodam solo acceperit, iam illam trans-

transplantari contingit, atque ita ad exteros, vel commercio tantum familiares, rerum assiduo usu ab his passim ad alios transeunte, migrare certum est. Quis enim non credat opus fuisse ad leges condendas, & virtutem ob oculos revera ponendam longissimo tempore, quum illam ipsam vitii loco haberi apud multos certum sit, ut contra vitium illius loco substitui, etiam passim vulgare? quum praecipue videat insolitorum facinorum authores, artium instrumentorumque inventores passim celebrari, & mortalium numero eximi, quod scilicet in vita vel artis appendicem reperissent. Inde deorum & falsa persuasionis orta colluvies. Maxime itaque patet secula semper proficere (nisi vis providentiae nobis contra humanum iudicium utilissima, bello, fame, peste, aut insolita ruina antiquitatem totam literis & hominum

minum memoria commendatam
 delet, & superstites principia
 quadam humilia agere doceat).
 inque dies humana cognitioni
 quicquam addi. Quibus rationi-
 bus adductus Plato, emendanda-
 rum legum summum remedium
 scriptum reliquit, si videlicet om-
 nibus seculis (quibus vel præstan-
 tissimas mortalium corrumpi, ho-
 minumque fraude & versutia
 inverti certum est) omnium aut
 saltem præstantissimarum rerum
 publicarum leges moresque in u-
 num conferrentur, ac una virtu-
 te duce & arbitra per prudentes
 viros ex singulis sumeretur quod
 ad mutuam omnium emendatio-
 nem faceret, unumque corpus mor-
 bo vacans componeretur: id eam
 sententia iudicans, quod proban-
 dum susceperam. Res enim eo ma-
 gis est vegeta, quo altius egit ra-
 dices. Ut igitur illa imitatione
 etiam ego aliqua in re prodesse

Reipubl. coner, volui è priscorum
monumentis erutam præstantis-
simam rerumpublicarum imagi-
nem Atheniensium politiam in
manus hominum dare: cuius etsi
exacta comparatio cum nostra
propter diversam monarchia &
democratia administrationem fie-
ri non poterit, spero tamen futu-
rum ut hinc aliquod remedium
ad eius emendationem desumere
possit. Atque non tantum leges
Atheniensium à Romanis expeti-
tas fuisse me ostensurum spero, sed
& divisionis populi, & magistra-
tuum exempla inde sumpta clarif-
simis argumentis me demonstra-
turum confido. Quia vero exem-
plis res humana ut sentit Plato,
aut conservantur, aut instauran-
tur: non tantum comparatione re-
rum nostrarum sum usus, verum
Romanae, quandoque Venetae, non
raro Turcicae, quas ipsis in locis di-
ligentissime perspectas habui, com-
para-

P R Æ F A T I O. 19

parationes adducere visum est: alioquin Turcicam diligenter lingua Gallica conscriptam, Francisco Valesio Galliarum regi prestantissimo, & Margareta illius sorori dicavi duobus libris: in quorum primo qua ad religionis persuasionem & ceremonias attinent, adque iurisdictionem: in secundo, de magistratibus & regio censu ad minima usque tractavi. Romanam & Venetam non pauci scriptam reliquere. Hac nostra si minus absolute tractata prodierit, nemo & quis alieni laboris aestimator mirabitur, quum ire per extantum huiusmodi funem primus tentaverim, remque deperditam pene ab inferis revocaverim. Ad ductus porro sum in hanc tractationem, librorum quos de ea inter ceteras respublicas scripserat Aristoteles, desiderio, quum nil eius operis prater crebras apud varios authores citationes exta-

re iam ante mille annos compe-
 ri. Vnde non ex ipso authore,
 præter pauca, sed ex Demosthe-
 ne, Æschine, Isocrate, Libanio,
 Vlpiano Demosthenis interprete,
 Polybio, Plutarcho, Harpocratio-
 ne, & eius notæ authoribus
 visum est Latinus potius male
 latine tradere, quam tanta mea
 diligentia fraudare cui sum na-
 tus rempublicam. unica minus
 tersæ dictionis compositæve ora-
 tionis opinione. Per me igitur
 præstantissimam reipublicæ spe-
 ciem, operis præstantissimi in-
 staurationem, accipient litera-
 rum Græcarum candidati, qui-
 bus ista scribimus: ex qua non
 parvam lucem accessuram eius
 linguæ difficultati spero. Nullum
 enim antiquitatis monumentum
 potest exacte cognoscere, qui reip.
 administrationis partes non co-
 gnoverit. Sed de populo dicere ag-
 gredior.

GUILLELMI POSTELLI

De

REPVBLICA,

Sen

MAGISTRATIBUS

ATHENIENSIVM

Liber.

Ex Museo

JOAN. BALESDENS,
in Principe Senatu Advocati.

C A P. I.

De Populi Divisione.

ATHENIENSES, qui
& αὐτόχθονες, id est
indigenæ nuncupari
altius referendæ ori-
ginis gratia gaudebant, tribus

B 3

distin-

distinctos fuisse nominibus,
 scriptum non pauci reliquerunt.
 Inter illos enim erant *ἐὐτυπῖδαι*,
γενόεσσι, *δημύεσσι*. Primo no-
 bilitas, ut Romæ patricii, appel-
 lari volebat. Geomori erant ru-
 stici, ita dicti, quod illis iampri-
 dem pars aliqua agri Attici ad-
 colendum cessisset. Artifices, qui
 artes mechanicas & mercimo-
 nia in urbe exercebant, tertio
 vocabulo vocari solebant. Si-
 gnificabat & demiurgi vox,
 præter sellularios, & eos qui vi-
 lioribus artibus victum sibi pa-
 rabant, etiam id munus quod
 Romani Publicanum vocant.
 Iis qui erant aut ætate aut hono-
 ribus maiores, inter cæteros di-
 cebantur demogerontes, quasi
 Senatores, quibus à popularibus
 præcipue summa deferebatur
 authoritas. Primum alioqui no-
 mē *ἐὐχθόρα* non populi fundi
 aut civitate donati fuit, sed illo-
 rum

rum quorum maiores communi omnium consensu tantum Athenis vixisse, nec aliunde originem traxisse assererentur. Ambitionis itaque illius gratia *δημοκρίται* vocabantur populi fundi. Qui autem ex tribus unius parte tertia (quæ quot essent, statim aperiam) *ὀμοζαλαὶ*, id est (si verbum licebit fingere) collactanei dicti sunt. Suprema literarum memoria illa nomina servavere, donec sibi factionum nomina, unde pestis deterrima & rerum publ. & popularium oritur, sibi fecere, quo tempore adhuc *ἑφετῶν* magistrarum à Dracone primo Athenis legislatore institutorum oligarchia regebantur. Erant vero hæc nomina, *πιδύταιοι*, *διάκριοι*, *πώρολοι*, *ἐκτημόριοι*. Illi ut solidiores in reipub. opibus favebant oligarchiæ, paucorum videlicet potentia: diacrii popu-

larem flagitabant administrationem, iniquo animo potentiores in republica primas partes obtinere ferentes. parari pro rerum fluctu modo huic, modo alteri factionis parti studentes, sibi & aliis viam ad libertatem impeditam reddebant. Interim omnis iniuriæ fluctus in miseros hectemorios redundabat. Erant enim ita appellati tenuiori fortuna homines, quod potentiorum tyrannidi sextam suarum rerum partem quotannis pendere cogerentur. Fiebat itaque (quod semper in simili rerum statu evenit) ut summum ius summa esset iniuria (ut in parte corporis male affecta solent aut vitiosi aut nimii humores incumbendo dolorem augere) in miserorum civium & favoribus destitutorum caput procumbens. Ut autem cognosci possit, & velut ob oculos poni populus Athenien-

theniensis : ut præterea constet
 quam vigili cura , quamque acri
 magistratum ingenio ad illum
 in officio retinendum opus fue-
 rit , visum est illius ingenium ex
 Polybii libro sexto depingere.
 Fuit (ait) populus Atheniensis
 perpetuo navibus navarcho de-
 stitutus similis. Quum enim in
 ipsis aut propter hostium terro-
 rem , aut hyemis sævitiam , ani-
 mi affectus classiariis imperave-
 rit esse animo simul concordi,
 atque parere navarcho , tunc fit
 ab ipsis nautis officium diligen-
 tissime : sin quadam securitate
 semel inceperint duces contem-
 nere , ac invicem movere sedi-
 tiones (ob id scilicet quod sunt
 diversa omnes sententia) tunc
 his adhuc navigare cupienti-
 bus , illis portum petere guber-
 natorem cogentibus , deformis
 quædam rerum facies intuenti-
 bus apparet ob seditionem &

litem inter illos obortam, his scilicet rudentes ac vela contrahere, illis è diverso laxare volentibus: sociis vero & navigationis consortibus ingens imminet periculum. Unde non raro ubi magnas pelagi procellas atque hyemes sævissimas effugere, in ipso portu impingunt, atque adeo prope ipsam terram naufragium faciunt. Quod sane iam sæpius reipub. Atheniensium contigit. Superatis enim maximis gravissimisque periculis, quum propter populi, tum propter magistratum ducumque virtutem, in facillimis, nullique adversæ fortunæ rebus obnoxiiis temere est periclitata. Quamobrem de hac amplius dicere non licet, in qua, turba rerum summam habet, quodam irrationabili impetu illo animi libidine conducto & instructo, ardore & vehementia impulsio.

Hactē-

Hactenus ille. Qui res illorum
 aliquando perspexerit, apposi-
 tam admodum comparationem
 Polybium scripsisse videbit. Ve-
 rum ad motus factiosorū repri-
 mendos est redeundum. Illi cer-
 te ob tam diversas partes & sen-
 tentias non poterant aliter quam
 monarchia, aut uno capite, quod
 tam disparia regeret membra,
 componi. Omnium ergo con-
 sensu, & præcipue popularium,
 ob vitæ insignem integritatem,
 quodque gravationi populari
 nunquam consensisset, Solon est
 ad hoc munus delectus: quam
 provinciam periculi plenam,
 ancipitisque exitus, homo inte-
 gerrimus suscipere his verbis re-
 nuit. Dum tyrannidem in pa-
 triam exercere refugio, dum
 vim mortalium nemini infero,
 quum lædere quod mihi aut mi-
 nuere possit honorem, nil admi-
 si, sic videor mihi facile omni-
 bus

bus absque tyrannide superior.
hæc Plutarchus. Quum vero
rideretur à multis quod illam
renuisset dignitatem, quam ple-
rique favore, precibus, atque
amplissimis muneribus ambi-
rent, subiunxit:

Οὐκ ἔφη σόλων βαθύφρων εἰδὲ
βελείης ἀνὴρ.

Ἐ' ὅτ' ἄλλ' ἤ θεὸς διδόντων, αὐτὸς
ἔκ' εἰδέξατο.

Περὶ θαλῶν δ' ἄγρ' ἀγαθεῖς,
ὅσην ἔσπασε μέγας δίκτυον.

Θυμῷ δ' ἁμαρτῶν καὶ φρενῶν
ἀποσφαλεῖς.

Non est Solon magna prudentia
aut consilio homo. bona enim
Deus quum dedisset, is non ac-
cepit: intuensque, & prædam
miratus, non traxit ampla præda
refertum rete, animi & mentis
inops. Quavis tamen monar-
chiam recusarit, noluit despera-
tæ pleneque deploratæ reipub.
deesse: verum, qua arte valebat
pluri-

plurimum, consilio prudentia-
 que illam levavit, primumque
συστάχθαι, id est oneris quo te-
 nuiores à potentioribus preme-
 bantur, excussionem excogita-
 vit. vox illa *ἐν τῷ σείειν τὸ ἄχθος*,
 id est ab excutiendo onere dicta
 est. Per eam æs alienum à pau-
 peribus ad oppignerata usque
 servituti corpora factum, disso-
 lutum est. Sanxit vero ne lice-
 ret ulli ob usuras ius in corpus
 habere. Multi credunt illam
συστάχθαι fuisse debitorum
 omnium recisionem. unde illi
 quibuscum legem illam ante-
 quam promulgaretur commu-
 nicasset, dicti sunt *χρωροπίδαι*,
 id est æris alieni recisores, quod
 maximum fecerant à quo de le-
 ge sancienda audiverant. Ha-
 buere vero id nominis, quod
 nulli amplius fecissent, quodque
 in legis & creditorum fraudem.
 Volunt alij, ut tenuiori fortuna
 ho-

homines possent ære alieno liberari, auxisse per sisachthian pecuniæ percussæ precium: ut quod antea septuaginta drachmis mutabatur, idem centum minis postea æstimaretur: & secundum vetustam rationem persolverent. At neutra ratione videtur per se sine altera tolerabilis. fuisset enim *ῥεῖωνοπῆ*, id est alieni æris recisio, creditoribus tam ingrata, quàm grata & optanda pauperibus: unde illud non extinguere sed alere incendium fuisset. Incrementum vero minarum adiectarum non potuisset satis esse tenuioribus ad persolvendum. unde utrunque una instituisse credi par est, ut divitiibus cresceret, quod à pauperibus recuperare per legem non poterant. Ipse vero primum ut legem à se incipere cæteris legislatoribus ostenderet, de suo sex talenta auri, quæ quadragintaquinque

quinque millia aureorum no-
 stratum proxime reddunt, re-
 misit. Sub ipso autem rerum in-
 novandarum tempore (solet
 enim omnis mutatio vel utilissi-
 ma, ægre admitti) lex lata non
 statim placuit (divites enim se-
 cum inique actum contende-
 bant: pauperes Attici agri more
 Laconico expectabant) tempore
 tamen procedente, & perspecta
 pace ex sanctione comparata,
 usque adeo omnium est iudicio
 probata, ut sacra instituerent si-
 sachthiæ nomine. Paulatim ergo
 compositis rebus, cavendum
 more medici optimi statuit, ne
 rursus in eandem calamitatem
 incideret, compositis singulis
 pro cuiusque dignitate mem-
 bris. Primum itaque populi cen-
 sum æstimandum duxit, ut quis-
 que pro suarum facultatum mo-
 do (si adesset vitæ innocentia) di-
 gnitatem in Rep. assequi posset,
 nul-

nulla habita plebeii aut patricii
 ratione : id tamen præcavendo,
 ne ulli potentiorum qui tunc in
 magistratu essent , invito se ab-
 dicare liceret. Facile itaque hoc
 temperamento summos imis
 coniunxit, & ediverfo. nec enim
 antea licebat plebeio magistra-
 tum administrare. Quatuor er-
 go ex census ratione , populi
 partes fecit, *πεντακςιον modius, ιππεϊς*
 vel *τετρακςιον modius, ζευγίτες, & δῆρας*. Modius quin-
 gentis censebantur primæ di-
 gnitatis. Modium vero de solo
 in quo possis modium ferere,
 dici Varro his verbis ait : Iuge-
 rum , quod quadratos duos
 actus habet. Actus quadratus,
 qui & latus est pedes 120 , lon-
 gus totidem: is modius & mina
 latine dicitur. Medimna Cicero
 vocare solet, quorum in quoli-
 bet feri ut mensura Parisiorum
 sex modii solent. Is erat primus
 census

census. hi erant post senatorii ordinis viros primo in honore. Patricii autem solebant in ἐπισημοῦ ἀλιταρχίῳ eligi antequam Ariopagiticus senatus à Solone institueretur. Munus pentacosio-medimnorum erat, quum urgebat necessitas, aliquid reipublicæ conferre pro rerum usu: quos statim sequebantur eodem in munere secundi, trecentis censi modiis, dicti ἰπποῖς, quod & equos domi per facultates alere possent, & tempore belli ἰπποῦ ἀπέδου persolvere, id est quantum homini & equo in annum alendo sat esset. Bini idem ζεύγῳ, quasi dicas mutuo iuncti, quia per facultates unus non poterat, præstare solebant. unus itaque illorum censebatur circiter 150. medimnis. Aristoteles in Solonis institutis, quæ in Politicorum libris describit, horum non meminit. Opificum, cerdonum,

C

pro-

proletariorumque loco erant
 θῆναι, nec aliud reip. pendebant
 quam numulum, qui ab illis
 θηλικός vocabatur. Fuisse vero
 proletariorum, vocis arguit ra-
 tio. Nam θύσω prisco pro ποιή-
 σω, id est faciam, edam, dice-
 bant: unde παιδεποιήται, id est,
 prolis procreatores sunt dicti.
 θητών alioqui significatio, mer-
 cenariorum nomen est. Nullum
 ius illis assequendi magistratus
 erat, quandiu census tenuitas
 eos in infimo contineret ordine.
 Hoc itaque pacto Solon consti-
 tutis veluti in certamine ad
 quos singuli contenderent fini-
 bus, morbo laborantem remp.
 reddidit sanam. Ut enim natura
 sapientissima magistra, quum
 videt aliquid à se compositum
 ita vehementer omnes intende-
 re nervos, ut loco fœlicitatis &
 boni, ad quod omnia tendunt,
 sibi infœlicitatem suo pte inge-
 nio

nio comparet, aut illud idem partium simul agentium inæqualitate sese conficere: sapientissima inquam traducit aut rem aut rei partem vitio intentam ad aliquod institutum, ubi relicta prisca contentione adolescat finem consequendo propositum: sic sapienti legum instauratori est faciendum: qua potissimum industria usus est Solon. Ut vero probandarum legum fieret maior potestas, imponens & patriciis & plebeiis illis, dum pollicetur tabularum stabilitatem, his Attici agri ex æquo, ut dixi, divisionem, omnium consensu, antequam rogaretur lex, probata, utrisq; imposuit: quod suo maximo bono esse cum omnes cognovissent, usque adeo gratam habuere, ut sacrorum memoria illam consecrarent immortalitati. quibus compositis, ubi omnia ex animi senten-

ria evenisse vidit, protulit hæc
carmina:

Δήμῳ μὲ γὰρ ἔδωκε τόσον κράτος
ὅσον ἐπαρκῆ,

Τιμῆς ἔτ' ἀφελῶν ἔτ' ἐποριζά-
μυτο.

Οἱ δ' εἶχον δώματα καὶ χρημασιν
ἥσαν ἀγῆσι,

Καὶ τοῖς ἐφρασάμην μηδ' ἐν ἀδίκῃς
εἶχιν.

Ἔστιν δ' ἀμφιβαλὼν κρατερὴν σά-
κην ἀμφοτέρωσι

Νικῶν δ' ὅτε εἶας ἔδιδέρχε ἀδί-
κως.

Nunc populo quantum satis est,
permissa potestas,

Detractus nulli est, estve nega-
tus honos.

Viribus atque opibus qui nomina
clara ferebant,

Hos vetui & tennes quæ minus
aqua pati.

Me obiiciens scuti in morem, quod
servet utrosque;

Nen-

*Neutra permisi vincere parte
nefas.*

CAP. II.

*De tribubus, & alijs populi
patribus.*

RESTITUTA populo pace, nobis de tribubus dicendum altius repetita origine videtur. Solent fere omnes populi, nationes, urbesque, ut inquit Livius, suas consecrare originem, à claris scilicet hominibus, aut ab illis quos rudis & rerum ignara vetustas, mundique adolescentia in deorum reposuit numerum, nomina sibi imponentes. ita alii Iovem (cuius vocabulum ex veteris testamenti vocabulo יהוה factum ab ethnicis est) Martem alii, Mercurium, Pallada, Vulcanum, & huiusmodi portentosa deorum vitio nobilium monstra, ad maiorem virtutis & antiqui-

tiquitatis opinionem, suarum
 urbium aut gentis authores,
 instauratores vendicant. Athe-
 nienſes ergo quum non vide-
 rentur ſibi ſatis una *ἀθλιώα*, id
 eſt, Palladenobiles, variis etiam
 ſui populi partibus, quas tribus
 dicunt, nomina ab eponymis
 dedere. Erant vero *ἑπώνυμοι*,
 heroës, primi ſcilicet illi quos
 ſuprema hominum memoria
 noverat, qui virtutis ergo ſta-
 tuas Athenis habebat, habue-
 rantve in eo Athenarum loco
 qui non longe à buleuterio
 quingentorum virorum erat: ut
 illis ſtatuis tam virtutis per me-
 moriam præmium illis referri
 cognoſceretur, quam incitaren-
 tur omnes his exemplis ad vir-
 tutem. Primum itaque fuere
 quatuor tribus. Una à Cecro-
 pe priſco (nam ſi Pauſaniæ cre-
 dimus, fuere duo) dicta Cecro-
 pis eſt: altera *ἑπρόχθων*, id eſt,
 indi-

indigena peculiari gentis vocabulo. Tertiam Actæus *ἄκταιον* dixit. Quartæ à maris vicinia nomen fuit *παροδία*. quibus vocibus antiquatis, Cranaus quatuor diversas indidit, Crainain à se, Atthida, Diacrin & Mesogæan. Altera vocabulo gentis, Diacris à summo loco urbis (sunt enim Athenæ in colle sitæ) Mesogæa à media parte vocata est. Ut autem mater adulterium tegeret, Iovem patrem habuisse creditus est Erichthonius: qui ut patri falso credito gratiam referre simularet, abrogatis his, à diis vocabulo imposuit quatuor. *Δίαδος* itaque primam à Iove dixit, alteram *ἄθηναιάδος* à Minerva, sequentem *ἠφαιτιάδος* à Vulcano illic summopere coli solito nominavit: quartæ à Neptuno *ποσειδωνίας* nomen fuit. Inde unaquaque harum in tres partes (quas ita

à tribus, non à tribuendo ut pu-
 tant dictas novimus) divisa, nu-
 merus ad 12. pervenit. Nomen
 Græcum est, etymi argumento.
 τριτῶς enim vocant δὲ τῶν
 τριῶν, id est, à tribus, ut Latini
 primum etiam à ternaria popu-
 li partitione in Tatiensem, Lu-
 cerem, & Rhamnensem facta.
 Hæ duodecim partes tertiæ du-
 ravere ad tempora usque Alc-
 mæonis 660. annis, aut circi-
 ter. Iste oraculi Apollinis re-
 sponso 10. tribus à principibus
 qui ante illum regnaverant ma-
 iori fama, nominavit. Cecropis
 à Cecrope, Erechtheis ab E-
 rechthæo dicta, Ægeis, Pandio-
 nis, Acamanthis, Leontis, Oe-
 neis, Hippothoontis, Antio-
 chis, Æātis: quibus adiectæ sunt
 Antigonas & Demetrias, ut 12.
 numerum complerent: quæ ipsæ
 singulæ (ut pridem quatuor) in
 tres partes divisæ reddebant sex
 & tri-

& triginta tribuum numerum: quas Romani una minus sunt imitati. Vnde patet non tantum legum, sed & divisionis populi Attici exemplo usos fuisse. Ista quam magni sint momenti, in rebus reipub. Atticæ perpendendis postea videbitur. A quibus porro principibus, tribus nomina sumpserunt, illi 12. eponymi dicebantur, quos nescio an vocet duodecim Atheniensium deos Herodotus in Erato, quoniam idem author quum aliquot nomina illorum ibidem adscripsisset, in Euterpe ait 12. deos primum in Ægypto cultos, indeque in Italiam portatos, habuisse Pisis aram communem, quæ *ἑκάδεκα θεῶν ἱερόν*, id est, XII. deorum ara vocabatur. Reges vero deos vocari, quod aut regnarent quadã equitate, aut aliquando regnavissent, mihi præter copiosam am-

42 DE REPUBLICA
plissimamque tam Græcæ quam
barbaræ historiæ fidem author
est primo Politicorum Aristo-
teles. Unde & deos & reges po-
tuisse vocari constat, & illos
XXIII. deos fuisse. XII. Æ-
gyptos advectos, totidemque
Atticæ reges. Pausanias in Atti-
cis ubi de Eponymis dicit se
adferre sententiam Herodoti
de illis, tamen longe diversis
nominibus & summa ab illo id
facit. Pauciores enim 12. adfert,
iisque Attalum, Ptolemæum,
atque Hadrianum cuius tempo-
re scribebat, addit. usque adeo
gloriæ ardor, & popularium
blandimenta valebant, valent-
que, ubi in aliquam opinionis
partem procubuit ambitio. Sed
de Eponymo magistratu suo lo-
co. Cognito populo, illiusque
partibus explicatis, nunc ad
magistratuum narrationem est
veniendum.

C A P.

Quomodo eligerentur magistratus Athenis.

TRIPLEX fuit eligendorum magistratuum ratio: fors, popolare suffragium, stemmatum claritas. Primam rationem Græci κλήρον, alteram χροθίαν, id est, manuum extensionem (quæ in sublime à populo dum aliquem probaret, fieri solebat) tertiam ἀίρεσιν vocant, id est, electionem. Sorte sortitive deligebantur in eo loco quem Græci eam ob rem κληρωτήριον dicunt, quicumque iudicandi fungerentur officio: quomodo dux & singuli fere magistratus Venetorum eligi solent. Illam vero rationem amplissime suo loco tradam. Senatus ille qui Athenis ita eligebatur, ἰβελή τῶν πεντακισίων, id est, consiliorum D. virum dici solebat.

Popu-

Populari suffragio duces, tribuni militum, rei bellicæ & maritimæ præfecti suo munere fungebantur. Quibus suum munus concedebat propter opes & nobilitatem electio, illi erant *χορηγοί*, id est, Choragi in ludis sacris & sacrificiis: quo in munere liberalitatem summam exercebant, impensas proprio ære & facultatibus suppeditantes. Hi erant numero x. quo in honore se fuisse Demosthenes in oratione adversus Mediã ostendit. His tribus generibus omnia reipubl. vincula constare abunde pater. Ab iniuriis enim domesticis, vicinorum, exterorumque, ius dicendo iudices defendunt, fines conservat & auget miles, religio expiat animos. Nunc quo se ordine singulæ dignitates offerent eas describam, ab Ariopagitis exordium du-
cendo.

De Ariopagitarum Senatu.

ET literarum omnium memoria, & sua æquitate severitateque longe celeberrimus est habitus senatus Ariopagiticus, quem Graeci τὸν ἐν ἀρείῳ πάλῳ τῶν ἀριστοκρατῶν βουλῶν appellant. Ut maximo honore erat, ita numero civium non parvo quanvis incerto constabat. Incertus numerus inde procedebat, quod ex novem Thesmothetis, de quibus suo loco, solerent in eum ordinem annuo magistratu statim defuncti, reddita totius anteaetæ vitæ apud Logistas ratione, quidã cooptari. Accessuri Logistæ, qui à publicis rationibus magistratus erāt, nomen præconi edebant, proclamareque his verbis iuebant: Quis vult talem tali & tali functionum magistratu de anteaetæ vitæ

vita accusare facinoribus? Quaproclamatione quivis, modo probando esset, accusator admittebatur. verum ista in Logistis melius. Illa severa quidem certe admodum ratio paucos reperiebat usque adeo omni nota carentes, ut innocentia freti augerent eum ordinem. Qui vel sordium (quæ res alioqui plerisque satis familiaris videtur, cum si ad victus rationem munerum illa receptio pertineat, iudicibus lege sit permessa) vel favoris vel admissi criminis notam inustam semel habuisse probatur, is nunquam in tam inviolabile consortium admittebatur. Et ne ullus fraudi locus relinqueretur, sub dio palam presentemque populi totius corona illa ratio coram senatu putabatur. Quotannis itaque illa ipsa ex Thesmothetis plures eximens, & numerum relinquebat incertum,

tum, & deteriora in hac mortalitate longe melioribus superiora esse ostendebat. Lectus ille ordo ac institutus à Solone antiquata *ἰσότης* severitate legitur. Erant enim ante Solonis instituta *ἑφῆται*, id est, præfecti, qui de capitalibus causis ac furtis sententiam (quod ante illos regis fuerat officium) ferebant. Istorum ergo nomine Solon præsentem senatum constituit, summæ in Rep. authoritatis: qui non solum de capitalibus causis ius dicebat, verum de quibuslibet gravioribus, nõ secus quam olim iudicum decuriæ sortito & subsortito à prætore apud Romanos *defectæ*: & hodie in Gallia primum de criminalibus *supprætores*, secundo de vi illata: ac supremus in summis curiis senatus tam primum quam ex provocatione cognoscit. Quum vero causæ postulabat gravitas,
Ario-

Ariopagitis addebantur ex cæteris magistratibus non pauci veluti subadiuvæ, quemadmodum in delegatis à supremo senatu causis hodie fieri est in usu. Si magistratus novi eligerentur aut instituerentur, si reip. gratia aliquid quod ad omnes æque pertineret, in deliberationem proponeretur, si lis sæpius ob ambiguitatem dilata se offerret, cogebatur illa iudicium multitudo, ex qua quæri non liceret: vocabulo vero Attico cœtus ille ἡ σύγκλητος βουλὴ, aut κρατεκκλησία, id est, congregatio universorum dicebatur. Porro Ariopagitarum magistratum dicere Græci consueverant διωκτὴν & ἀδιάδοχον, id est, perennem, & vicissitudinis expertem, ad cæterarum scilicet dignitatum discrimen, quod illæ certis temporis periodis exui & deponi sole-

solerent, is nunquam. Quan-
 vis autem sine ullo discrimine
 omnia nefaria publice vin-
 dicarent, tamen peculiaris erat
 illorum cognitio de veneficiis,
 incendio, cæde, & vulneribus
 consulto atque extra primum
 animi motum illatis, deque infi-
 diarum aut proditionis in pa-
 triam molitione (quæ res in po-
 pulari statu, par est læsæ maie-
 stati in monarchia) & plurimis
 aliis. Mos vero iudicandi illo-
 rum, quantum litterarum mo-
 numentis est proditum, talis
 fuit. Statuto reo, aut accusato
 pro reo, post primam quæstio-
 nem testibus & coniecturis at-
 que probationibus adornatam
 (nam alioqui accusare non lice-
 bat nisi talionis pœna) statim
 sententia ferebatur, nec in mul-
 tum tempus differri solebat: ut
 fere solet Venetiis fieri apud de-
 cemviros: ubi tamen prius ab

D . . . advo-

advocatoribus & quadraginta viris criminalibus accusationes sunt prolatae. Nolo multorum iudicum criminalium negligentiam hic sæpius expertam attingere, quum ipsa se satis aperiat. Non licebat Ariopagitis ad misericordiam flecti. In hoc enim cum severitate ἰφειῶν conveniebant, quod pari pœna par delictum mulctabatur. Id vero sacro sanctum veluti ac summum in ipsis laudat Aristoteles principio rethorices, dum ait, ἅπαντες γὰρ, οἱ μὲν οἰοῦνται δεῖν ἕτω τὰς νόμους ἀπερσεύειν, οἱ δὲ καὶ κρῶν) καὶ κολούουσιν ἕξω τῆς πράξεως λέγειν, καὶ δάπτει καὶ ἐν ἀρείᾳ πάγῳ ὀρετῶς τὸ ἐνομιζόντες. quorum verborum sententiam paucis admodum & elegantissime Quintilianus 6. instit. orat. appendit. Athenis, inquit (quo nomine Ariopagum intelligebat) affectus movere, etiam per præconem prohibe-

ATHENIENSIVM. SI

hibebatur orator. Hoc etiam illis
 fuit cum Decemviris Venetis
 commune: nunc etiam incipit &
 in nostris summis curiis esse fa-
 miliare. Noverunt enim sena-
 tores clarissimi longo rerum usu
 edocti, nil esse quod rhetorum &
 causidicorum eloquentia versu-
 tiave non possit everti, inque di-
 versum trahi, ita ut ex summa
 æquitate summam iniuriam, &
 ediverso, procreare videantur, si
 semel auditorum, aut iudicum
 animos in suam sententiam tra-
 duxerint. qua peste etsi hodie ca-
 reant curiæ nostræ, tamen longe
 crudelius monstrum domi ale-
 bant causidici quidam opiniones
 doctorum opinionibus adden-
 do, diversasque iuris scripti in
 æqui bonique everfionem alle-
 gando, & si nihil aliud, curiam
 ipsam occupando ne adversarii
 causã intelligat: donec tu Poyet-
 te Cancellarie æquissime. illis ne-

bulonibus præscribendum regia
sanctione curasti : ne quid adfer-
rent allegationis in simplici re-
rum narratione , pariter in quæ-
stionibus & probationibus , ve-
tuisti. Verum ad institutum re-
deo. Tanta erat Ariopagitis in
iudicando fides & integritas , ut
si quis etiam scelestus admodum
creditus , post causam apud illos
dictam evaderet impune , nulla
eum vis , nulla autoritas posset
de ea causa appellare. Nulla illic
erroris propositio ; nulla secunda
senatus occupatio locum habe-
bat. Forma iudicii talis fuit. Con-
iecto in vincula reo (finge de cæ-
de agi) per præcones & apparito-
res vocabantur interfecti homi-
nis necessarii , domestici , paren-
tes , amici : quorum arbitrio (quod
hodie iudicii æquitate fit) de pœ-
na statuebatur , ferebaturque sen-
tentia secundum accepti ratio-
nem : qui mos hodie quia est
Turcis

Turcis in usu, à me referri amplius potest. Cadhi, quod nomen apud Arabes iudicem significat, comprehenso reo homicida, curat statim sisti parentes perempti: & si illi defint, necessarios, aut illos ad quos ex illius vita utilitas pervenire poterat. Alioqui si defint illi, nomine principis & legum, more procuratoris aut advocati regii, iuris scripti & talionis pœna punit. Rogat præsentes, utrum malint hominem talione an mulcta puniri, ferturq; pro illorum voto, si tamen modum non excedat, sententia. Æstimant hominẽ solidum sexaginta asprorum millibus: quæ summa ad nostram pecuniam æstimata mille & ducentos aureos nummos reddit. Nam asprum genus argenteæ monetæ est nostro Caroleo nummo pene par. Id æris cõpensat mortis damnum. Dimidiũ, hominis dimidii loco adiucatur.

catur. Dimidius homo est, cui pes, manus, oculus, aut præcipuæ partis corporis usus deest. Paris proportionis ratio in corporibus aut inutilioribus partibus observatur. Verum ista compensatio ideo rarius fit, quod non statim, flagrantique ut aiunt delicto possunt una sisti reus & affines. Pupillis, mutis, linguaque impedita hominibus succurrit prætor in rebus pro conditione æstimandis. morte itaq; aut multa reum illorum nomine mulctat. Ariopagitarum ut erat maxima in iudicando diligentia & sedulitas, ita rarius id muneris infrequentiusque subibant. Singulis enim mensibus tribus tantum diebus iudicabant, quinto, quarto, tertio Cal. cuiuslibet: qui dies ita Græce dicti sunt, τετάρτη φθίνουσα, ἡμίση φθίνουσα, δευτέρα φθίνουσα, id est, quarta, tertia, secunda decrescens & iam finientis

tis mensis. nam Græcos Calendis
 carere vel parœmia docet. Præte-
 rea non coibant, nisi ob rerum
 necessitatem fieret ἡ σύγκλητος
 βελή, id est, indictivum confi-
 lium: cuius conditio quod ad
 magnum numerum attinet, non
 est absimilis magnis Venetorum
 comitiis, singulis octonis diebus
 semel ad magistratus deligendos
 tantum cogi solitis. De hoc sena-
 tu, multisque aliis cum Romanis
 & Gallis tum Atticis scripsit
 utriusque linguæ instauratæ lu-
 men G. Budæus in annot. primis
 in Pandect. l. ultima de senat.
 cuius sententiam etsi ex ipsis unde
 illā desumpsit auctoribus possem
 adscribere, ne quid prætermis-
 sisse videar, paucis adferam. Ait itaq;
 ex Luciani verbis, iudicia noctu
 & silentio in Ariopaga tractari
 solita: primum, ne dicentis ratio-
 nem ullam apud se haberent, qui
 rem nudam sineque proœmio &

personarum ratione audire vel-
 lent : alterum, ne interruptioni-
 bus inter disputandum fieri soli-
 tis, se interpellarent, atque sen-
 tentia dimoverent. Inde nata est
 parœmia, ἀριόπαγίτης σεζανώπι-
 γος, Ariopagita subtrientior, dici
 solita de prudentibus & tacitur-
 nis viris. Nec vero una tantum
 fuit taciturnitatis ratio. nam &
 reum præterea attentius respon-
 dentem audiebant, & iudicio-
 rum secreta nunquam evulgare
 solebant : tabellaresque edebant
 sententias, ne ex maioribus au-
 thoritatis ætatis aut eruditionis
 viri, qui prior sententiam dixif-
 set, præiudicio ab opinione sua
 discederent, aut (quod multi so-
 lent hodie) ad idem, responde-
 rent. Cum illis in tabellari sen-
 tentia convenit ferè omnibus
 Venetis magistratibus, ea de cau-
 sa quam supra attuli: cum x. viris
 autem capitalibus, ne prodeant
 in

in vulgum aut sententiæ, aut secreta iudiciorum: utrisque optimo iure sane. Illorum authoritas enim nunquam potest imminui, dum arecta illorum nunquam rescindi aut calumniari, contemnite ab cæteris magistratibus, aut etiam à plebeiis possunt, quare quæ in rep. pestis oriri deterior possit, non video: omnia enim pessum eunt, quum semel aut negligi legum & magistratuum vis cœperit, sensimque iugum infringi cœptum excutitur. Itaque meo iudicio non deberent illi magistratus à quibus non est provocatio, tam temere evulgare sententias, ne arbitrio vitiligatorum illic antinomix pleraque reperiantur. Post Græcorum sententias videndum quid Latini de Ariopagitis scripserint. Valerius Maximus de illis ita scriptum reliquit. Eiusdem urbis (de Atheniensibus proximo capite D § egerat)

egerat) & sacrosanctissimum consilium Ariopagus quid quisque Atheniensium ageret, aut quonam quæstu sustentaretur, diligentissime inquirere solebat: ut homines honestatem, memores vitæ rationem reddendam esse, sequerentur. Eadem bonos cives corona decorandi primo consuetudinem introduxit. nam & virtuti (uberrimum alimentum est honos &c. Quum istud ita habere sit scriptoribus comperit, credendum est, quo tempore non iudicabant, id perquirere solitos. Ut ut sit, certum est insigni quadam prudentia & pene divina fuisse, quod Cicero accerrimi iudicii homo illum senatum cum mundi rectore Deo potius comparatum voluerit, quam Romanum. Ait enim. Negare hunc mundum providentia regi, idem est ac si quis dicat Athenas sine Ariopagitis regi consilio. Quod ait Plinius

Plinius naturalis historię septimo, primum capituli iudicium actum in Ariopago, mihi non videtur rationi consentaneum. Ex omnibus enim Græcis authoribus liquet Solonem hunc magistratum instituisse quod iam docui) quasi ad severitatis ephe-
 τῶν moderationem. Atqui Draconem, qui hos instituerat, longe Solonem præcessisse constat, tamque severas leges in improbos statuisse, ut pœna capitali vel quodlibet holusculi furtum ple-
 cteretur: unde dici vulgo solebat, Draconem non atramento sed sanguine humano leges scripsisse. At quis credat fieri posse sub tali legum severitate, tanto tempore tot improbis in repub. perpetuo agentibus, ut omnibus seculis sit verum dictum poëtæ, τὰ καπίους
 νίκοι, deteriora vincunt, neminem improbitatis dedisse pœnas? Fieri sane non potest. Quod si quis
 con-

contendat Plinium intelligere in Ariopago, id est, Athenis, aut suprema litterarum memoria: primum quidem esse verum vix poterit, quum ante ullum Græcorum imperium, iam florentissimæ res Persarum, Assyriorum, Indorum, Ægyptiorum, Syrorumque ipsa vetustate collapsæ fuissent, quæ sine facinorosorum pœna regnare tandiu non potuissent. Alterum non arguit verum fuisse etsi scripserit nemo, cuius saltem extent scripta. Quavis enim literæ ipsæ præclarorum facinorum iuxta hominum memoriam sint conservatrices, tamen non statim est credendum, si quid aut nulla hominum memoria, aut nullis litterarum monumentis est celebratum, id protinus non fuisse: nec si quid ignoras, id propterea minus in rerum est natura: nec, ut inquit Lyricus,

-Sola

*-Sola comptos arsit adulteri
crines Helena-*

Et paulo post,

*Vixere fortes ante Agamemnona
multi-*

Pauloque mox,

*Paulum sepulta distat inertia
celata virtus-*

Itaque nulla in parte vero consentanea dixisse videtur Plinius: quod etsi illi in hoc loco inque multis aliis contigerit ; non est mirandum , quum vir senatoriæ dignitatis, inque Reip. muneribus occupatus , succisivis horis vix posset quot excerpfit describere. Hanc vero sententiam lectori excutiendam relinquens, ad alia transeo. De huius senatus dignitate sunt omnia apud auctores plena : verum una oratio Demosthenis in Aristocratem, hunc satis aperiet : quæ quia amplissime quæ iam tradidi explicat , ad illam lectorem remitto, quum

62 DE REPUBLICA
quum alioqui nil sit à me in illo
describendo prætermisum.

C A P. V.

De nomothetis.

NO M O Θ E T Ω N nomina
plura Græci dignitatum ge-
nera intelligunt: quæ mihi prius
aperienda videntur, quam ad rem
de qua sum dicturus, veniam.
Tres olim nomothetas apud A-
thenienses fuisse authore Suida
reperio: Draconem, Solonem,
Æschylon, non quidem illum
poësi celebrem, sed quendam
alium Athenis natum, non usque
adeo apud authores celebratum.
Secundo νομοθέται legislatores
quicumque sunt. Verum ut ad
rem facit vocabulum, præcipue
intelligebant Athenienses unum
ad mille selectos cives, quibus le-
gum antiquandarum fiebat pote-
stas quum non viderentur am-
plius ex Reip. usu, ac præterea il-
larum

larum examinandarum quæ aut emendandæ, aut immutandæ, aut demum sancierendæ viderentur. Est enim legibus humano consilio natis, quemadmodum & rebus naturalibus, etsi paulo obscurior, nostræque mortalitati minus cognita, vetustas: quam ubi sensere, usus consuetudine aut desuetudine aut abrogandæ aut emendandæ sunt: quod ipsum (nisi ubi iure scripto ut vocant, id est cæsareo sive civile utuntur) in civili Romanorum patet. Nam bona pars de servitutibus, de servis, noxa, iure personarum, hæreditatis varia distributione, & infinitis aliis tractationibus agit, quæ in Gallia (ubi præcipue ius civile, quod consuetudines vocant, atque regia & curiarum placita locum habent) ut parum est in usu, nisi ut à simili iudicando, ita partim explodendam censerem, ut tempus illud quod studiosi

diosi iuris in illam infumunt, daretur iuri civili, postquam quæ nobis sunt in præcipuo usu, diligenter didicerint. Nobis propositi nomothetæ ius tantum habebant referendi coram populo toto probarentne an improbarent leges, plebiscitaque. nec enim poterat ulla rogatio probari, rataque haberi, quin universi magistratus nomothetis subscripsissent. Hi etiam iudicandis gravioribus causis solebant interesse, eorumque sententiæ si non pareret aut actor aut reus, tribus drachmis præsentente archonte multabatur. Hæc est Pollucis sententia. Verum Budæus ex Demosthene paulo aliter latiusque explicat quomodo illæ leges solebant proponi. eius ideo verba adscribam. Solonem commemorat Demosthenes inter alia cum legibus suis hoc quoque instituisse, quum lex aliqua ad populum ferretur,

retur , ut à legiflatore primum recitaretur, deinde in loco maxime celebri totius urbis maximeque conspicuo proferberetur, ad tertiam concionem usque, (non aliteratq; leges Romæ trinundino die promulgari solitas Macrobio referente novimus) inde scribæ ut daretur palam pro concione legenda : ut si cuiquam quid non placuisset , in medium id proferret : & si ea tum quoque populo placuisset, ita demum nomothetæ daretur postremū probanda, qui uti eam probasset, improbassetue ita ferretur, antiquareturve. Ipsi autē nomothetæ ex iudicum numero deligebantur, ut eam operam populo iurati ipsi navarent. Hæc Budæus : cuius comparatio ut planior fiat, locū Macrobiani adfero. Rutilius (ait) scribit, Romanos instituisse nundinas: ut octo quidem diebus rustici opus facerent , nono autem

E die

die intermissio iure, ad mercatum legesque Romam accipiendas venirent, ut & scita atque consulta frequentiore populo referrentur, quæ trinundino die proposita, à singulis atque universis facile noscebantur: unde etiam monstratus ut leges trinundino die promulgarentur. Hactenus Macrobius.

CAP. VI.

De legum conservatoribus, Græci νομοφύλακες dicunt.

DIFFEREBANT à nomothetis νομοφύλακες, quibus à legibus servandis ut nomen ita & officium erat. Frustra enim fuissent à nomothetis leges exploratæ probatæque nisi, præscripti illarum sit usus, secundumque eas iudicaretur: quod nomophylaces ut fieret curabāt. Cicero libro de legibus tertio, illorum officium diligenter explicat; Græci hoc diligentius,

ligentius, ait, apud quos *νομοφύλακες* creantur: nec ii solū literas (nam id quidem etiam apud maiores nostros erat) sed etiam facta hominum observabant, ad legesque revocabant. Hæc Cic. Secundo dignitatis gradu erant Athenis *νομοφύλακες* ut qui *προέδρσις* (quorum nomen à primis sedibus quas illi ante cæteros habebant, deductum est) assiderent, strophio quodam lineo (quali honoris gratia dux Venetiarum hodie ornatur) capite redimiti. tantus erat honos priscis incolu- mitatis reipublicæ conservatori- bus, tantum legum studium. Idē enim est nullas habere leges, & multas quidem scriptas habere, nullis vero uti. Cæterum is ordo legi solebat ex ipsis Ariopagitis: illorumque præstantissimi etiam hanc curam legum habebant san- ciendarum, tuendarumque: quod erat sacrosanctum munus. Nil

enim vetat, homines in uno constitutos ordine, dum aut ab officio quandoque respirando supersedent, aut quum causa vehementior urget, vario tempore variis aliis muneribus in Republica fungi: quod in supremis Galliaë curiis maxime patet. Illarum enim partes quædam, quæ ad capitales causas ab inferioribus, aliæ quæ ad rerum actionem sunt constituta, perpendentes, approbant, vel reprobant: itaque rata habetur sententia. pars indictiva concilia, alii peculiarem quandam causarum cognitionem (commissiones vulgo, & relationes litium vocant) statutis temporibus, alii rationes rerum fiscaliû, & alia sexcenta officia subeunt, quum tamen unum sint corpus, & curiæ Præsides Consiliarii que dicantur. Antiqui vero non usq; adeo rerum longo usu edocti, nec adeo periti quomodo unus
idem-

idemque magistratus multis variisque rebus præesse posset, varios deligebant ordines ad singula, quæ ab uno hodie fiunt senatu. Non sunt his absimiles quadragintaviri causarum capitalium apud Venetos. Nam de criminibus & causa integra & ex provocatione cognoscunt, legumque maiestati cum VI. viris lex regionum urbis (vocant vulgo sextariam) præfectis præfunt, præsentemque ac arbitro sententiarum Duce de illis statuunt. In hoc vero differunt, quod sunt illorum in rebus capitalibus sententiæ Decemviris ex provocatione obnoxia. Præterea si quid in Ducem, Rempublicam, religionem, inque naturæ perniciem cuiusmodi est cinædica fœditas) admissum est, statim id vindicant Decemviri. Legibus conservandis, pariter & idoneis iudicibus in singulas provincias &

loca deligendis præsumunt apud Turcas duo viri magna corona doctorum & bonorum virorum septi (Cadilescher vocant) primæ authoritatis, prudentiæ & scientiæ viri, quibus iudices coguntur rationes reddere, inque sententia parere quum quicquam male iudicaverint. Provocationes enim apud illos & fiunt, & ab ipsa suprema curia quam divam appellant, remittuntur. Quum vero casus ratio postulat, tunc uterque senatus de illo cognoscit & iudicat præside uno quatuor Bassadum, præsentibus vero omnibus primæ authoritatis viris. Hi ordines id officii explent quod apud nos Cancellarius, qui revera solus νομόφυλαξ, id est, legum vindex dici potest. Cogit enim, veluti in corpore animus, omnes iudices & magistratus secundum leges æquique & boni præscriptum iudicare: & si quis
contra

contra fecerit , aut pœnam ipse decernit , aut cum summo Galliaë consilio re agitata , præmiis digna refert quicumque legum maiestatem imminuerit. Ediverso tui in Remp. animi beneficio Poyete , quotquot ipsa virtus ad magistratus potest evehere dignitatem , non favoribus , non sordibus , non demum secundum ambitionem , (quæ res non pauca ante tua tempora præclara ingenia deiecit) sed infracto animo evehis promoveisque : quod etsi illorum qui ante te in illo fuerunt officio , munus : tamen re ipsa apparet te plura virtuti biennio nondum exacto dedisse , quam tota patrum memoria ullus Cancellarius fecerit. De dignitate vero Cancellaria , & cæteris Galliaë magistratibus alias. Unum vero addam , quod Cancellario & nomothetis atque νομοφύλαξι convenit , ob vitæ integritatem esse

72 DE REPUBLICA
in perpetua dignitate, quoad vita
& æquitas comes fuerit.

C A P. VII.

De quingentis viris.

ΟΙ πεντακόσιοι , quingenti
viri, nomine ordinis nume-
rum aperientes , tam dignitate,
fama, quam officio , secundum
post Ariopagitas locum obtinue-
re: quorum apud Græcos autho-
res ita frequens est mentio , ut
nulla plane causa, nulla oratio il-
los non celebret. Hi enim civi-
lia munerâ , rerumque actiones,
de quibus quotidie popularibus
iis oboritnr , iudicare solebant.
Tempore functionis ab Ariopa-
gitis ita differebant , quod hi
erant *διάδοχοι* , permutatorii , id
est, quotannis sorte eligi soliti: il-
li erant *διδυμεῖς ἢ ἀδιάδοχοι*. ut
iam ante dixi. Erant hi quo tem-
pore iudicabant , quo in munere
sunt prætores & supprefecti, quos
bail-

baillivos aut locum tenentes civilem dicimus. Annuo vero spatio tantum eam dignitatem habebant, ne (quod nimis crebro in locis non paucis experimento videtur) sordes, atque cæteræ quæ inter iudicandum possunt evenire corruptelæ, beneficio prorogatæ dignitatis tegerentur alerenturque Magnus vero numerus faciebat (quod ea de re servatur in curiis quas parlamenteas vocant) ne facile quid vitii in consortium irreperet. Verum quia tanta multitudo una & in uno posita loco vix potuisset sua exequi munera, in decem partes dividi solebant secundum tribuum numerum: quibus singulis quinquaginta viri ex eo numero obtingebant, suoque loco triginta & quinque dierum spatio ius dicere consueverant. Is vero dierum numerus decies repetitus annum lunarem trecentis &

E s . quin-

quinquaginta diebus constantem, qualem Athenis observare solebant, reddit. Noster vero solaris illum diebus quindecim & quadrante superat. Propter item copiosam multitudinem ex illis quinquaginta. x. eligebant, quos *προέδρες*, id est, præsides (ut dixi) nominabant: ex quibus ipsis tantum septem, per singulos scilicet dies hebdomadis, sortito eligebantur. Quo die quisque rebus præerat, arcis conservabat claves, dicebaturque *ὁ ἐπιστάτης*, præsides, & *τὰς κλεῖς τῆ ἀκροπόλεως πισύταις*, cui arcis claves credebantur. Verum de his paulo post. Quum quinquagenarius numerus suo officio fungeretur, vocabatur iam mutato nomine prytania, aut, *οἱ πρυτανεῖς*, tanquam à frequentiori cura *ἔταμιεύειν τὸν πύργον*, recondendi & servandi frumenti in publicam necessitatem. Non desunt qui dictos *ἀπὸ*

ἢ πρὸς τὰς κοινὰς velint : τὰ πρὸς τὰς κοινὰς

vero pecunias publicas esse, quas actor & reus etiam post iusiurandum de calumnia (in quo fidei bonæ anchoram ut præscripto legum ponimus, ita omnino parum fidei esse videbant) in ærarium publicum deponere cogebantur: ut qui causa caderet, disceret etiam oppignerata atq; deposita, nec temere iudicis aures occupare, nec litem iniuste incipere, aut alterum iniuria in ius rapere. Licebat enim cuilibet, adversarium, advocato teste, qui assereret in ius vocatum venire noluisse, in ius rapere atque trahere nolentem, non modo Athenis, sed & Romæ. Athenis vero pecunia deposita, loco testis erat apud Romanos vocari soliti. Proculdubio mea quidem sententia, si præter iusiurandum de calumnia, multa quædam pro litis ratione deponeretur, ab acto-
re

re præcipue, & ex illo ærario satisfieret iudicibus iustis in causis versantibus, ad hæc inde defumeretur nomine tenuiorum, qui potius perderent suum contra potentiores ius, quam summam deponere possent lite dignam, ut temeritas debilitati consuleret: tolleretur maximum fomentum litium. Quis enim credat ut vel pili faciat sacramentum, qui proximi vitæ, fortunæ, famæ demum moliri insidias non erubescit? Verum parum viderer consulere multis sanguisugis, litiumque alumnis. Redeo itaque ad meos Prytanes, quos ἀπὸ τῆς πρυτανείας, id est, à sportula dictos ostendi. Illa pecunia depositis cumulata, iudicibus persolvendis, & illis quibus meriti in rempublicam & virtutis ergo victus dabatur, alendis serviebat. τὸ πρυτανείων crebro minabantur foeneratores debitoribus se in æra-

ærarium deposituros , ubi plus tempore non poterant amplius petere , ut scilicet miseri debitores ære alieno obruti , cum non possent statim esse solvendo , cogerentur augere fœnus. Huius rei fidem facit Aristophanes in Nehalis, his verbis:

Θήσω πρῦτανει, ἢ μηκέτι ζῶλω ἐγώ.

Moriar ni te in ius depositis prytanis voco. verba sunt fœneratoris ad obæratum. Singulari autem voce tantum τὸ πρῦτανείον locus erat in quo iudiciorum causa coibant prytanes , unde nomen. Præterea ubi de Rep. benemeriti diligenter & colebantur & alebantur. Maximum hunc honorem in rep. fuisse, Cic. primo de oratore testis est locupletissimus , ubi de Socrate agit his verbis. Erat enim Athenis reo damnato , si fraus capitalis non esset , quasi pœnæ æstimatio. ea sententia quum iudicibus daretur,

tur, interrogabatur reus quam
quasi æstimationem commē-
ruisse se maxime confiteretur:
quod quum interrogatus Socra-
tes esset, respondit se meruisse ut
amplissimis honoribus & præ-
miis decoraretur, & ut ei victus
quotidianus in prytaneo publice
præberetur, qui honos apud
Græcos maximus haberetur.
Hæc Cicero. Hic ordo solebat
edicta, decreta, psephismata (ut
Græca voce Cicero dicit) plebi-
scitaque omnia explorare, ac de
legibus perperam latis senten-
tiam ferre. alioqui enim sine illa
providentia facile imperitæ plebi
fuiſſet impositum. plebs enim
non raro ea rogat, & probatâ cu-
pit, quæ manifesto in eius ruant
perniciem, nisi consilio & pru-
dentia coërceatur. Primum ita-
que populares pro rerum suarum
usu edicta proponebant, quæ sta-
tim ab L. viris perpenſa Thesmo-
thetis

thetis dabantur , ut iam docui:
 qui si probassent , incumberebat
 opus nomophylacibus ut procla-
 mari & servari curarent. Erat
 in illum gravissima actio , qui ex
 populari consensu solum proba-
 tam legem, ratam asseruisset , &
 in loco probatarum adscripsisset,
 dicebaturque *παράνομων γράφῃ*,
 id est, perperam latae legis actio:
 ille qui accusabatur *οἱ παράνομον*
ψήφισμα γράψας, qui iniquum
 & præter morem decretum
 scripserit , qualiter fecisse An-
 drotionem & Aristocratem, elo-
 quentissimis orationibus mon-
 strat Demosthenes. Verum de
 hac rescripsi iam in tit. de actio-
 nibus. Ab hoc civili & quot-
 annis mutari solito magistra-
 tu, fasti dies , bellorum tempo-
 ra , fœdera , legationes , roga-
 tiones , edicta promulgata , &
 in summa ad privata usque,
 quæcunque rationem tempo-
 ris

ris habebant adnexam , suppurari & scribi solebant, veluti apud Romanos à Consulibus, hac forma, ἐπὶ ἀρχῆν ὁ πολυκλέης, μὲν ὁ βοηθομιῶν ὁ ἕκτη ἐπὶ δέκα, φύλης πρυτανεύσεως παιονίδης, Δημεθέης παιανεύς ἔγραψε ψήφισμα. Principe Polycle, mensis Iulii decimasexta, tribu Pandionide iudices reip. exhibente, Demosthenes Pæaneus decretum tulit. Qui hic nominabatur, erat ἀρχων, de quo suo loco: quæ tribus adfertur, illa est cuius 50. viri ex quingentis sumpti Remp. tunc moderantur. Cæteri Græci ab Olympiadibus, Mosolami à Muhamede, nos à Christo, Judæi à mundi exordio, & quæque gens fere à capite persuasionis rationes init temporum. Ad alia nunc transirem, nisi horum iudicum officium me admoneret quadraginta civilium causarum iudicum apud Venetos: qui ut magis

magis innotescant, paucis Reip. præstantissimæ morem indiciorum exponere visum est. Terquadraginta viri, non ita tamen magnæ authoritatis nobiles, eliguntur ita, ut 24. mensibus tam capitalibus quam civilibus præfint, hoc modo. Primi quadraginta novi causis exterorum & peregrinorum, quorum ingens Ventiis multitudo agit, octonis illis mensibus præfunt veluti loco tyrocinii: post quod tempus urbanis de rebus, substitutis in locum aliis, iudicant. In primo vero loco, ordo ille consilium novum, in secundo vetus, aut, ut vulgo, quadraginta civiles, dici solet. Iam exactis in duobus illis sedecim mensibus, veluti probati, committuntur capitalibus causis iudicandis, loco civilium XL. viri criminales dicti. Eam vero dignitatẽ tunc assequuntur, quanvis sint ut plurimum iuniores, ut

in senatum admittantur, iusque suffragii etiam habeant in causis gravioribus. Ad hæc Triumviri ex illis in binos menses eliguntur sortito, qui præterquam quod ius suffragii habent, etiam Duci, qui magnus est honos, sua quisque vicissitudine assidere potest: parique cum ipso autoritate de rebus ipsis tam ad senatum quam ad magnum consilium potest referre. Forma vero iudicandi & in civilibus & in capitalibus causis ferme una est. Suffragiis enim fit, quod olim Romanis in usu fuit. Veneti enim causa ultro citroque agitata, habent tres diverso colore urnulas, in quarum unam condemnationis, in alteram absolutionis, in tertiam dilationis amplioris discussionis gratia, globuli linei demittuntur, ita ut nemo possit ex præiudicio alterius favori dare locum, nec etiam ex suffragii decidentis
in

A T H E N I E N S I V M. 83

in urnam sono. Extracta suffragia imponunt causis finem. Romani non calculis aut fabis globulisve, sed duabus literis condemnabant aut absolvebant: duabus non liquere significabant. A, ut notavit Asconius Pedianus, salutatis erat litera, absolvi que reum petebat, C. tristis, condemnabat. N. L, non liquere notabat. In capitalibus causis à Græcorum usu Θ literam, qua Θάνατον, id est mortem significant, accepisse etiam Romanos, nigrumque theta appellasse, literarum monumentis reperio. Verū ad mea me recipio.

C A P. - V I I I.

De Arbitris.

QUIA causarū civilium maior numerus quotidie oboriebatur, quam quibus terminandis, & novis audiendis satis essent quinquaginta viri tribuum: ut hic succurreretur, quadraginta qua-

tuor *Διαιτηταί*, id est, arbitri eligebantur, partim sorte, partim electione. Nam sexagesimum annum excessisse illos oportebat, & non infimæ esse notæ, sed insigni probitate viros: quamobrem eligi solebant: inque locum constitutum bona pars constituebantur, ubi à litigatoribus possent statim conveniri. Sic vero adibantur. Actor & reus ex composito quosvis deligebant ex eo numero, ea lege, ut si lis apud illos contestata inceptaque esset. necesse esset, ut & apud Romanos, illic terminari: alioqui multabatur qui sententiæ illorum non paruisset. Succurrebatur vero læso, duplici remedio. Nam & illi iudicii causam reddebant, & ex appellatione poterat adiri *Ἄριστος*, iudex civilis, causæque succurrere. Hæc Demosthenis ex oratione *Ἐπιδαμνίου*, sententia est. Budæus paulo latius explicat

eat ex Polluce quot arbitrorum
 essent genera. *Οἱ κατ' ἀίρεσιν*
 electi, erant quos litigatores sibi
 deligere poterant, quibus con-
 troversiarum rationes explicatas cre-
 derent. *κατ' ἐπιτροπήν τ' αἰτίας,*
 per causæ permissionem. Alii ve-
 ro *κληρονομίαι*, id est, sortito electi
 ex magistratuum decuriis, non
 veniebant pro litigantium arbi-
 trario, sed sortito privatis causis
 deligebantur ex iudicum decu-
 riis, non secus quam olim apud
 Romanos ex iudicum decuriis
 prætor ordinabat, hodieque in
 curiis Galliæ viris consularibus
 fit, non quidem ut iudicent, sed
 ut exacte perpensa lite, & eius ap-
 pendicibus, senatui iudicaturō
 referant. Hæc sententia facile
 confirmari potest ex loco oratio-
 nis Demosthenis in Aphobum,
 quem expilatæ hæreditatis accu-
 sat. Locus ita habet. Ad arbi-
 trum igitur sorte datum quum

venisset Aphobus, obiectaque diluere non posset, damnatus est ab arbitro. Iudices porro ad quos provocaverat, quum causam cognovissent, eadem ipsi cum arbitris compromissariis etiam illius amicis, cunque ipso sorte dato arbitro pronunciantes, litem homini decem talentis aestimarunt. Compromissarios arbitros ius civile vocat, ob pecuniam ab actore deponi veluti communi periculo & consensu solitam, quam qui causa cadebat, solvere cogebatur. Antequam à sorte digredior, quia deest hodie in Gallia exemplum suffragiorum & sortis (nisi quod quidam doctores nos in fortibus exempla in suis bianchis, ut aiunt, docent) volo paucis præstantissimæ nostris temporibus pro sua magnitudine Reip. modum sortium exponere. Ea Veneta est, aristocra-
tia

tia & monarchia ita temperata, ut nec magistratus summi sine Ducis præsentia sententiaque, nec vicissim ille quicquam propria ausit potentia statuere, adeo ut ne progredi quidem tuto tempore belli in medium possit sine capitis periculo, nisi sex viros regionum ut minimum comites habeat. Nostræ Galliæ administrationi, quæ etsi lumine literarū diu caruit, tamen longe dignitate, scientia, prudentia demum summa, cæterisque rebus quæ ad magnitudinem faciunt Reipublicæ, est omnibus facile superior, quicquam detractum nolo: quin ipsam olim, nisi me aliquis prævertet, illustratam memoriæ posteritatis commendare decrevi. Sed ad fabas, calculos, sortesque venio. Octavo quoque die comitia adire tota nobilitas annum ætatis vice simum prætergressa solet, nec

tamen omnes sine discrimine ante 25. annos (nisi qui sortis, quam quotannis apud senatum à xx. anno in xxv. tentant beneficio id assequuntur) adire possunt Qui vero debeant eligi ante 25. ætatis annum, asserta prius præfente utroque parente aut affine proximo cum testibus idoneis sua ab utroque parente nobilitate, diè xi v. Decembris conveniunt, eorumque nomina in urnam coniiciuntur: demum altera urna pari numero habet tot pilulas, quot adsunt iuvenes. Sunt vero globuli argentei omnes præter quintam partem, quæ aurea est. Dum itaque educitur à principe nomen quodcunque, educitur & fors. si argentea, reiiicitur in proximum annum. si aurea, probatur, consortioque consilii magni aggregatur. Consilium ergo illud in patentissima aula coactum, omnia suffragiis
tacitis

racitis magistratum & dignitatum genera deligit. Ubi tota convenit nobilitas, audita statim hora solita clauduntur fores: nec licet ulli ante comitorum finem, qui occasu solis fit, exire. Occlusis autem foribus, scriba maior è suggestu, ut omnes audire possint, significat qui illo die magistratus sint eligendi. Sedent omnes in decem sedibus longissimis, nisi qui sunt aut comitorum præsides, aut qui Duci in suggestu, si adsit sedenti, dignitatis ergo assidere solent. Locantur demum urnæ tres ante Ducis tribunal: una in dextra parte, altera in sinistra, tertia paulo sublimius in medio duarum: quibus ipsis consiliarii tres assident, quibus veluti censoribus extracti globuli aurei qui ex urnis educuntur, ostendi solent, ne scilicet quisquam posset per ambitionem afferre domo. Præterea sin-

gulis comitiis solet signum in ipsis mutari sortibus, veluti militaris tessera : ne si idem semper maneret signum, posset confingi ab ambitioso cive. In duabus primis urnis sunt tanta copia argenteæ pilulæ, ut possint numero civium satis esse. in singulis triginta tantum aureæ. in illa quæ media est, sexaginta tantum sunt, quarum aureæ sunt triginta & sex tantum. Vocatis secundum sortem ad sortes subselliis quatuor classibus distinctis, veniunt singillatim ad urnas : in quas quemque demissâ manu inde globulum extrahere moris est. qui autem argenteum tulerit, redit in sedem frustratus : qui aureum, ostendens assidenti urnæ consiliario, transit ad mediam : ex qua si argenteum educat, spe luditur. qui utramque sphærulem aureâ habet, is ex electoribus est : qui singulis ex quatuor classibus
no-

noveni eliguntur : electi vero conscendunt suggestum, illicque scriba nominantur, ac statim in conclave (prius tamen in Reip. verba iurati, se sine ambitione, fraude aut favore electuros viros bonos magistratibusq; idoneos) statim concedunt, electuri & nominaturi, suffragiis inter se etiam agitatis, viros in singulos magistratus. Idem faciunt & alii novem, tertii item & quarti ad triginta sex usque, tamen ea lege, ne sint usquam plures duobus ex eadem gentilitate electores. Itaque ubi primus electorum numerus est selectus, omnes eiusdem gentis affines exire coguntur, & ita secundi tertii & quarti, quoad electio electorum sit absoluta. Singuli itaque novem singulis nominatis magistratibus aut præfecturis singulos deligunt, ita ut in maioribus dignitatibus sint semper quatuor competitores.

petitores, in minimis duo. quibus expletis, produnt nomina, ut in suffragia eatur, & qui plura tulerit, eligatur. Nolo interim omittere, quod præclarum illic est, electorem unumquemque, eius quem nominaverit, si eligatur beneficio suffragiorum, fideiussorem esse, & si quid pecuniæ publicæ averterit, præstare debere. Nominatis competitoribus, statim omnes parentes illius cuius nomine primo in suffragia itur, excedere aula coguntur, quoad suffragia sint lata. tum revocatis illis alii vicissim exeunt sequentis affines, & sic ad ultimum usque. Præterea observant ex suggestu, unde prospici in totam aulam possit, ne quis qui parentem iam forte electum intellexerit, capret ullum aut signis, aut colloquio: quod qui admiserit, ambitus notatus, expellitur, honoreque suffragandi eo die

die caret. nec enim licet ulli à quo lecti electores sunt, nisi exire generis causa iussus sit, se loco semel accepto movere. Id quidem aliquando, non tamen sine magno tædio, novi, quum adhiberet illic à patriciis viris, qui me & honoris & discendi eos mores gratia illuc crebro ducebant, ab hora fere prima pomeridiana, qua comitia occluduntur, ad occasum usque solis retineri illic tandiu moleste ferens. Interea dum electores sunt in conclavia, viatores lineorum suffragiorum cuique nobilium quantum potest pugillo capere, dant, inque magnum, moreque illorum brachiale amplum factum demittunt. Pueri vero statim adsunt cum urnulis bina concavitate, anteriori alba probandi, posteriore viridi reprobandi, ita tectis, ut per foramen immissa in illas manu suffragium in utramvis demittas

mittas, in scio etiam qui te diligenter observet, edito sæpius illius cuius suffragia petunt nomine, quibusque in magistratibus fuerit, si aliquos gessit: statimque omnia suffragia à tota corona accepta, in duo vasa demittunt, quorum unum de si, pro albo scilicet urnulæ ventre, alterum de non, vulgo dicunt, id est probandi & improbandi, ex quibus illico supputantur mira arte & facili. Habet enim scriba tabulam certo foraminum numero semper foratam, super quam globulorum vis effusa statim spargitur, ductaque manu in superficie, quot sunt extra numerum ablegat. Itaque fere pari celeritate ingens numerus, atque ipsa unitas supputatur: dum numerant consilarii candida à dextris, viridia à sinistris. interim pueri redeunt aliorum competitorum nomine, donec quatuor
exple-

expleantur : quorum qui plura
 tulerit , modo dimidia excedant
 (nam si pares sint , differuntur
 comitia) is in magistratu est.
 Pariter in cæteris fit quandiu du-
 rat dies. nam nox adveniens
 usque adeo comitia solvit, ut ne
 lucernam quidem usquam ac-
 cendere liceat. Hæ suffragio-
 rum leges , hi ritus. Græcis
 fabæ albæ & nigræ erant in
 usu magistratum eligendorum,
 loco pilularum auri & argen-
 ti. Ne vero fraus subesset, ha-
 bebant & legumina suas tesse-
 ras. Verum de sottibus satis me
 dixisse , ut rem illam literis e-
 lucidarem , credo. Parum ad-
 modum à Diætetis nostris diffe-
 rebant *ἑρευτήρι* (inquisitores vo-
 cabuli & officii ratione non
 male Latine dixeris) quorum
 Julius Pollux ait fuisse officium,
 ut res & causas quarum natu-
 ra status nondum constaret ,
 explo-

explorarent, adque senatum verum ipsum referrent: quo in officio quotidie leguntur apud nos commissarii, ut vocant: suntque ordinarii in causis facinorosis apud iudices tam capitales quam rerum civilium. Habemus & nostros inquisitores in singulis provinciis, qui testes audire possunt ubi ius habent, litesque præparare iudicibus offerendas: etiam si non provocent partes, sententiam ut pedanæi iudices de minimis dicere possunt. Verum monuit me Pollux ne suam de arbitraris sententiam prætermitterem. *Αξιωματικοί*, inquit, arbitri supra annos sexaginta nati sorte eligebantur, quibus etiam sortito *αι* *Αξιωματικοί*, id est, arbitria commitbantur. Admissorum vero ad hanc dignitatem si quis suo munere aliquid indignum commisisset, ille aut gravi pro delicti æstimatione multa plectebatur, aut

aut summo cum dedecore de illo
 cœtu eiici solebat , exiliarique:
 ut nil sit mirum illos tanta æqui-
 tate , ac constantia fuisse, quos si
 non virtus cohibere , vitii pœna
 terrere posset. Omnia itaque iu-
 dicia de rebus sacris apud illos
 veluti sanctissimos tractabantur.
 Primam vero de diis rationem
 perpetuo, seu in vera, seu in falsa
 religione habitam fuisse omni-
 bus gentibus, constat. In rebus
 porro civilibus causam eos non
 potuisse dicere ultra æstimatio-
 nem drachmarum decem , scribit
 etiam Pollux aliò in loco , quam
 vere, ipse viderit. Quumque ab
 se causas ad alios iudices trans-
 ferrent , coniectis in urnam pro
 sententia calculis, acta proferen-
 da tam actoris quam rei apud
 illos designabant: accepta tamen
 in litis principio ab actore drach-
 ma , quam causa inferior solve-
 bat. Ea drachma *δράκμων*, id est,

98 DE REPUBLICA
dissidium dicebatur, inque rationem ærarii publici referebatur: postquam alteram, qui causa cadebat, dare cogebatur. Hæc Pollux. Verum Latini quoque varia significatione Græcæ dictionis diætæ utuntur: primumque ea rationem quandam tenuioris victus, aut à medicis, aut ipsa conditione valetudinis ægrotis præscriptam significat: quod Cic. ad Atticum docet. Sed ego, ait, diæta curari incipio: chirurgiæ tædet. Diæta alias locum significat in domo, in quo versari solemus frequentius, aut in horto, in quo expatiari moris est, atque æstare cœnare. locus domesticus ille alioqui non male Latine cœnatio appellabitur. Diætarius servus inde dictus est, quod illic menses ornare, & ministrare mensis sole-ret. Ulpianus Tit. de fundo instructo, L. Quæsitum, versus finem,

nem, meminit. Ostiarii autem, ait, topiarii, diætarii domitarum deservientes, continebuntur. Quam egregie explicet topiarios Accursius, videant qui illi in omnibus applaudunt. Topiarii, inquit, sunt qui vepribus, & spinis agrum purgant, & faciunt fossas. Pro iis qui locorum varietatem exprimendo (nam *ἀπὸ τῶπος*, id est, à loco dicti sunt) imagines rerum omnium ex arbutis fruticibus, & herbis effingebant, statim somniavit novum officii genus. Nolo omittere diætarium furem, qui ex diætis aliquid surripuisset: cuius idem iuriconsultus Tit. de effractor. L. munerum, meminit his verbis. Simili modo sacularii, diætarii erant puniendi, item & effractores. Vetera exempla habebant detrectarios, dignum in quo somniaret vocabulo Accursius. Adeo fuit olim crebrum il-

lud furum genus , ut tenuioris fortunæ homines cogerentur apud plerosq; divites indumenta pro foribus relinquere, si vellent admitti : quod in Atheniensibus taxat Aristophanes in Pluto.

ἀλλ' ἐχὶ φωρῶσαν ἔγωγ' εἰσέρχου.

Nonne furaturus huc venio?

Nunc autem à diætariis ad nauticos eo.

C A P. I X.

De Trierarchis.

NON pro celebriori dignitate, sed pro maiori numero nunc τριῆραρχι. i. *triremium præfecti* mihi sunt tractandi, eo potissimum nomine, quod spem salutis non raro in re navali Athenienses posuerint. Numerum auctores non præfiniunt, quoniam pro rei necessitate augebatur, aut minuebatur. Unum id tradunt,

com-

ATHENIENSIVM. IOI

communiter duodenos id muneris una obire solitos : quibus pacis tempore fartum tectum navale præstare incumbibat, belli vero etiam parere ducibus, & aliis præfectis: qua in re Veneti etiam imperatorem creant absolutæ, & veluti Tribunitiæ potestatis, quibus in locis classis conducta fuerit. In civitate enim eo iure utitur. Trierachorum, seu navarchorum, aut nauclerorum (nam pro eodem usurpare has tres voces Græci solent, quanvis prima ab imperio triremium, altera navium, tertia à sorte navium dicitur) erat præterea munus, ut propriis opibus, & impensis in Respubl. collatis naves, triemesque curarent, & refici, & construi. Ad hæc præmonebant principes senatores urbis si quid in re navtica esset unde Respubl. in discrimen posset adduci, si per illorum curam suppleri non poterat. Re-

vera is ordo non magistratus
(quanvis quidam Græci id tra-
dant) sed coactus ad contribu-
tiones civium numerus videtur:
qui etiam hodie à Venetis legi
ex mercatorum, & sellulario-
rum, atque viliorum numero in-
gruente necessitate solet, non ut
ministrent aliquid, sed una ars,
aut duæ unius triremis im-
pensas persolvant: unde maxima
auri vis cogitur. Ærarium vero
populare non modicum est in
multis locis, quas scholas vo-
cant, ubi sub Iohanne, & Paulo,
Antonio, Diva Virgine, religiosi
civium, & plebeiorum cœtus
fiunt. Hoc officii genus sensim
labefactatum emendavit Demo-
sthenes, lege in illos lata qui eli-
gerentur ad hoc munus: quod
cum alibi, tum potissimum patet
in oratione contra Æschinem:
Videte, inquit, viri Athenienses,
in Republ. administranda quor
vobis

vobis commoda attulerim
quum viderem navale vestrum
labefactatum, atque divites col-
lato modico ære à tributis im-
munes, eos vero qui mediocres,
aut fere nullas haberent posses-
siones, rem familiarem in eo ab-
sumere, indeque vestram Remp.
longe deteriori conditione fie-
ri: legem tuli per quam divites
quidem pro census æstimatione
conferre coëgi quæ iure debeant,
pauperes vero ab iniuria vindica-
vi. & paulo post clarius multo
aperit. Prima legum constitu-
tione sedecim una triremis unius
impensis satisfacere solebant,
ipsis quidem divitibus nil, aut
parum instrumentibus, egenos ve-
ros cives opprimentibus: Lege
vero mea statutum est, unum-
quemque pro ratione facultat-
um numerare: tumque visus est
qui primum decimam partem
impensarum triremis unius sup-

peditabat , posse duabus in solidum satisfacere. Unde antea non trierarchos se vocari volebant, sed contributores, Oratio eiusdem authoris in Androthionem fere tota est in hoc negotio declarando. Verum præter illa, quæ iam scripsi, nil est diversi, nisi quod solerent Prytanes corona aurea donari bene administrata re navali: qua negligentius curata, etiam si diligentissime cæteras officii partes absoluisent, privabantur. Latini etiam Græca voce appellant Trierarchos. Cic. act. 3. in Verrem, ubi de testimoniis contra illum agit, Quæ de re, ait, Charidemum Chium testimonium proprio actione dicere audivistis, sese quum esset trierarchus, & Verrem ex Asiæ decedentem, &c. Item ad senatuscons. Trebellianum. l. Seius. Seius Saturninus archigubernius, ex classe Britannica,

nica, testamento reliquit fiducia-
rium hæredem Valerium Maxi-
mum trierarchum, à quo petiit
ut filius, &c. Facile vincuntur
Athenienses à Venetis. Verum
præter Novemviros, qui armis,
funibus, & navali præfunt, nil
mihi scribendum reliquit Gaspar
Contarenius Cardinalis patri-
cius Venetus. ita ample, & ele-
ganter illius partes descripsit, ut
vinci arte nequeat. De Tur-
carum autem apparatu mariti-
mo copiose egi in nostra Turci-
ca Historia. quare ad cætera
veniendum.

CAP. X.

De undecimviris.

UNDECIMVIROS Græco
vocabulo τὸς ἐνδέκα dici so-
litos, quos etiam νομοφύλακας,
atque ἱπάρχας, id est, præfides,
G s null-

106 DE REPUBLICA
nuncupabant , ex Polluce constat. Decemviri, inquit, singuli à singulis tribubus eligi solebant , quorum numerum augebat *ῥαμματίους* , hoc est, scriba. Horum erat officium fures convincere , atque carcere iam delictos iudicare : præterea plagiarios , quos *ἀνδροποδισίας* dicunt , & item grassatores , indumentorumque suppilatores , qui Græce *ἄποδύται* dicuntur convictos pœna afficere. Quod si apud illos deprehensi crimen diffiterentur, eos ad aliorum iudicum subsellia sistebant : apud quos si tormentis , aut testibus faterentur victi, de pœna statuebant. erant itaque veluti pœnæ æstimatores , quales sunt hodie in Gallia ii, qui præpositi Marschalorum vulgo dici solent: quibus non absimiles mihi visi sunt quos Turcæ Vaivod, & Vaivodlar , numero multitudinis appellant.

lant. Possunt enim omne nebulonum genus comprehendere, & iudicibus proximis reddere: de pœna vero statuere non possunt. Tales sunt vigilum præfecti in tota Gallia, & ditione Venetorum, & , ut facile mihi persuadeo, ubivis gentium. Locus ubi hi undecim nomophylaces iudicabant, νομοφυλάκειον dicebatur: in cuius posteriori parte ostium nomine χαρώνιον erat, quo ad extremum supplicium educi solebant fontes, non secus atque in castris decumana porta à tergo erat, qua desertores, & facinorosi milites ad pœnam educebantur. Demosth. καὶ ἀριστογείτων ὁσίων illorum meminit, ὅτε γὰρ, ἔφη, τὸ δεσμοτήριον διορύξας ἀπέδρῃ, τότε πρὸς γυναῖκά τινα ἔρχεται ἀνόματι ζωβίαν, ἢ ἐτύγγαρον, ὡς εἶοικε, κεχρημένῳ πότῃ, καὶ κρύπτει καὶ διασώζει τὰς πρῶτας αὐτὸν ἡμέρας, ὡς ἐζήτησεν καὶ ἐκήρυττον

εὐπίον οἱ ἔνδεκα. Quum enim
 effractis carceribus aufugit, ad
 mulierem quandam Zobiam no-
 mine divertit, qua aliquando
 usus fuerat: ea véro abscondit, &
 servat primis diebus quibus un-
 decimviri perquirebant homi-
 nem (Aristogitonem) atque per
 præcones sibi reddi satagebant.
 Ex quo loco patet statim admis-
 so crimine illos perquirere, &
 comprehendere solitos: quare
 merito notavit. Suidas hos νομο-
 φύλακας à primis differre, quod
 illi iudices, hi populares cogere-
 rent secundum legum præscri-
 ptum vivere, facinorososque co-
 Æcerent. Adferam item alium
 locum ex oratione eiusdem De-
 most. in Timocratem. εἰάν δέ τις
 ἀπιχθῆ τῶν γυνέων κακώσεως ἢ δολωκῶς,
 ἢ ἀστρατείας, ἢ ἀπειρημένων αὐτῶν
 τῶν νόμων εἰργασθῆ, εἰσιτῶν ὅπη μὴ γένη,
 δεσάντων αὐτὸν οἱ ἔνδεκα, καὶ εἶτα γόν-
 των αὐτὸν εἰς τὴν ἡλικίαν, κατηργεῖ-

τω δὲ ὁ βελόρυθ οἷς ἔξει. Si

quis vero denunciatur convictus iniuriæ parentibus illatæ , aut non obitæ militiæ , aut qui in ea loca in quæ legibus non licet , se receperit , illum comprehensum ligent undecimviri, sistantque in heliæa (nomen est comitii, de quo suo loco) ubi ex his quibus lege licet, qui volet accusato. Nolo hic omittere, qua arte Veneti, quum illorum Capitales magistratus non sufficerent , magna proscriptorum nebulonum , furumque turba regionem sibi subiectam liberarint. Sub finem belli quo ad Ticinum pugnatum est, multa improborum manus tam ob libertatem, quam ob impunitatem scelerum undique exercituum colluviem contrahendo Venetias ibant. Admissis itaque illic multis sceleribus quum aliquis ad pœnam perquireretur, sciens se criminis reum ab advocato-

110 DE REPUBLICA
catoribus, ut vocant, ad quadra-
ginta viros criminales delatum,
fugiensque lite peracta proscribe-
batur, ut uudique Venetiæ illis
pestibus veluti obsiderentur:
propositum est itaque præmium
proscripto, quam præsentibus te-
stibus ademptum caput alterius
proscripti offerret. Reipubl. si ta-
men ille ingulasset: quo fiebat,
ut quum illorum bona pars sibi
mutuo esset nota, seipsam confi-
ceret: pauci ius civitatis repete-
rent, hique munere eo donati,
probos in posterum cives age-
rent. Si illa lege in illos nebu-
lones qui post bella insurgunt, &
furtis, stupris, cædibusque Rem-
publ. totam labefactant, animad-
verteretur, aut rusticis sua tuen-
do, illos cædendi fieret potestas
quoties improborum audacia
vim legum superat, ex usu esset
Reipublicæ.

CAP. XI.

*De Decemviris præsilibus,
qui Grace ἀξίεσποι vo-
cantur.*

QUANVIS hi præsides in
Quingentis viris à quibus le-
cti erant, debebant tradi veluti
una tractatione, tamen quia pri-
mum sum maiorem numerum
in magistratibus secutus, quod-
que hi sint longe celeberrimi, il-
lis particularem tractationem
servare visum est. Ex quingentis
ergo viris singulis 10. tribuum
quingenta forte eligebantur,
& item ex illis sortito nostri
Decemviri, penes quos singil-
latim erat Reipub. summa com-
mittenda. Verum rogaret ali-
quis, quomodo sorte possit pro
dignitate eligi, quem ipsa com-
mendat virtus? Facile, ut visum
est

est in Venetis , constitutis primum sorte electoribus qui nominarent , demum nomina in urnas coniecta cum suffragiis extraherent pro sorte tribuum, in iuvenibus ἐν τῷ ληξιαρχικῷ, id est, in diario Reipub. ob nobilitatem adscribendis. Iam dixi, electis L. ex ipsis, item deligi decem suffragiis tacitis, & fabis. quæ res quum videatur maxime sortem habere , nullum virtuti aufert præmium , imo maxime secundum eam iudicat. Ex ipsis item decem selectis , septem tantum officium præsidis assequi poterant. Itaque inter illos Decemviros omnium suffragiis electos fors ducebatur, ne ulli fieret iniuria , dum tres relinquerentur. At quia is qui erat in magistratu , dicebatur ἐπιστάτης, atque πρῶτος, præfectus & præses, omnes eo honoris vocabulo gaudebant. Id vero sum-
mopere

mopere cavebatur, ne secundo ulli liceret in anno eodem ad hanc adspirare dignitatē. Quum esset in imperio, arcis ærarii publici claves, & Reipub. sigillum servabat: itaque iungebat duo officia quæ diversa sunt in Gallia, Cancellarii, & Maioris viri, ut vocant, in quibus urbibus est libertas, aut si desit Maior, Prætoris. Quoties autem Prytanes senatum convocabant, ille novem *πρωτόπριστες* à novem tribubus deligebat. ab illa enim quæ prytaneusa dicebatur, cuius erat caput, nullus assumi alius solebat. Præterea ex illis novem sortito deligebat successorem, cui Reipub. habenas permitteret. In ipso porro confessu curabat ne quid in causis ommitteretur quod ad iudicium instructionem faceret, ubi causas prius illis commisisset: quale facit aut præses quum remittit causas ordina-

rio, aut delegato tradit. Harpocration de epistatis hæc tradit, sententiam Isæi adversus Elpagoram adferens. Duo, inquit, sunt constituti Athenis epistatæ: unus quidem ex prytanibus sorte delectus, alter vero ex proedris, quorum quod sit officium, declarat Aristoteles in Atheniensium politia. vulgari vero vocis usu ἐπιστάτης dicitur cuicumque negotio præfectus, ut notat Hyperides. Librorum Aristotelis quos de hac Repub. scripserat, iactura, me incitavit, ut dixi in principio, ad hoc instaurandum argumentum. Verum ab epistatis ad proedros redeo. πρῶτος ἐπιστάτης unitatis vocabulo, tanquam totius politiæ Dux, & Princeps erat: multitudinis autem, is ordo qui cæteris præfideret magistratibus, præscribendo. quorum dignitas πρῶτος ἐδρα dicebatur. Demosthenes in oratione κτὶ πρῶτος κτὶ πρῶτος

ATHENIENSIVM. II5

ἡγήσας maximam lucem adfert
 huic ordini : unde sententiam
 eius adferre visum est. Verba
 legis quam adfert, ita incipiunt,
ἐπι δὲ τῆς πρώτης πρυτανίας, ἡ τὸς
λοισὸν. quæ verba appendenda
 curabo. Undecima primi men-
 sis die, postquam apud populum
 vota præco fecerit, in suffragium
 ad leges comprobandas eatur,
 primum scilicet illas, quæ ad se-
 natum pertinent, secundo quæ
 ad plebem, postremo loco ad
 perpendendas, quæ à Novemvi-
 ris latae sunt. Prima autem in suf-
 fragia coitio, sit eorum, quibus
 videntur probandæ, quæ ad con-
 siliium, senatumve faciunt. Alte-
 ra, illorum quibus improbandæ
 videbuntur. Hoc vero suffra-
 gium secundum legum præscri-
 ptum esto. Quod si continget
 quasdam ex his, quæ antea latae
 sunt, abrogari, prytanes qui tunc
 sunt in officio, senatum de ea re

postrema comitiorum die habento. Proedri vero eius prytanæ de illis etiam sententiam dicunt. Primo quidem de his quæ ad Religionem, postea de nomothetis, quo ordine pro dignitate sedcant, demum unde nam possit ipsis nomothetis pecunia ad Reipub. munia suppeditari, sanciunt. Hos autem nomothetas ex eorum ordine qui in heliæa iuraverint, sunt. (de heliæa postea dicam) Quod si prytanes secundum legum præscriptum senatum non habuerint, pariter si proedri non retulerint secundum ius, & æquum, singuli prytanes mille drachmis mulctantur, quæ in ærarium Palladis consecrantur. si proedron aliquis, idem quadraginta drachmas deæ dato. Illorum autem accusatio apud Thesmothetas fiat, pariter si æri publico obnoxius in magistratu sit, cognoscunt.

cunto. Hi vero Thesmothetæ sibi eo nomine delatos, criminifque convictos in carcerem concludunt. Quod si id facere neglexerint, infamiæ notam subeunt, consortioque Ariopagitico arcentor, veluti legum gubernationem negligentes. Antequam vero de suffragiis ferendis senatus habeatur, quicumque legem rogaturus est, illam pro eponymorum statuis proscribito, adscriptis omnibus quas latas cupit, ut pro legum propositarum numero, populus ipsis nomothetis tempus decernat ad leges examinandas. Qui vero novam legem rogat, is non tantum semel, sed quotidie pro eponymorum statuis eam exponat, donec habeatur senatus. Populus vero quinque viros ex omni Atheniensium numero eligat, qui legum patrocinium suscipiunt. Hactenus de lege; nunc

ex eodem authore atque eadem oratione iusiurandum Ἰήλιας αὐτῷ est adscribendum, in quo etiam Græca ob tædium repetendi omittenda censui. Sententiam feram secundum legum, ac populi Atheniensis plebiscitorum, atque senatus quingentorum virorum præscriptum. Meo favore, aut suffragio, nec tyrannis, nec oligarchia in Rempub. recipietur. Nec si quis corrupto Atheniensium populo, aut statuat, aut velit contrarium, usquam in illius sententiam pedibus ibo. Tabulas novas, alienive æris recisionem, agri Attici, domorumve divisionem nunquam fieri permittam. Nullos exules revocabo, uti nec proscriptos: Ut ediverso neminem qui civitatis iure utatur, contra leges, & Atheniensis populi decretâ, senatusque quingentorum authoritatem, usquam urbe eïci patiar,

nec

nec quemvis alium iniuria id facere permittam. Magistratum nullum constituam, ut possit ille qui rationes antea acti magistratus non reddiderit, fungi alio magistratu, sive ex Novemviris, sive qui sacris publicis functus sit, vel ex illis, qui cum novem principibus proedris fabis eliguntur, legati sive, aut assessoribus fuerit. (erant primariae dignitatis hi omnes) Nec permittam bis in anno quenquam eundem magistratum gerere, nec duos in eodem anno. Nulla munera recipiam, sordese iudicii causa sectabor, nec ipse, nec alius me conscio. Sum natus annos non minus triginta. Audiam accusatorem, & defensorem ex æquo, sine affectibus, & personarum ratione: illumque condemnabo quem merito causa cadere cognovero. Adiuro Iovem ipsum, Neptunum, Cererem, ut perni-

ciem in meipsum, meamque familiam immittant, si quid horum transgrediar. Hæc Demosthenes: in quibus maximum fuisse etiam ethnicis æquitatis studium monstrat. Postquam factis dignitas Decemvirorum, pariter & officii ratio est etiam ab eodem tradita, de comitiis ἡλιασῶν nunc sum dicturus.

C A P. XII.

*De subdialibus Comitiis, quæ
Græci ἡλιαίαν dicunt,*

HἘΛΙΑΪΑ καὶ ἡλίασι, maximum Athenis tribunal erat (inquit Harpocrátiōn) in quo publica iudicia ultro, citroque causis agitatis tractabantur à mille, aut mille quingentis primæ notæ civibus. quingenti vero solebant uno in loco esse, mille, & quingenti in tribus. ἡλιαζέας

ζεῶς autem erat ius in eo loco
 dicere : ἡλίασις vero ipsa in iudi-
 ciis diversatio : Lyfias ἡλιαία κῆ
 ἡλιάζεωσ pro eodem est usus. Ha-
 ctenus Harpocrat. Interpres ve-
 ro orationis κῆ προκράτης ita de
 hac re tradit. ἡλιαία, inquit locus
 magni senatus, & iudicum mul-
 titudo ibidem ius dicentium di-
 citur. ἡλιαία autem vocatus est
 locus παρὰ τὸ ἕκαστε ἀλίζεωσ κῆ
 συναθροίζεωσ τὸ πλῆθὸς τῶν δικασ-
 τῶν, quod illic iudicum multitu-
 do congregari sit solita, et in u
 mutato, ut crebro fit. Alii volunt
 (quæ melior esse sententia vide-
 tur) inde dictum locum, quod sit
 sub dio. ἡλιον enim, id est, solem,
 in eum radios immittere. Pollux
 ita tradit. ἡλιαία erat quidem
 uno confessu quingentorum iu-
 dicum, duobus, si mille: tribus, si
 mille quingenti. Calculos vero
 quibus in suffragiis utebantur,
 habebant duorum generum, con-

demnandi, & absolvendi : probandive , aut improbandi: solidum unum, perforatum alterum. Vas porro habebant quod *καδὸν* Græci vocant, infundibulo simile, per quod demittebantur suffragia in duas urnas, quarum altera lignea, ænea altera erat, probandi, & improbandi: de quibus cætera dicam ubi de iudiciorum, aut fori locis agam. Interpretis vero orationis *ἡ προκέρως* diversum habet , loco calculorum fabis uti nigris, & albis solitos, ut differrent : quemadmodum calculorum unus erat solidus, alter perforatus. unde qui *κίβητος* fabæ dicantur , *κυαμύρα* fabis sortiri , & magistratum deligere significat. inde etiam Pythagoram aiunt per fabarum abstinentiam , non leguminis (ut volunt) flatuosi , & cuius hilum pudenda effingat, usum prohibuisse, sed ei qui velit in pace degere , atque
for-

fortunæ ictibus non subiici, ambitiose magistratus, & dignitates non esse appetendas significavisse.

C A P. X I I I.

De quaestoribus graia voce, ἀποδίκταις vocari solitis.

SINGVLI à singulis tribubus, Decem videlicet numero, erant ἀποδίκται, coactores, quaestoresve, quos nostrum vulgus collectores taleæ in indictionibus, receptores domini, & auxiliorum in canonibus, & oblationibus vocare solet. Alioqui peculiari vocabulo Græci, & Latini ἐγασίας, & indictionales coactores vocant, quos patrio vocabulo collectores taleæ dicimus, sed Græcæ linguæ copiâ præterea συλλογίας, & ἀγροτάς, idem significantibus vocibus appellat.

ἀπο.

δῶτο δέκτων munus erat acceptis à
 Republ. libellis (ut solent apud
 nos Electi quum Provinciali-
 bus, & locorum singulorum
 quæstoribus summam à rege ob
 ingruentia negocia significant
 expetendam) cogere eos qui ali-
 quid Reipub. deberent, id ut sol-
 verent, ac pro facultatum ratio-
 ne in Reipub. discrimine nume-
 rarent. Præsens aderat dum re-
 ciperent, antigraharis, quem
 vulgo Contrarotulatorem di-
 cunt: quumque quicquam nu-
 meraretur, in diario accepti, &
 impensi rationes omnes transcri-
 bebat: de quo postea latius. Apud
 logistas vero rationes rerum
 omnium reddebantur, nedum
 pecuniæ. Verum paucis absol-
 vens meos quæstores, statim il-
 los logistas subnectam. Si quid
 ergo reddita, & exposita ratione
 reliquatum esset, statim, quandiu
 pro re sua possent, id persolve-
 bant,

bant, atque deleta summa diario publico inscripta, absolvebantur. Quod si (ut non raro contingit) aliquid maioris momenti oboriretur unde lis posset nasci, ipsam ad Novemviros contestandam deferebant, atque iudicatum solvi satagebant. *ἀποδευκτῆρες* in hoc tantum ab illis differebant, quod hi tantum recipere, non item cogere poterant. mitius itaque hoc vocabulum est : quod patet in eo libro qui Aristoteli sub titulo de mundo adscribitur : *χρεῖς δὲ τῶν ἄλλοι καθεισῆκεσαν ἀρεσόδων ταμίαι, καὶ στρατηγὶ πολέμου καὶ ναυηγισίαν, δόξαν δὲ ἀποδευκτῆρες, τὰ τῶν λοιπῶν ἔργων ἕκαστοι καὶ τὰς χρεῖας ἐπιμεληθεῖσι.* Præter eos vero constituti erant quæstores ærarii, bellorum Duces, ac venationi præfecti, præterea donorum susceptores, aliorumque operum pro necessitate curatores. Latini illos voce paulo moderatio-

re su-

126 DE REPUBLICA
re susceptores dixere. C. de de-
fen. civita. L. Iubemus. Iube-
mus cura, ac solertia defensorum
minime possessores maioribus
mensuris, & ponderibus à susce-
ptoribus pręgravari, sed eos de-
prehensos &c. Hęc Budęus. Pu-
to sane Iurisconsultum intellige-
re per susceptores, illos quos re-
ceptores auxiliorum dicimus,
qui aliquando cogunt res fisci
maiori mensura, aut pondere no-
mine regio persolvi, non quidem
ut regi, reive publicę profint, sed
ut sub regii nominis terrore rem
maxime augeant.

C A P. XIV.

*De logistis, quos rationum
magistros dicimus.*

ΛΟΓΙΣΤΑΙ', inquit Har-
pocraton, sunt etiam De-
cem

cem viri singuli à singulis tribu-
 bus electi , quibus omnes magi-
 stratu functos intra triginta dies,
 quam magistratu decessissent, o-
 portebat rerum omnium admi-
 nistrationis rationem reddere,
 quod graeci λογίζεσθαι, & λογίζεσθαι
 dicunt. Aristoteles in Athenien-
 sium politia scripserat , ut idem
 author scribit , illos ἀπο τῶν εὐθύ-
 νων, ab euthynis, qui aliud genus
 rationis audiunt, differre. Asside-
 bant ἑνὲς novem principibus.
 repetendarumque agebant iam
 magistratu functos, qui æris ali-
 quid publici avertissent. Duo,
 inquit Pollux, erant Athenis lo-
 gιστᾶς, unus in senatu, alter in re-
 bus extra senatum administran-
 dis: qui ambo à senatu eligeban-
 tur ut rerum omnium in Repub.
 administratarum rationes audi-
 rent. Duos credo Pollucem
 scripsisse pro duobus generibus,
 quum & cæteri authores plures
 scri-

scribant, & fieri non potuerit ut duo soli tot rationibus audiendis satis essent. Verum duos veluti præfides possumus in eo intelligere. Id muneris in Gallia habemus præstantissimum, quod ad fisci res attinet, in eo loco Parisiis quem Cameram Computorum, vulgo dicunt: ubi qui sunt summa dignitate, præfides: qui secunda, auditores: qui tertio loco, clerici computorum dici solent. Oblatos à quæstoribus libellos hi recipiunt, recitantque audientibus, & supplicantibus auditoribus, hi recitant primis iudicantibus. Nèc tantum rem pecuniariam in rationem deducunt, sed & quicquid olim regio censui accessit, aut decessit, notant, inque locos communes secundum annorum multitudinem collocant, ut quum opus est aut litis causa, aut aliter de publicis æris rebus agere, statim

statim diarium promant, quod fidem faciat. Triumviri calculatores Venetiis sunt à publicis rationibus. Nec Turcæ eo carent magistratu. habent enim suum Barat emin, impensis præfectum, qui cum quatuor viris rationes fisci audit. Verum non ociosum fuerit ex oratione Æschinis contra Demosthenem, & Ctesiphontem officium logistarum amplius aperire. Primum quidem, ait, lex iubet sanctissimum Ariopagitarum senatum apud logistas inscribi, rationibusq; reddendis esse obnoxium. Illicque vult, o Athenienses, secundum vestræ sanctionis præscriptum, venerandi illius senatus dominum fieri Logistam. Præterea quingentos viros vult rationes magistratus sui reddere. Ita vehementer diffidit Respub. his qui rerum rationem non reddere, ut sub ipsum statim le-

I gum

gum exordium dicat magistratum rationi reddendę obnoxium (nam *in d. d. l. v. c.* quod ait, & active, & passive capitur nempe tam pro illo qui rationem exigit, quam pro eo qui illam reddit) non debere peregre proficisci, non habere suarum rerum potestatem, non posse divis quicquam consecrare, non manumittere, non posse in summa de suis rebus quicquam statuere: sed omnes illorum facultates qui Reipub. rationes non reddiderint, oppigneratas Reipub. vult legislator. At dicet aliquis: Quidam fuit in aliquo ordine, qui nil usquam nomine publico accepit, aut expendit. Etiam hunc vult rationem reddere oportere. Verum qui poterit, qui nil habuit? Iubet lex isthuc ipsum inscribere: Nil usquam publico nomine accipi, aut expendi. Immune quidem certe rationis

nis reddendæ in civitate nil debet esse. Subiungit paulo post. oportebat te ô Demosthenes secundum patriam consuetudinem permittere ut logistarum præco proclamaret, *τις βέλτερον κριτηροῦ* ? Quis vult accusare ? Hæc Æschines. Cætera iam ante tradideram. Proculdubio si hæc lex tantam apud nos vim haberet, reprimerentur coactorum furta, electorum technæ, quæstorum fraudes, iudicum sordes, favores, oppressiones, si semel testes omnes admitterentur, proposita tamen falsis testibus, & accusatoribus capitis pœna. Quot enim putas misere lacertos, enecatos, spoliatos, de suo iure deturbatos, ea una de re mutire non audere, sed altum corde dolorem ægre premere, quod non est libere sine forma accusandi locus ? unde innumeræ iniuriæ. At quis custodiet ipsos

I 2 custo-

132 DE REPUBLICA
custodes? Ad te æquissime Can-
cellarie tanquam iuris asylum ni-
si recurrant miseri, actum de re
illorum est. Logistas, & voca-
bulo suo noverant Latini, rei que
publicæ curatores appellabant.
L. curator. C. de modo multar.
Curator Reipub. (inquit Impe-
rator) qui Græco vocabulo lo-
gista nuncupatur, mulctandi ius
non habet.

C A P. X V.

*De custodibus, quos Græci
ἀντιγραφεὶς vocant.*

QUOS Græci ἀντιγραφεὶς di-
xere, Latini custodes, aut
Græca voce, antigraharios ap-
pellarunt. Aderant hi observa-
tores his de quibus proximo ca-
pite egi, rationesque omnes in
diario scribebant: quod nostri fa-
cere non solent in omni admini-
stratio-

stratione publica , pecuniarum
 præcipue. Æschines κῆ κτησι-
 φωνίῳ. πρῶτον μὲν τῶν ὠ ἀθῶν αἶον
 &c. Primum quidem ὁ Athe-
 nienses , suffragiis eligebatur an-
 tigrapharius urbi, qui in singulis
 Prytaniis proventuum rationes
 populo recitaret. Ulpianus Tit.
 de admi. tut. L. Si plures. Dati
 sunt , inquit , quasi observatores
 actus eius, & custodes. Suidas ait
 τὸ γραμματεῖα κῆ ἀντιγραφεῖα ea-
 dem significatione esse , fortasse
 iam degenerem linguam suo se-
 culo secutus. vocant enim vulga-
 ri voce τὸ γραμματικόν , scribam,
 & antigraphæum Græci omnes.
 subiungit autem , primum acta
 senatus recitare solitum, alterum
 transcribere. Statim vero sui im-
 memor, palinodiam cantat. sed in
 melius meo iudicio mutata sen-
 tentia. Alterum enim ait fuisse
 in senatu , alterum in publica ad-
 ministratione observanda : quod

& rationi , & hodierno rerum
 usui apud nos est consentaneum.
 In curiis enim omnibus est scri-
 ba qui calamo celerrime à iudici-
 bus prolata excipit, quem *γραφε-
 νάρια* nominare possumus. Al-
 ter est qui singulis accepti , &
 impensi publici rationibus adest
 custos, aut antigrapheus. Verum
 & de scribis dicere ex occasione
 operæ præcium videtur. *γραφευ-
 τῆς* erant scribæ tres numero, ait
 Suidas , quos Romani à secretis
 dicunt, qui acta senatus sanctio-
 ra, transcribebant, servabantque.
 Cæteri tamen Græci volunt à
 singulis tribubus singulos fuisse:
 quod vero similis est. Nam
 qui fieri potuisset ut tam ingens
 Reipublicæ moles , populusque
 seditioni natus, tantum tres scri-
 bas haberet , quum tot essent iu-
 dicia, iudicumque ordines, qui-
 bus ipsis necessario aderant sin-
 guli? *Æschines* *ἡ κτησιφ.* etiam
 addit

A T H E N I E N S I V M. 135
addit scribas solitos illorum no-
mina excipere, & servare, qui ad-
ministratæ Reipub. essent ratio-
nem reddituri: & quoad reddi-
dissent, in publicis diariis conser-
vare. quæ in re fere illis conve-
nit cum nostris. Nulla Respub.
mihi videtur illis carere potuisse.
itaque nullam comparationem
addere visum est.

C A P. X V I.

*De quæstoribus illis quos Græ-
ci demarchos vocant.*

Q U O S Græci *δημάρχους* no-
minant, an recte quæstores
vocare debeam, an ex vi verbi
tribunos pl. quum apud nostros
exactorum genus inusitatum
sit, nescio. Videbitur ex officio
vis nominis, & propria appella-
tio. Scribunt multi fuisse de-
cem numero veluti tribunos pl.

aut singularum tribuum Duces: de qua significatione hic non ago. Iulius Pollux, ait, illos in locum *ναυκράων, ναυκλάρων, ναυαίρων*ve (nam hoc nomen ita diversum pro re eadem apud varios authores est) successisse: fuisse vero in singulis tribubus XII. partes, quæ singulæ *ναυκραείας* dicebantur, quibus ipsis singuli præerant demarchi. *ναυκραείας* autem singulæ tempore belli duos equites, & navem unam suis sumptibus dare, & ornare illisque ad finem belli sumptum facere nomine Reipub. debebant. Erant ergo *ναυκραείας* CXX. demarchi totidem, navès totidem, equites C. CXL. quum belli ingrueret necessitas, sine illis quæ ab ærario publico petebantur. Curabant primo quæ ad ius naucratiæ pertinerent conservari, facta tectaq; omnia haberi: unde quum crebro exigerent, erant paupe-

pauperibus molestissimi, quum pro ratione soli, ædium, mercium, aut artis, solvere cogerentur. nisi enim solverent, ἐνέχοντες, id est, pignora capere, auctioneque distrahere ad summæ usque rationem poterant. Ad illas molestias popularium alludit Aristophanes in Nebulis, his verbis.

Δάκηδ' μὲ δὴμαρχὸς τις ἐν τῷ
 σπωματίων.

Aliquis, inquit, demarchus me mordet ex lecto.

Indicat autem illa allusio κόβην, id est, cimicem, ut ait interpres, quod tenuioris fortunæ homines soleant continuis affici molestiis à coactoribus, non secus atque cimicibus noctu somnum excipientibus. Locus ille alioqui non caret ardua difficultate, quomodo Demarchus unus possit ex culcitra ad mordendum prodire. Ut autem Demarchi mi-

nori popularium iniuria corradere-
rent, describebant in singulis re-
gionibus (nec enim Athenę tantũ
Athenę fuere) atq; agri Attici Pro-
vinciis quantũ agri fertilis, steri-
lisve esset, demum quantum quis-
que possideret: (ut in illis indi-
ctionibus quas regales taleas vo-
cant, in Gallia Narbonensi fieri
solet) demum pro possessionis ra-
tione merciumque usu exige-
bant: quod an sit olim factum in
rota Gallia, nescio: id unum scio,
si fieret, electorum ars eludi pos-
set, qui à publicanis, aut ditiori-
bus accepta pecunia traducunt
summas in alios pagos, aut impo-
rentiores, aut æque afflictos.
coërcerentur præterea (nisi iam
excogitasset contra illorum frau-
des sanctionem Poyetus Cancel-
larius) illi nobiles qui tenuiorum
terras obnoxias regio censui, suis
adiungunt, immunesque red-
dunt. Præterea non pauci aut
compen-

compendii , aut favoris gratia villas, & censuum omnia genera conducunt , illaque nundinatione , pecuniæ publicæ non parum avertunt. Etiam negligentia illa transcribendi soli contingit, ut qui inter ipsos paræcos sunt tenuissimi , fere omnia persolvant: divites qui alternis annis publicani solent eligi , ut summam nondum perceptam repræsentent , sibi mutuo parcunt , atque secundum proverbium , manu manum fricant : quapropter aut res fisci ad certam pecuniam æstimari , aut coactores omnium iudicio æquissimi delecti deberent perpetuo in officio esse , ne locus talionis in eos esset : aut communi popularium suffragio summa constitui illis deberet. tū enim non facile fierent solitæ iniuriæ. Verum longe amplius in secundo Reipub. Turcicæ volumine ista iam tradidi , quo remitto

mitto lectorem. Post curatam illam pecuniam quæ erat imperata, secundo officio Demarchi eos iuvenes quibus per ætatem liceret τῆ λήξει ἄρχειν, successionem, hæreditatemve administrare, ἐν δὲ ληξιαρχικῶ, in diario videlicet hæreditario, adscribebant: quæ res magnam adferebat utilitatem. Nam iunioribus, & rerum imperitis, non licebat rem domesticam, dum fingunt se velle seorsum agere, decoquere, & paternas, atque adeo frater-
nas, & avitas opes absumere. unde innumeræ lites apud nos scaturiunt, non raro, & cædes: summaque inopia multos per sce-
lorum licentiam, quam in re pater-
na dissipanda didicere, ad la-
queum adigi certum est. Deinde
quoties super ætate oriebatur
contentio (quod quum alibi fre-
quenter, tum maxime in magi-
stratibus dandis, & accipiendis
erat

erat solitum contingere) diarium ubi statim nati scribi solebant, fidem faciebat veri. In qua etiam maxime Poyeti prudentiam admirari licet, qui regiis functionibus curavit ut parœci curiones, seu vicarii singulos ad sacram intinctionem oblatos infantes in parœciæ diario adscriberent. Tertia utilitas indemanans, erat tyronum ad rem militarem opportuna electio: ex qua observatione hodie Turcæ, gens alioqui non usque adeo rerum perita, perpetuo milite abundant, ultraque ccc. hominum millia delecta semper ex iuventute Græciæ habent, qua præclarissimæ orbis parti imperando, nostro capiti imminent. Sed de his alibi commodius. Convocare præterea *vauxagias* suas singuli demarchi in urbem ad leges accipiendas solebant. Crediderim sane eam appellationem esse depra-

depravatissimam, quum vix, ut iam dixi, inter duos authores in eo nomine conveniat: quamobrem variorum authorum sententiam adferendam de ea duxi, eamque lectori excutiendam relinquere. Demosthenes *κοτὰ προκράτους* vocat *ναυκρατικά μὴ ποτὲ*, inquit, *τὰ ναυκρατικά βέλιον φέρεται ἐπὶ τοῖς ἀθηκισιανοῖς*. Ne forte naucratica, id est, res tribuum, melius in Atticanos procederent. Aristophanis interpretes *ναυκλάρας* demarchos appellat. Demarchi, inquit, scribebant in diariis eorum nomina qui Reipub. debebant quippiam. Ad hæc libellos lexicarchicos apud se servare solebant, congregabantque populum ad leges quum opus esset accipiendas, quibus ipsis popularibus easdem offerre solebant. Aristoteles autem de Clisthene ait (scribit idem interpretes cum Harpocra-

pocratione) quod quum esset in
 summa Reipub. autoritate, fe-
 cerit eodem esse instituto De-
 marchos cum naucraris, seu nau-
 claris, qui à Solone creduntur
 primum instituti. Hi pompam
 in Panathenaicis ornare sole-
 bant. paulo mox subdit idem in-
 terpres, Est autem Demarchus
 idem qui & ἐπώνυμος. diversum
 à cæteris authoribus scribendo.
 verum ex vocis ratione parum
 errant. Item Asclepiades Alexan-
 drinus τὸν καὶ τὸν δῆμον ἀρχοντας
 δημάρχους vocat. ut vero scribit
 Demetrius Phalereus, Solon ma-
 xima diligentia curavit constitui
 Demarchos, qui inter populares
 principes essent, simulque quod
 æquum, & iustum Reipub. erat,
 exigent, darentve. Hæc in-
 terpres, omnia in dubium relin-
 quens: ex quo loco illius ingenii
 curiosam ostentationem, magis
 quam acutum iudicium licet de-
 prehen-

prehendere. Harpocraton ait. Erat *ναυκράτης* Ægypti emporium. Si vero legamus *ναυκροεικία*, sunt res Principum. Nam olim *τῆς ἀρχοντας*. i. Principes, *ναυκροί* appellare soliti erant, teste Herodoto in decimoquinto historiarum. Verba sunt Harpocratonis, quæ indicant, etsi Musas habemus Herodoti, tamen alia eum scripsisse quæ temporum iniuria periere.

CAP. XVII.

De quæstoribus reputandarum, quos Græci ὀφείτες dicunt.

DECEM erant ἑθῶμοι, alias *ἑθῶμοι*, debitorum exactores: *κυδορῶμοι*, rectores: *διορθῶμοι*, emendatores: *εὐθῶμοι*, directores: *δικαστικοί*, iudiciales: aut *λογιστῆς*, rationum magistri vocari soliti: quos qui rationes red-

reddere cogebant, atque repetundarum reos agebant, non possum alio vocabulo, quam coactorum; aut quaestorum repetundarum nominare: Hi à novem Principibus, viris in maximis, maximeque urgentibus Reipub. calamitatibus delecti, tributa popularibus augebant, debitaque omnia exigebant, unde *ἄνωγες* dicti, non quod deberent, ut vox communiter notat, sed quod exigent. Vox enim *ἄνωγης* & *ἄνωγος* licet frequenter passive capiatur, hic tamen passiva est, ut & in Græco vulgari sermone utraque voce utuntur. Illis erat numerandum Reipub. pro ratione accepti, reddita apud logistas ratione. Magistratum alioqui pedaneorum rationes audiebant, repetundarumque agebant si quis à popularibus præter æquitatem salarii quicquam accepisset. Causa, perperam obitæ legationis,

K quam

quam Græci *παραπρεσβείας* dicunt, solebat apud eos dici: unde *δορδάται* sunt vocati. *δούνασ* porro dicebantur illi à quibus rationes ab his exposcerentur: præterea *δούνας δίδονα*, dare rationem, vel pœnam suscipere. inde illorum magistratus dici solitus *δούνα*, quum alioqui rationem & pœnam significet ea vox. Adefse illis solebat *ἐπιγραφούς* scriba, de quo egi: qui viritim omnium popularium nomina ederet, censusque omnium rationem promeret. Quum autem lis de re fisci apud illos oriretur, tunc sistebant reos ad maiorum iudicum subsellia, pariter & eos qui non essent, solvendo: cuius rei Isocrates contra passionem in Trapezitico dat argumentum versus finem, *ἐν τῷ παρ' ὧν ἐχρυσώνηται ὑπὸ ἐκείνων τὸ χρῆνον πλειέσθῃ χιλίας σαιτῆρας, καὶ τὰ λοιπά*. Insuper (eos, subaudi, in testimonium vocabo)

vocabo) à quibus ultra mille stateres precario accepi. ad hæc indictione nobis imperata, inscriptionibus variis factis, plus ego, & mei numeravimus, quam peregrini: mihi que maximam collationem persolvendam duxi. Pro passione vero erat mihi opus inscriptoribus, quod dicerem illum etiam meis uti pecuniis. Hætenus Isocrates. Describat vero is scriba cum magistratu in *σιττοσίσις*, id est, frumenti contributionibus, suum cuique modum, ut in publicum horreum inferretur. quam annonam qui dispensabant, *σιτμέτραι* dicebantur: qui servabant, *σιτφύλακες*, annonæ, seu frumenti custodes. locus ubi servabatur, *γαζοφυλάκιον*. Qui undique convehendum in urbem curarent, *σιτῶναις*, frumentores, aut annonæ præfecti, *ἐκ τῶν σίτων ἄνεσθαι*, ab emendo frumento dici consueverant.

verant, Magistratus hi nobis passim Reipub. contemptu neglecti, admodum sunt necessarii. Eos habent summa in cura Venetiæ. Curam enim convehendi undique frumenti habent illi quos à providendo vulgo providatorios vocant : recondendi, servandi, & distribuendi Duumviri quos farinarios ea de re appellant, quod popularibus semper viliori precio iuxta eum urbis locum qui Rivus altus dicitur, distrahant, quam mercatores soleant : ut nebulonum Rempub. labefactantium, fameque encantantium avaritia coërceatur : quæ non raro apud nos mediis in urbibus, pro pudor, usque adeo invaluit, ut nonnunquam frumentum (quod in cumulum putrefacto quæ pestis possit esse terrior, non facile dixerim) ob aursitum diutius conservatum, & tandem putrefactum, aut defodi,

au

aut in medium flumen coniici
 videas, quod centies centena ho-
 minum millia alere posset: & non
 tantum eximi ab usu, quod per
 providentiam erat à natura do-
 natum, sed & elementa inde la-
 befactata videmus. Habent ii-
 dem & Dunmviratum annonæ
 præfectum, qui curet obsonia
 convehenda. At ne quis cause-
 tur Venetiis tantum esse hos ma-
 gistratus propter circumfusum
 mare, sunt nobis exemplo apud
 Turcas, quos barbariores, re-
 rumque imperitos falso credi-
 mus, ædiles, urbive præfecti,
 quos patria lingua Sfar Emin, id
 est, urbis præfectos nominant,
 qui ut popularibus sit copia ory-
 zæ, & frumenti, perpetuo curant,
 utque viliori precio distrahatur,
 nevé ullum sit illarum rerum mo-
 nopolium. Idem in exercitu cu-
 rat Arpac Emin, hordeo quo illic
 equi aluntur, præfectus, ut abun-

de pabulum militibus adsit ad equos alendos. Tanto olim studio Romani coluere rem frumentariam, ut sine qua nulla Respub. incolumis est, ut alveos à singulis regionibus Ægypti à republico in Nilum ducendos curaverint, quibus frumenti ingens vis Alexandriam, ac demum Romam conveheretur: incredibilique sumptu eos alveos servari curaverint, ea lege, ut si quis aggeres Nili qui erant alveorum ripæ, rupisset, capite plecteretur. Ager Bizacenus in Africa, Campania, Sicilia, & quæcunque olim regio frumenti ferax, tantæ fuit illis curæ, ut Provinciæ nomen inde habuerint. Sed ad *οἰκῶνες* redeo, quo vocabulo usus est iurisconsultus dig. de mune. & honor. l. Munerum. Nam harum, inquit, specierum curatores, quos *fitonas*, & *elæemporos* Græci appellant, creari moris est.

ATHENIENSIVM. ISI
est. Antequam Budæus nostræ
Galliæ suo seculo primum orna-
mentum, Græca illic reposuisset,
alba ibi papyrus erat: & interim
satis habent nostri Accursiani, si
bonas contemnant literas, si non
esse de pane lucrando, ut aiunt,
adserant. quid illic potuissent
pro *σιλώναι*, & *ἐλαίεμποροι* com-
minisci? At dicent, & si Græce
scriptum esset, non legeretur. In-
stitit. enim de publ. iudiciis, ubi
de sicariis agitur, Accursius, aut
alius dignum patella operculum
Accursianus scripsit pro com-
mento, Hoc totum quod sequi-
tur, omittas. & alibi, Græcum
est, legi non potest. Verum quo-
modo sciret Græce, qui vix latina
intelligat? qui ait bina esse qua-
tuor: balucam, quæ vox aurum
χρυσαιμον significat, baiulans
lucem: baltagarios laniones, aut
ut vocat becharios: topiarios esse
fossores, & alia sexcenta. At eius

patet late impudentia in dig. de orig. iuris. Ulpianus voce *σιτω-
νίας* Græce usus est tit. de vaca-
tio. & excusatio. munerum, lege
secunda, Sextumdecimum an-
num ætatis agentem ad sitoniæ
munus admitti non licet. quod
vocabulum statim in quandam
urbem vertit audaculus Accur-
sianus. Non ita admodum dif-
ferebant ab illis scribis quorum
in sitoniis mentionem feci, qui
vocabantur *λογόγραφοι*, quasi ra-
tionum scriptores. nam & loco
ἐπιγραφίων ponebantur, quum
alioqui vox illa oratorem versu-
tum, & quod Græce magis ex-
primitur) *λογόδαιδων* signifi-
cet, quo convitio se mutuo im-
petunt Æschines, & Demosthe-
nes. Verum ad alia veniendum
est.

De Lexiarchicis, Peripolis, &
Ephēbis.

C A P. XVIII.

QUONIAM iam ante in Demarchorū muneribus mentionem de iuuenibus feci qui in diario quod *λευκάμα*, id est album, & *ληξιαρχικόν* vocant, inscribi solebant: de illis nunc sermo est absolvendus. Antequam *ληξίων ἦρχον*, id est, rei hæreditariæ potestatem haberent, biennium solebant circumire regiones limitaneas veluti tyrocinia armorum meditando: tuncque à decimo octavo ætatis anno, quo ex ephēbis excedere mos erat, ad vigesimum vocabantur *περίπολοι*, id est, circumitores, & *ἔφοδοι* ob ætatem, *ἔφοδοι*, ob viam, & peregrinationem in qua versabantur etiam *ἔχωρας ἐπίσκοποι*,

K 5 regio-

regionis inspectores, non veluti magistratus, sed ut quum ingrueret necessitas, essent regionum viarum, & locorum periti. Exaeto demum biennio, veluti in præmium laborum dicebantur *ληξιαρχικοί*, qua iam dixi ratione. *ληξίον* enim Græci *ἐκ τῷ λήγειν*, id est, à desinendo, hæreditatem dixere, quod scilicet statim ab uno in alterum desinat. Alioqui (ut ex Isæo notavit Harpocration) *ληξίσι* unitatis numero *εὐγκλημα*, id est, accusationem significat. Facta illis facultatum potestate, insiurandum istud, quum inscriberentur, in Agraulo loco subdiali præstare solebant. Iuramentum Lexiarchicorum: Armorum nunquam me pudebit. Ducem cui semel addictus fuero, nunquam relinquam. Pro aris, & focus solus, aut cum pluribus decertabo. Patriam detriorem non reddam. Adversus
quan-

ATHENIENSIVM. 155

quancunque regionem decernar, navigabo. Assentiar æternis iudiciis æquitatis, sacrisque iam receptis parebo. assentiar his etiam summa pace quæ plebs sancte sanxerit. Quod si quis legibus non paruerit, easque evertere volet, non permittam. vindex vero seu solus, seu cum multis ero. Sacram patriam semper colam. Hos hodie Demarchos seu *ἐν τῷ λακῶματι τὴν εἰς ἐξῆραφονίας* duplici in officio Turcæ habent. nomine videlicet Principis, & militum. Nomine quidem Principis tertio quarto, aut quinto quoque anno, pro bellorum usu singulis in vicis, & urbibus colliguntur ab eius iuvenes ex toto loci unius grege una composito, ut facilius sit in turba electio, pro virium corporis, & formæ ratione: qui delecti ea lege ne una domus duos fratres exhibeat ad id munus,

156 DE REPUBLICA
nus, conductique Constantino-
polim, ubi nunc regia est, in tres
classes rediguntur. Quos for-
ma naturæque indoles præstan-
tior ornat (quod in primis phy-
siognomiæ periti in eam rem
delecti curant etiam in primo
delectu) hos Princeps seorsum ad-
hibitis doctis præceptoribus for-
mandos in re literaria ad persua-
sionis usque notionem, & re mi-
litari curat; donec nati sint ut
minimum xx. annos (nam quum
eliguntur primo, ex ephebis ex-
cessisse non licet, si in hunc nu-
merum sint adscribendi) tum sa-
tis exercitati nobilitate donan-
tur; equitesque trium generum
fiunt, Spachi, Seliçtari, Uluphe-
gi. Secundi ordinis, Principis
hortos, quorum non tantum
ipse, sed & tota Turcia est stu-
diosissima, colunt, biremesque
quibus Princeps vectari in mari
solet, agere Constantinopoli
quum

quum Princeps adest, solent. Tertius ordo, in foeliciū plane, datur divitibus, Principibusque viris, qui illos non raro totos octo annos durissimis exercent laboribus, interim ægre naturæ illorum, tenuissimeque satisfacientes, donec quadam virtute Principibus, ducibusque belli innotescant, militumque numero adscribi soleant. qua arte effectum est, ut perpetuo milite abundet Turca. Nec vero tantum ad hæc munia deliguntur quos parit Græcia, sed & bello capti, emptitii, quacunque arte comparati, modo non sit inepta ætas, solent eum augere numerum, sensimque crescendo, qui non statim munus equestre consequuntur, fiunt Imghitzeri, inde Solachi, custodiæ Principis invigilantes: postremo aut equites, aut maioris muneris, donec rude donentur. Delectus Principis
ita

158 DE REPUBLICA
ita habet. Ut vero tam ingenti
perpetui militis numero parata
sit pecunia, habent & suum dele-
lectum, quos iam bene gestæ rei
fama evexit. Nam ut præsens
est apud Turcas pœna socordi-
bus alas ad virtutem facere soli-
ta, ita præclarum aliquod facinus
aggresso statim præmium adest:
quæ ipsa sunt duo maxima virtu-
tis excitandæ fundamenta. Præ-
ter decimas, quibus olim ecclesia
Græca dotari potissimum sole-
bat, etiam militibus, hisque quos
Princeps evectos cupit, militiæ-
que paratos, masculæ ætatis in
universis Provinciis, quemque
tamen suo iure, ius inquirendi est
permisum, ut quotquot ex ephe-
bis excedunt, & ut proprie magis
Græce efferam, ἀσπρατίζουσι,
quotannis 25. aspra persolvant:
qui uxorem duxere, xxx. quæ
industria facile trecenta homi-
num millia quotannis alit. Indi-
ctio

ctio sola venit ad Principis æra-
 rium. Cætera, quomodo scili-
 cet possit dignosci qui ad nubi-
 lem accessit ætatem, acceptique
 & impensi rationes omnes tra-
 ctavi in secundo rerum Turcica-
 rum libro. Sed nimis sum di-
 gressus ab incepto ἡ λεξιάρχικῶν.
 Hoc nomen fuit sexviratus, cui
 potestas erat quoties magna co-
 gerentur, eligendi xxx. viros
 subadiuvas, qui omnes funiculo
 cinnabari tincto populares in au-
 diendis legibus, senatuque ad-
 eundo socordes impeterent, no-
 tarentque: qua nota per negli-
 gentiam accepta mulctabantur:
 unde pœnia de illis efferri solita
 qui pœnæ timore non amore
 virtutis in officio essent, σφινίων
 φεύγουσι μεμιλημένον, id est, Fu-
 niculum fugiunt minio, rubrica-
 ve tinctū, aut ut Erasmus vertit,
*Vitant sinopi collitam vestim
 rubra.*

Tale

Tale genus hominum frequens
in urbibus est, quos nisi vis le-
gum, magistratusque diligentia
coërceat, in officio nunquam
contineas. Aristoph. ἐν ἀχαρ-
νεῦσι,

Οἱ δ' ἐν ἀγοραῖς λαλοῦσι, καὶ ἄνω καὶ
κάτω

τὸ χοινίον φέρουσιν τὸ περιλιτω-
μένον,

id est,

*Illi in foro nugantur, ac modo
huc, modo illuc*

*Funiculum fugiunt cinnabari
tinctum.*

Ab hac dictione χοινίον quo-
niam multa verba scitu non in-
digna, à nemine (quod equidem
viderim) explicata, veniunt, vi-
sum est ea addere, explicareque.
χοινίον itaq; est circumscribere,
finire, dividere, solum dimetiri,
veluti in locorum, finium, hære-
ditatisve designatione agrimen-
sores solent: qui etiam loquendi
modus

modus Hebræis; atq; Chaldæis (à quibus ut disciplinarum, linguarumq; primis authoribus Græci multa accepere) est familiaris, ut

חבלים נפלו לי בנעימים
Chabelim naphlu li banehimim.

i. Funiculi acciderunt mihi pro votis. aut ut vulgata habet editio, Funes ceciderunt mihi in præclaris. quæ vox prophetæ regii est, adferentis nil sibi non futurum gratissimum, quod Deus præscripserit, Verum de illis locutionibus ample scripseram antequam nostræ tractationes de linguarum varietate, ac noster de originibus liber ederetur: quæ quum extorquerentur ista magis quam prodirent, visum est servare in alium locum, περιουσία item circumscribere significat, inque unum ducere. Pollux. Τὸ δὲ δικαστήριον (τὸ ἐν ἡλιάϊα) περιουσιάζει τῶν βασιλείας περιουσιάζει τῶν δὲ θεσμοθετησάντων. ἢ θεσμοθετησάντων. ἢ θεσμοθετησάντων.

πωληθέντων, καὶ τὰ λοιπὰ. Tribunal vero Hæliæum circumscri-
 bebatur rege quidem id iubente,
 thesmothesis autem implenti-
 bus. Quinquagintaque pedes
 illa circumscriptione distat à iudi-
 cum loco, ut ministri subsisten-
 tes observarent ne quis adesset
 qui iusiurandum non præstitisset.
 Valuæ porro iudicii vocabantur
 κυκλίδες, non absimiles illis
 quas κυγκυκλάτας dicunt. De-
 mosthenes καὶ ἀριστογ. ὧν ἐν ἡ δ' ὄνο-
 μα ἐρῶ παραδείγματι ἕνεκα τὰ γνω-
 σιμώτατα· τὸ τίω' βελίω' τὲς πεν-
 τακσίους ἀπὸ τ' ἀδένους ταυτησί
 κυκλίδος τ' ἀπὸ τῶν κυρίων εἶναι,
 καὶ μὴ τὲς ἰδιώτας ἐπεισέναι· τὸ τίω'
 ἐξ ἀρείων πάντων βελίω', ὅταν ἐν τῇ βα-
 σιλείᾳ τοῦ ἀκαδεζωρδῆ περιχοινίζη-
 ται, καὶ πάλιν ἡσυχίαν ἐφ' ἑαυτῆς
 εἶναι, καὶ ἀπαντὰς ἐκποδῶν ὑποχερεῖν.
 Quorum (inquit de ordinum
 maiestate agens) unum, atque al-
 terum dicam exempli causa, ea-
 que

que notissima. Primum, quod quum quingentorum virorum senatus ab istarum tenuium valuarum limite tantum secretiora tractandi ius habet, nec privato cuiquam licet tum illuc introire. Alterum, quod Ariopagiticus senatus quum in regia porticu confederit, (locus erat Athenis) congregatusque omnino fuerit, alto silentio illic esse, atq; omnes secedere necesse est. ἀπεχονίζεσθαι contrariæ est significationis. nam expellere; proscribereque significat: quod idem orator in eadem adversus Aristogitonem oratione aperit, vocans ἀριστογείτονα πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῇ πόλει δίκαιοις ἀπεχονισμῶν, cui omni civitatis iure est interdictum. Verum quia Budæus de eius significationis varietate in commentariis linguæ Græcæ egit, de illo dicere amplius supersedeo. περὶ ἰξυγνητῶν. i. de aruspibus de cœlo ser-

vantibus ; deque magistratibus res sacras, ludos, mysteriaque administrantibus hic egeram , sed quia erant parum apta illa hoc in loco , visum est ea in opus aliud differre.

CAP. XIX.

De Novemviris una, quos ἀρχοντας Græci, id est, Principes dicunt.

CELEBERRIMI Athenis Cerant οἱ ἕνεκα ἀρχοντες , novem Principes , qui eligi in eam functionem non poterant nisi præstito hoc iureiurando ; Esse tam à patre, quam à matre genere Athenienses , talesque iam ab ab avis , ab avisque, atque atavis agnosci. Rogabantur præterea αντόχθονες essent, id est, indigenæ , an à quibusdam aliis populis olim traxissent originem: quod

quod & Veneti in agnoscendis nobilitatis liberis factitant. De religione, si esset ipsis $\zeta\epsilon\upsilon\varsigma\ \epsilon\pi\alpha\epsilon\iota\omicron\varsigma$, Iuppiter penentralis, tutelarive, $\delta\tau\acute{\iota}\omega\upsilon\upsilon\ \pi\alpha\tau\epsilon\alpha\varsigma$, Apollo avivitus authorve. De vita antea, si in parentes beneficia contulissent, si pro patria, aris, focus, arma fuissent ab illis sumpta, si publicis honoribus meriti in Rempub. collati ergo donati aliquando fuissent. quas notas consequuti admitti poterant, non aliter. Hæc illos interrogabant Ariopagitæ in regia porticu, quæ paulo ante tradita est. Exhibito primo iureiurando, hoc secundum addebant, Se perpetuo servaturos leges, auream statuam nunquam pro quantumvis in Remp. magno beneficio postulatuos: non $\delta\omega\sigma\theta\epsilon\kappa\acute{\iota}\sigma\tau\upsilon$, id est, sordes, & quæstum iudicii causa sectaturos. qua data fide, in Acropolin Atheniensium arcem à se-

natu , ubi ibidem iusiurandum
 repeti moris erat, deducebantur.
 Non absimile à senatu Veneto
 solitum est ei fieri qui classis ele-
 ctus est imperator , quem Provi-
 datorium vulgo dici expositum
 à me est prius , diverso tamen
 longe sacramento. Is enim pro-
 specturus rebus bellicis,annonæ,
 ac classi est: illi legum vim adm̄i-
 nistrare solebant. Ubi in arcem
 excepti erant , quanvis omnes
 ἄρχοντες dicerentur, tamen *ἑισ-
 μούται*, unus ἄρχων ἐπώνυμος de
 quo dixi , alter βασιλεὺς, id est,
 Rex, tertius πολέμαρχος magister
 militum dici solebat: de quibus
 ipsis singillatim sum modo di-
 cturus.

CAP. XX.

De Eponymo.

AB Eponymo τὰ Διονύσια, id est, Bacchanalia, & Θαργῆλια, id est, Apollini, & Dianæ sacra, unde Θαργηλιῶν mensis Aprilis dictus est, administrari consueverant. Lites τῆ κακώσεως (qua voce primo lites quæ inter virum, & uxorem acciderent, secundo mutuas inter parentes actiones aut liberorum ingratorum erga progenitores, & item plura quæ in tractatu de actionum vocabulis tradere decrevi, significantur) audit, atque iudicat: pœnam τῆ παρανομίας, id est, iniuriæ per temulentiam illatæ statuebat. Illius curæ committebantur orphani, ad quos defendendos, tuendosque ἐπιτρόπους tutores viros singulari inte-

gritate deligere solebat, qui ius
 etiam inter legitimum, & insti-
 tutum heredem dicere ex officii
 ratione solebant. Hos Græcia
 ὀρφάνων ἐπιτροπάρχαι, id est, or-
 phanorum tutores, ut ab his ap-
 posita dictione differrent, qui
 κληρῶν ἐπιτροπάρχαι viduarum defen-
 sores dici consueverant, vocare
 solebat. Postremi viduas quæ
 post mariti mortem gravida re-
 manserant, diligentius conserva-
 bant, atque posthumis prospicere
 soliti, curabant viduas, pupillof-
 que diario indictionum eximi,
 publicisque contributionibus li-
 berari. Qua in re quam simus
 negligentes, id satis monstrat,
 quod nullus ad id munus magi-
 gistratus peculiaris deligi solet:
 & præclaris interim verbis pieta-
 tem intonamus, in quâ exercen-
 da facile non tantum à Muhame-
 dicis, sed & ab ethnicis vincimur.
 ἐπιτροπάρχαι alioqui si sine adiecta
 alia

alia voce acceperis, cuius negotio præfectum notabit. Iam supra docui fastorum seriem, rerumque gestarum memoriam ab hoc eponymo magistratu notari scriptis publicis, privatisque solitam: quod verum semper erat, nisi quod in ἀρχαιότητας, id est, magistratum electione sub anni Principio fieri ad aliquot dies solita ita supputabant, ἐπὶ πρώτης πρυτανείας τῆς δεκάτης ἢ ἐνδεκάτης, primæ prytaniæ decima; aut undecima. Cicero morem Græcorum exprimere libro de fato voluit. Morietur, inquit Epicurus, quum duos, & sexaginta annos natus vixerit Archonte Pythorato. Voluit & genitivum Græcorum in ablativum Latinorum transferre Græco vocabulo. Proprie itaque dicebatur ἀρχων ὁ ἐπώνυμος, id est, Princeps unde res gestæ rationem temporis, nomenque

170 DE REPUBLICA
acciperent. De eponymis sta-
tuis iam ante scripsi. ἀρχὴ ἐπώνυ-
μος nomen erat magistratus il-
lius. Unum nolo omittere, quod
hi ius ciuibus tantum dicerent, in
iisdem vero causis πολέμαρχος
inquinis.

CAP. XXI.

De Rege.

BΑΣΙΛΕ' A regem, sacrifi-
culum interpretatur Livius:
unde possumus confirmare (quod
sæpius exposui) Romanos non
tantum legum exemplum à Græ-
cis expetivisse, sed & Reipub.
imaginē hinc sumpsisse. Quem-
admodum enim hi rege sacrifi-
culo sacra fere omnia administra-
re solebant, ita nomine sacrorum
prima erat Athenis autoritate
Rex. Prima enim muneris di-
gnitas illi erat, quod τὰ ἑλευσινια,
ἡ

καὶ λυαῖα Cereri, & Baccho. sacra ludorum curatoribus fieri pro moris usu curaret. In singulis enim ludis Athenienses suos *χορηγούς*, id est, choragos, seu adiutores habere solebant, qui non tantum (ut iam à me est notatum) præerant ludis, sed & liberalitate pro opum ratione in Reip. impensas utentes, de suo non parum infumebant, eo solum nomine, quod illorum essent præfecti, quemadmodum in certaminibus *ἀλλοθίσται* munerarii athletis partim ex suo, partim ex publico ære præmia proponebant. In choragorum munere, & privilegiis aperiendis tota Demosthenis in Mediam oratio versatur. si quis itaque copiosius de illis legere cupiat, illam legere poterit. Horum exemplum in mysteriis (ita tragædias, comædiasque vulgares quæ vitas heroum pro Christo passorum personatis hominibus

minibus plebeiis exponunt, vulgo dicunt) frequens usque adeo est, ut multi inde rem familiarem, dum lucello inhiant, decoquant amplissimam, Athlotheta-
 rum exempla crebra sunt in singulis urbibus, quæ aut iactu balistæ, ignei tormenti, arcus, aut etiam palæstræ exercitatione militem exercent. Curabat præterea noster sacrificulus sacra τὰ ἐπὶ λαμπάδι, quæ videlicet ad lampadem fierent. Quæ vero ea essent, quæ veratione obiri solita, ita scriptum reperio. Tria ubi semper lampadis usus erat, festa Athenienses habuere, ἀθλων, ἡρωικῶν, ἀθροιστικῶν, Minervæ, Vulcano, Promotheo. Suidas, ait, Istrum scriptum reliquisse, quod quum Athenienses sacra Vulcano facerent, lampadem excogitassent: ob cuius rei memoriam perpetuos illi ludos consecrarint, in quibus usus semper

per esset lampadis. Ut vero gratiam referrent etiam prudentissimæ artium inventrici Palladi, itemque Prometheo primo suprema literarum memoria artium variarum inter homines propagatori, sanxere ut pariter in illorum sacris eadem lampade posterius uterentur. Quæ quum altius contempler, ut non possum satis admirari quam nullam fere ob rem, aut vilioris, & quam facile rideas artis excogitationem, leviter, temereque, ne dicam impie, credula nimis antiquitas multa hominum monstra in deorum numerum reposuit, ut ostenderet religiones illas opinione non veritate nixas: ita vehementer mihi subit illorum ediverso admiratio, qui semper persuasum habuere, nil boni in hac vita sine lumine, atque adminiculo cœlesti se posse consequi: quod vehementer illorum refellit

lit amentiam, qui sine providentia munere res istas bene geri posse credunt, Peractis sacris, etiam controversias quæ illorum causa inter gennetas oboriebantur, dirimebat. Qui essent *ἑννεαταί*, ex Harpocracione subdo. *ἑννεαταί*, inquit, sunt eiusdem generis, familiæve participes. Quum enim Atheniensium populus esset in certas partes divisus, maximæ, ut diximus, *φύλας*, id est, tribus vocabantur: quarum singulæ trifariam partitæ *τριτῶς* creabant: quæ etiam *φρατρίαι* dici solebant, ἄπο τῆς φρατρίαι, à puteo videlicet, cuius erat in eadem vicinia communis usus. (Dixi iam in demarchis etiam quamlibet tribum propter nautica munia in duodecim partes; seu *ναυκρατίας* partiri) qualibet vero *φρατρία* (persequitur Harpocrat.) sacrorum gratia in triginta partes divisa creabat *γένος*,

γένος, nongentesimam populi
 Atheniensis partem: cuius singu-
 li patresfamilias *γυνηταί* vocari
 solebant: inter quos ius de sacra-
 rum administratione dicebat.
 Subdit idem athor Isæum in ora-
 tione pro Appollodori hæredita-
 te *συγγυνηῖς*, & *γυνητάς*, voca-
 bulo abutendo, eosdem dixisse:
 Philochorum præterea *γυνητάς*
 interpretatum *ὀμογαλάκτας*, qua-
 si collactaneos dicas. De cæde
 causas, quas ex præcognitione,
 aut ex occasione rei obuii præoc-
 cupare poterat in senatum Ario-
 pagiticum introducere solebat:
 ubi vero reos ante tribunal stitif-
 set, deposita corona ipsis Ariopa-
 gitis assidebat, sententiam pro ra-
 tione criminis primus dicturus.
 Ad hæc rerum inanimatarum
 causas, verbi gratia de damno ab
 obice in via publica dato, de rui-
 na ex tigno communi, maceriis,
 ædibus ruinam minantibus, &
 huius-

176 DE REPUBLICA
huiusmodi audire solebat, quifque teneretur earum nomine, iudicio declarare. Qui ille erat sacrorum Princeps, de vocabulo quo illum honoris ergo Athenæ donarent, deque cæteris sacrarum rerum curatoribus, pariter de ludis, festis, & huiusmodi, plura hoc in loco scripseram, quæ etiam ipsa commodius in suum ordinem opere peculiari servare visum est.

C A P. XXII.

De Polemarcho Tribuno militum.

ΤΩΝ εἰς δὲ χόντων τρίτῳ ἢ ὁ πολέμαρχος, Principū tertius erat polemarchus: qui quo vocabulo melius Latine dici possit etiam officii explicatio planum faciet. Præerat primum Dianæ & Martis Enyaliū sacris, ob eam rem,

rem, quod hi potissimum rebus bellicis præire crederentur: quod Homeris epithetis appositissimis expositum reliquit, dum illam *ιοχέαιραν*, hoc est, telis gaudentem, hunc *ἄλλοπρόσαλλον, μισαιφόνον, τειχωσιπλήτην*, id est, inconstantem, homicidam, murorum, urbiumque everforem vocat. Certamina etiam *ἐπιταφικῶς*, ornari, & disponi curabat polemarchus. Erat olim præclarus Atheniensibus mos, ut quotquot in bello pro patria fortiter occubissent, eos in diario adscriptos, nominum, & rerum ab illis præclare gestarum crebra recitatione, celebratione, & gloria, præfente univerforum civium corona post tam foelicem mortem ludis, & celebritate publica celebrarent, certaminaque à iuventute fierent, quæ dicerentur *ἐπιταφικῶς*, id est, sepulchralia, in quibus ipsi iuvenes gloriæ cupidita-

178 DE REPUBLICA
ditate ad rem bellicam , mortis
contemptum , amorem Reipubl.
usque adeo beneficiorum in se
memoris inflammarentur. Quā-
vis enim virtutis præmium vir
bonus in conscientia, minus per-
fectus in gloria ponit, tamen ve-
rum est & illud Siliii,

*Nec reperire licet multis è mil-
libus unum,*

*Virtutem præcium qui putet es-
se suum.*

Qui itaque gloriam è rebus
humanis tollit , is virtuti alas
præcipuas adimere videtur. Tri-
bus enim illa rebus potissimum
alitur: unica gloria in magnis vi-
ris, cui præmium accedit : in te-
nuioribus , & quos non usque
adeo incitat, formido, & præsens
pœna illam in improbis inserit:
qui non raro inde habitum , fa-
cultatemque ad duo prima sibi
comparant , ut iam scilicet non
inepti,

inepti, præmio digni sint: quo eveci, in gloriæ cupiditatem, quæ illos in virtute retinet, transeunt. Præscribi præterea à Polemarcho solebant cantilenæ, & versus quidam in laudem defunctorum, & virtutis: qui ipsis iuvenibus decantandi in ludis publicis dabantur. Qui ordinem in bello reliquissent, qui imminente periculo fugissent (quæ crimina *λειποταξίς*, & *ἀποστασίς* vocant) eos ad senatū Ariopagiticum deferebat condemnandos. Singulis tribubus manubiarum partes dare: inquilinos qui sine census persolutione, aut vade Athenis agerent, multare: ius inquilinis, & *ισοτέλεισι*, id est, populis fundis, civitateque donatis dicere: legatis prospicere: in summa rei militaris, & inquilinorum omnia tractare, terminareque consueverat. Scribunt non pauci authores & urbis claves ad

180 DE REPUBLICA
eum deferri noctu solitas, portarumque custodiam tradi : quod munus in liberis Galliaë civitatibus illorum est quos vulgo Maiores vocant. Verum quia is rei militaris summam habuit, volo hoc in loco cæteros belli Duces attingere.

C A P. XXIII.

De militaribus officiis.

SUBERANT *πολεμάρχω* duo *ἱππάρχω* equitum magistri, ut refert Harpocratio Aristotelem in Atheniensium politia scriptum reliquisse : quibus non tantum equestris ordo, sed universus quo in loco erant pareret exercitus necesse erat : alioquin animadvertere in facinorosos, imperiumque detrectantes statim licebat. Curabant præterea ne quis ab ordine, aut à Duce se-

ce semel delecto recedere indicta causa urgente sine illorum permisso pœna capitis auderet: ut modum in victu, & cultu servaret: ne se sarcinis graviolem, victumque redderet: ne iniuriam popularibus inferret, & cœtera huiusmodi militibus præscribi solita. quibus in observandis mirum quam simus socordes. Sobrietate, continentia, obedientia olim Galli non tantum Europam totam subegere, sed & Asiam totam incurrendo terruere: nunc venus, ingluvies, ebrietas, pervicacia, ordinis, & Ducis contemptus, furta, cædes, rapinæ priorum civium, & popularium nos deliciis involuentes in contemptum vertunt. si interim à Duce viro probato expetatur pœna de eius milite, audet turbas, & factionem excitare; se abducturum ad alium plures comminari: & hæc patimur: unde inulta

scelera illos furcis quotidie refer-
 vant. Verum frustra queror,
 capita non infrequenter sunt
 membris deteriora. Hoc tam
 difficile, tamque laboriosum mu-
 nus per ταξιάρχους, id est, ordi-
 num præfectos obire solebant.
 Hi enim ordinum Duces, centu-
 riones, decuriones, leviorisque
 armaturæ milites in ordinem co-
 gere solebant, quod Græci πα-
 ρασήζειν dicunt. Erant Athenis &
 decem φύλαρχοι, id est, Tribuni,
 tribuumve præfecti, quos quidã
 scribunt (quibus non facile assen-
 tior) hipparchis præfuisse. Diver-
 sum vero me sentire Demosthe-
 nes facit philippica prima, ὅτε
 ἐχρηθένετε ἢ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα
 ταξιάρχους καὶ στρατηγούς, καὶ φυλάρ-
 χους, ἔἰπερ ἰππάρχους δύο; τί οὖν ἔτι ποι-
 εῖσθε; Nonne eligistis ex vobis decẽ
 ordinum præfectos, ac Duces, tri-
 buumque præfectos, & magistrōs
 equitum duos? hi igitur quid fa-
 ciunt?

ciunt? Voces diversę, muneris diversitatem significant, & ex ordine dicendi, functionis seriem monstrant. *ἵππῆς* porro, id est, equites illi, quibus *ἵππαρχοι* præerant, quotannis *ἵππᾶδα*, id est, sacra equestria persolvere soliti erant. Voce *φολέγγυ* Græca usus est Cicero in epistolis familiaribus. Verum ab hac tractatione mihi parum cognita de experientia, recedo, ne idem mihi contingat quod olim sapientiæ professori in Græcia Phormioni apud Hannibalē contigit. quum præclare enim, ut literæ humaniores nullius rei quantumvis abstrusæ expertes illum docuerant, de re militari ex arte discipulasset, Pœnus subiunxit, multos se quidem deliros senes sæpe vidisse, sed illo uno qui magis deliraret, vidisse neminem.

De sex Thesmothetis.

VELUT I summa capita in
 iudiciis sex Thesmothetæ
 cum tribus iam scriptis, tribuum
 Duces equites, equitumque ma-
 gistros eligere solebant alioqui
 horum præcipuum munus erat
 in iudices legum præscripto non
 utentes in iudiciis, veluti custo-
 dum totius Reipub. observato-
 rum, severissime animadvertere:
 ita loco illorum sane nos regios
 procuratores, & advocatos ha-
 bemus, sed apud quos non raro
 ἢ χεῖρ τῶν χεῖρῶν νόμων. Scorsum
 porro Senatū extra præscri-
 ptū iure, aut consuetudine tem-
 pus cogere poterant: quod quan-
 ti esset muneris, quantæque au-
 thoritatis, ut hodie satis patet, ita
 Romani magno docuere argu-
 mento.

mento. Licebat enim apud eos tantum dictatori, consuli, prætori, & in summa rerum difficultate Tribunis tam militaribus, quam plebeiis id efficere. Habito senatu, illius acta significari popularibus curabant. Litem intendere præterea solebant in eos magistratus qui nondum omnium suffragio examinatum legem promulgassent, quam actionem *παρρησιών γραφή* vocari iam supra in nomophylacibus notavi. Erant enim singulares legum vindices. Populis fundis præterea qui Atheniensium iure uterentur, ius præscribere, in falsos testes pœnam statuere, talionis pœnâ falsum accusatorem plectere, iudicibus singulis cum proedris sedes honoris loco designare, illorum fuit munus. Hoc munus in constituendis iudicibus probe observari à Quatuorviris præsidibus

M 5 apud

apud Parisios videmus, aut si alii sint, ab uno qui curiæ præsideat: Sunt enim apud nos, præcipue Parisiis (quum alioqui in Gallia sit conventus Rhotomagensis. Burdegalensis, Tolosanus, Gratianopolitanus, & Divionensis) plures ut vocant camerae, quæ subsellia non male vocari credo, quibus varios iudices quotannis dari cerrum est. Alibi enim causæ civiles, capitalia alibi crimina, alibi quæstio rerum fiscalium tractatur. Iura Principum alii, multas alii exigunt. quæ profecti esset aliud opus si pro materia dicatur. Verum hæc me admonent ut subselliorum Atheniensium loca nunc attingam.

CAP. XXV.

*De tribunalibus, subselliisve
in quibus Athenis ius
dicebatur.*

UT clarius singula appareant,
Demosthenis omnium do-
ctrinarum Principis ex oratione
κατ' ἀεριστάλης sententia mihi
primum in medium adferenda
videtur. Illa enim lucem sequen-
tibus maximam adferet. Ubi er-
go in memoriam ipsis Athenien-
sibus illa publica commoda re-
tulit, quibus illi fruerentur, quo-
tidie, qui civitatis iure uteban-
tur, quorumque Charidemus (in
quē partim ea oratio scripta est)
si secundum Aristocratis decre-
tum ipsum Athenienses recepif-
sent, particeps esse poterat, ait:
Varia quidē certe sunt apud vos
ô Athenienses commoda, qualia
non

non temere alibi reperias : inter
quæ unum illud præcipuum est,
non minus celebre , quam vene-
randum , Ariopagiticum tribu-
nal : de cuius dignitate si quis-
quam orationis copia dicere co-
nabitur (tam varia, magnaue de
illo tum ab antiquis tradita, tum
nostra memoria cognita sunt)
tanta se dicendorum moles offe-
rat, ut de nulla alia re maior quo-
rum tamen ipsorum exempli
gratia unum, atque alterum ad-
feram in medium : utque primo
ab antiquis est traditum , refe-
ram. Dii ipsi senserunt illic po-
tissimum cædis iudicia peragi
debere (ita fama est) ibique potis-
simum iudices fuere. Neptunus
pro Halirrhothio filio adversus
Martem id testatur. Duodecim
dii iudices inter Orestem, & Fu-
rias illic sententias dixerunt. At
ista antiquiora videntur. Venia-
mus ergo ad recentiora. Tanta
h uic

huic senatui reverentia, tanta est semper habita fides, ut nec tyrannis, nec oligarchia (quæ paucorum potentiorum imperium est) nec etiam quæ universarum administrationis specierum vim superat Democratia, ausa usquam fuerit cædis iudicia ab eo loco transferre. Ita omnes in universum semper sua consilia debiliora putavere, quam quæ possent tam exacte verum ipsum atque æquitatem in causis tam fœliciter assequi. Ad hæc etiam (quod ipsum maximum est) nemo unquam aureus convictus, aut accusator non convincens repertus est qui merito ab eorum sententia posset provocare. Nunquam enim quicquam quod reprehendi merito posset, in eo collegio decretum est. Hæc Demosthenes: cuius verba appendere ob dignitatem paulo prolixius visum est. Pausanias in Atticis ita tradit.

Prima

Prima quidem , ait in dextra ἑ
περαμικῆ parte est τοῦ βασιλέως ,
 regia porticus, in qua annuo ma-
 gistratu solet Rex sedere , cuius
 magistratus ἡ βασιλεία ἀρχὴ di-
 ci solet. Harpocraton ex prima
 Demosth. in Aristogitonem ora-
 tione , tres esse τοῦ βασιλείου ,
 porticus regias, invicem è regio-
 ne collocatas ait. Primam δῖος
ἰλευθερίας , Iovis liberatoris : al-
 teram regiam vulgarem , usita-
 tamque : tertiam variis figuris
 ornatam , quam ideo ποικιλίᾳ
 dixere Græci. sed verba Pausa-
 niæ prosequor. Ἄρειος πάγος , in-
 quit, id est, Martius vicus, dictus
 inde est, quod ἄρης , id est, Mars,
 condemnatus illic est eo quod
ἐλιπρόθειον occidisset. ubi & Ore-
 stes ob matrem interfectam iu-
 dicatus est: qui sententiæ pœnam
 effugeret, aram Palladi instituit,
 quam ἀρείας ἀθλιῶς βῶρον , id est,
 Martiæ Palladis aram vocavit. &
 paulo

paulo mox. Sunt etiam Athenis alia tribunalia non usque adeo ut primum celebria, ut est *τεινωρον*, à figura triangulari ita dictum: & *παράβουρον*, ita nuncupatum, quod in obscuriori urbis loco (erant Athenæ in declivi loco sitæ, Libanotoque obiectæ) esset atque à paucis frequentaretur. Maximum vero omnium, & in quo plures convenirent, erat *ἡδαιία*, de quo iam dictum est. In quo autem homicidæ, venefici, sicarii, & maxime causæ capitales iudicarentur, illud vocabant *παλλάδιον*. E'ν δελφινίᾳ ius illis dici solebat, qui cædem quidem commisissent, iure vero naturæ tuendæ se fecisse assererent. In prytanio de rebus civilibus, ut supra à me est notatum, transigebatur. Ἐπιγυῖῶ (qui locus ad portum non longe ab arce erat) iudicia *φριατεύου* erant, ubi videlicet illorum audiebantur

tur accusationes qui iam iudicium extra Arium pagum effugissent : qui veluti profugi causam ex navibus dicere consueverant. Hæc Pausanias paucis explicat: à quo ad lucernam Demosthenis rediens, volo maiorem lucem adferre. Postquam de Ariopagitis supra egit, in eadem oratione statim subiungit. Alter autem iudiciorum locus *ἐν τῷ ἀδία* erat, ubi de cæde præter voluntatem, vinique repellendo illata, quærebatur. Illic enim quanvis manifesti criminis reum defuncti necessarii agerent, non tamen pœnæ arbitrium habere poterant, sed ab ipso senatu cognita causa alio ille concedere iubebatur, quoad parentum animi desinerent in eum esse infensi. Solebant vero pœnam æstimare apud antiquos læsi, aut interempti affines, præterea in ius presentibus rapere testibus quemlibet

libet adversarium. qua de re pauca quædam addere visum est. Demosthenes in Mediam, πῶς ἐν ἔσει ἔτο, εἰάν πολλὰς ὁδὸς δῶ Δίᾳ τῶ νόμων, καὶ τὰ λονπά. Quomodo, inquit, habebit istud, si plures modos lege permisos dedero, quibus adversus iniuriam inferentes utamur? verbi gratia, furti vin' aliquem accusare? vales viribus? factum tibi certo constat? Rape in ius ad undecim viros. est vero mille drachmarum periculum in multa, si factum non probes. Es tu debilior, ut qui in ius non possis facile rapere? Agito illum furti apud novem ἀρχόντας. Quod si apud illos deferre times, accusa apud sex thesmoethetas. De tua fortuna conquereris, quodque sis pauper, non potes esse mille drachmis solvendis si non probas? Furti apud arbitrum accusare potes, nil tibi erit inde pericu-

li. Sexcenta sunt huiusmodi ad-
 minicula ad ius consequendum.
 Satis ex verbis Demosthenis ap-
 paret quod dicebam, cuique in
 ius sine viatore, aut apparitore
 (quos servientes vulgo in Gallia
 vocant) adversarium rapiendi po-
 testatem fuisse. Quod vero
 idem exemplum Romam sit tra-
 latum, quum ex multis aliis lo-
 cis, tum maxime ex titulo dige-
 storum, Si quis illum qui in ius
 vocatus est, vi eximat, satis patet:
 & Lyricus satyra nona libri primi
 aperit.

- Casu venit obvius illi

*Adversarius: &, Quo tu tur-
 pissime? magna*

*Exclamat voce. &, licet atte-
 stari? ego vero*

*Oppono auriculam, rapit in ius
 &c.*

Quo ex loco notandum venit
 præterea, si quis veller attestari
 rogatus,

ATHENIENSIVM. 197

rogatus, eum, ut meminisset, ab actore defricari memoriæ gratia circa auriculam solitum : quod & nostra ætate video servari eadem ratione, proverbiique loco esse apud multos, Post auriculas te ea de re defricabo, scalpamve. quod à vetustissima Romanorum consuetudine ad nos transfisse certum est. Verum redeo ad subsellia. Παιδάριον ait Pollux everfa Troia à Græcis Athenas fuisse delatum : habitatores vero Phaleri, qui portus iuxta Piræum Athenis coniunctus est, illos esse hostes arbitrati, in mare præcipites dedere. Acamas etiam dixit Græcos fuisse homines qui Palladis simulacrum attulerint : occisos itaque oraculum vocavit ἀγνώστους, quod quum essent amici, conterranei que, ut ignoti perire : quo in loco ob rei memoriam Palladium sacrum, & tribunal constructum est, ubi de

cæde involuntaria ius dicerentur, quoniam illos Phalerei non nocendi, sed opitulandi patriæ desiderio imprudenter veluti hostes occidissent. Subdit Demosthenes: Tertium porro tribunal fuit *ἐν Δελφίνῳ*, ubi ius illis dici solebat, qui cædem quidem commisisse se non negarent, iure vero eam fecisse contenderent. Esse enim aliquam iuste illatam cædem non negabit quicumque deos ipsos, qui æquissimi putantur, illic Orestem qui matrem tamen, sed iuste occiderat, post dictam causam noverit absoluisse. Ab Ægeō id constructum narrat Pollux, unde Apollo Delphinus, Bellona Delphina dicta est: primumque ibi iudicium recepisse Thesea, quum prædonum spolia dicaret deo, non quidem negando Pallantidiorum cædem se commisisse, sed sancte id fecisse contendendo, ne illi, aut ei, aut

Reipub.

Reipub. nocere pergerent. Quartum (ait Demosthenes) erat ἐν ἡ ἐπὶ αὐτοματίᾳ, ubi solebant huiusmodi causæ tractari: si quis in via transiens, ab obice illato, lapide scilicet, ferro, ruina, aut alia quavis re inanimata, aut etiam ab ignoto percussore fuisset læsus, coniecturis argumentabantur, si qua arte possent in illius qui damnum dedisset, aut dati causa fuisset, cognitionem venire: qui inde probationibus victus condemnabatur pro rei ratione. In illius tribunalis iudiciis, quibus Rex de quo egi, præerat, assidebant πολοβαπλῆς, regis assessores, amatoresve, qui rem post perquisitas coniecturas, si non constaret de authore, corrumpi, & in flumen, mareve proiici in pœnæ signum curarent. Πέμπτον βῆμα τὸ ἐν Φρίαζι, quintum tribunal in loco quem Φρίαζ, id est, puteum vocabant:

alioqui τὸ ἐν πειραιῶνι dici solebat: ubi si quis post cædem contra voluntatē admiffam, aliam voluntariam commiffet, cogebatur dare facti rationem, idque ex navi veluti solo proscriptus) quæ nec anchora, nec rudentibus oculariibus retineretur. Ibi primum ἰφέτας ius dixiffe fama est. Persequer ex Demosthene τῶν ἡλικίων, nisi iam sepius esset à me scriptus ille confessus. Ἐν Λύκῳ in Lyco conveniebant arbitri, & illi iudices qui causis terminandis adiungerentur. Μέλιχον addidit Pollux, nomine tantum, verum quid illic tractaretur, non docet, nec apud alium legi. Nolo hic immorari in iudiciorum verbis, aut formis explicandis, quæ multa huc congefseram, ne operi ad res ipsas declarandas nato, videar, & Grammatica inserere: quod alibi fiet commodius: sed tamen absolvere curiarum, & iudicio-

diciorum vocabula, ut sunt mihi promiscue observata, nunc commodius iudico. Ἡλιασῆς καὶ κριτῆς, idem significant, iudicem ordinarium, ut aiunt. Ἐκριτῆς καὶ ἀπέλεκτος, à Cicerone lectus iudex dici solet. Γερυσία, omnium senatuum, & iudiciorum generale nomen est, à senili ætate (qua par est, aut certe moribus, esse iudices) dictum: peculiari tamen vocabulo ita vocari quinquaginta ἐφόρον consilium apud Lacones, scriptum reliquit Aristoteles. Hoc enim ἐφόρος nomen quanvis generale est præfecturæ cuiusvis nomen, tamen & magistratum eum significat, ut & ἰσαγόρης, ἐπιτάκτης, ἐπιτροπῆς, ἄρχων, παμίας, ἐπίσκοπος. Omnia enim præterquam quod sunt dignitatum vocabula, communia etiam sunt. Nomine γερυσίας præterea decem κόσμοις apud Cretenses etiam notavit Aristoteles.

200 DE REPUBLICA
teles. Illam vocem ex Græco
in Cicerone Senatam vertit Gæ-
za. Η *μερῖαν* etiam *Ἐδρασθεῖς*,
vocari ex oratione Æschinis in
Ctesiphontem notavi iudicium
quodlibet, quoties in eo iudices
ius dicerent. Confessum præ-
terea iudicium *συνεδρίαν*, ipsos-
que iudices *συνίδρες*, quod com-
muni sede uterentur, reperio di-
ci, id est, assessores: qua voce He-
bræi ut LXX. sapientū confessum
exprimerent, sunt usi, סנדרין
synedrin vocando.

CAP. XXVI.

*De assessoribus, quos Græci
συνίδρες vocant.*

IUDICIIS solennioribus sex
συνίδρες, à singulis trium *ἀρ-
χόντων* bini delecti, solebant
adesse: quos ex Aristotelis Athe-
nensium politia recitat Suidas
tan-

tantum fuisse quatuor : de quo numero non contendo , quum ad rem parum faciat. Hos oportebat esse vitæ inculpatissimæ, de qua antequam iudicibus possent adfidere , apud quingentos viros prytañes primùm , secundo inter Ariopagitas , quovis volente per præconem (ut iam à me est notatum) ad accusandum admisso, rationem reddidisse oportebat. Causa tam severæ perquisitionis erat, quod res periculi plenas , & in quibus maxima fide opus est, tractarent , nempe iudicum sententias , quas unum verbum omissum, mutatum, alio translatum , aut scriba celerrime excipiente additum , poterat evertere, inque contrarium trahere, aut saltem partim iudicis mente multum abducere. Erant itaque veluti scribæ observatores, dispunctoresq; eorum quæ transcripsisset dictante iudice. Non

M s possum

possum hic non admirari patientiam nostram, qui alamus quotidie in curiis sexcentos nebulones fescuncialibus literis libellos ita augentes lucri gratia, ut quod decem, aut duodecim versus vix impleat, in integrum quaternionem transeat, & extendatur: tamen quum videam leges contra illatos latas à nemine magistratum habente curari ut observentur, vereor ut stipendium quod alioqui consularium virorum advocatorum, & procuratorum servis daretur, inde sarciri facile omnes velint, patianturque. itaque alio progredior.

CAP. XXVII.

*De apparitoribus, & illis quos
Græci ἰστορυεύς dicunt.*

NISI maior dignitas, & magistratuum numerus me ordinem

dinem institutum servare coëgisset, & quod non litium ordine, sed locorum, & observationis ratione scribere ab initio visum est, erant hi magistratus, aut munera potius in ipso operis exordio adscribenda, ut quorum alterum in ius vocante adversario venire recusantem compelleret, *ἔισαγωγὸς* vero singulis mensibus libellos, & nomina litigantium in diario adscripta senatui offerret, nomenque ederet. qua in re mihi videtur non esse absimile munus illorum quos ostiarios, & audientarios vulgo dicimus. Primi officii homines, servientes vulgo dictos plures quam par sit habemus, tamen sine illorum significatione in Gallia neminem in ius vocare licet, nisi citatione sacris initiatum. unde *κλητέων* Græci in ius vocare dicunt, ducta *ἀπὸ τῶν κλητέων*, id est, ab apparitoribus voce, ut item hi *ἐκ τῶν καλεῖν*, à
voca-

204 DE REPUBLICA
vocando scilicet dicti sunt. Ver-
bum κλητίαι præterea signifi-
cat, testes adversum me audio:
quod Aristophanes in Nebulis
significat.

Τῶν ἱμαντῶ γ' ἕνεκα οὐκὶ χρη-
μάτων

Ἐλκω σε κλητέοντα.

*Mearum certe pecuniarum gra-
tia traham te in ius, testes adver-
sum te auditurum.*

CAP. XXVIII.

Περὶ κλητέων, quos colonis
ducedis præfectos dice-
re possumus.

RA T I O (ut sum proxime
præfatus) dignitatis magi-
stratum, aut, si illa deesset, ma-
ior numerus, me coëgit eum ser-
vare ordinẽ qui in operis discursu
visus est: verum promiscue ut
plura

plura dicere sum eam ob rem co-actus, ita nunc ad finem usque, ut se offerent, sum singula prosequuturus. Solebant itaque κληρῆχοι colonos in urbes, aut priscae Atheniensium possessionis, aut nuper conquistatas, non satis habitatas, inscribere, destinareque delectos, atque agrum regionum, & iuris ipsarum urbium dividere, veluti pro sorte cuiusque. unde vox κληρέχων, id est, sortes habentium ducta est. qui mos ut latius pateat, Libanii sophistæ sententiam ex argumento orationis Demosthenis *ἀεὶ τὸ ἐν χαρρόνησῳ*, adducere visum est. Erat, inquit, ea peninsula quæ Thraciæ adhæret, Atheniensium antiqua possessio, in quam Philippi regis tempore ad continendam possessionem suos κληρέχων miserant. Mos enim ipsis erat, ut qui domi facultatibus essent destituti (quod per
Ario-

Ariopagitarum diligentiam à Valerio scriptam, atque superius adductam statim resciri poterat) accepto illi cum armis viatico à Repub. in exteras, aut nudas, cultoribusque vacantes, aut recens conquistas urbes mitterentur. Hæc ille. Quibus ipsis exemplis docemur quonam hodie sit utendum remedio, ut tantæ populi multitudini aut per vim, calumniamve, aut per agnatorum multitudinem, aut quodam progenitorum scelere facultatibus omnibus destitutæ, egregie prospiciatur. Eam enim frequentiam populi, etiam illorum quorum maiores virtutis ergo erant laudem nobilitatis consequuti, videmus eousque crevisse, ut una hæreditas (si Caletensium, Aquitanorumque morem, quorum primigenii male fratribus consulunt, excipias) iam ad unicolos redacta, vix possit singulis fratribus,

bus , vel hæredis nomen relin-
quere, & ante paucos annos, nisi
ingens vetuerit clades, sit nudos
relictura nepotes, atque in despe-
rationem adductura. Præterea
rerum omnium venalium , con-
ductitiarumque precia in im-
mensum aucta, extremaque om-
nia quæ æquitatis lancem supe-
ravere, nos admonent multitudi-
nis, & contentionis ergo in dete-
riorem partē abire omnia. Qua-
propter quum æmulationis , &
contentionis vitium nunquam
possit, & nescio si debeat, è medio
hominum tolli, non impruden-
ter Principes , & penes quos est
legum authoritas , meo iudicio
fecerint, si dato ad iter, & aliquot
inde annos stipendio, & viatico,
totam rebus destitutam, & per-
gere volentem multitudinem in
terras novas cultoribus destitu-
tas mittant. Inde enim diviso
inter illos agro novo , aut ex
æquo

æquo, aut pro dignitate, fiscus facile ad principem ex vectigalibus redibit, miseris vero amplissime prospicietur, malis, & proscriptis hominibus, quibus ex rerum defectu peccandi consuetudo est in habitum versa, purgabitur culta regio, nec erit ubi, etiam si maxime velint, furandi in tenues exerceant consuetudinem. Hac arte olim Athenienses, Lacedæmonios, Græcos, Romanos, Gallos usos legimus. De his aliquando locum mihi dicendi apud Principem cupiebam vehementius, antequam tua prudentia Poiere apud eundem impetratum intellexi, quod summo opere suadere conabar. O felicem Franciscum Regem tali Cancellario, O foeliciorem Cancellarium tali rege: verum utrum, præter dignitatem, magis beatum existimẽ, ægre sane iudico. Ille literatos, literasque excitat
præ-

præmiis, benevolentia : hic illos perquirat, evehit ad præmium. Ille iustissime imperando, omnium demeretur animos: is æquitatem summam observando, nulli non satisfacit. Tutatur omnes Franciscus, per eum Poietus omnibus prospectum curat. Ille virtutis, & literarum omnium absolutam quandam possessionem haberi curavit, is etiam ipsi possessioni suam adsignari locum summopere contendit. Et ut semel finiam, Augustum ille, is ab inferis Mœcenatem revocavit. Verum quum hac eloquendi tenuitate utriusque laudes imminuam potius, quam augeam, ad cætera progredior.

OPUS DE CAP

*De ærarii custodibus, quos
ταμίαις Græci dicunt.*

DE GEM numero erant ærarii publici dispensatores, qui præsentibus senatoribus viris ex ipso ærario in Palladio, de quo egi, adservari solito, quantum ipse publici usus necessitates exigent, desumere solebant, præcipueque in rem nauticam sartam, tectamq; conservandam, ex qua frequenter non tantum Athenarum, sed totius Græciæ salus pendere visa. Duas vero potissimum naves insigni magnitudine nomine publico curabant, quarum una παράλιον, altera ἄμμων dicebatur; quanvis non desunt authores qui cum παράλιον ταλαμινίων iungant. Præter ærarii dispensationem, Palladis auream imaginem,

nem, victoriarum monumenta à ducibus data , reliquorumque sacrorum ornatum in publicis supplicationibus obviam senatui euntes deferabant : quod factitari solitum lego ab his quos Græci *κολακέρταις, ἐφόρως, φύλακας, ταμιῶχος, διοικητὰς* vocant. Adferit vero Harpocratio esse eiusdem dignitatis vocabula inde dicta, quod conderent, servarent, promerent, dispensarent. Interpres orationis Demosthenis *ἡ πρεκράτης*, ait locum fuisse in politica arcis parte , quam *ἀκρόπολιν* nominant , hincque dictum *ἐπιθρόδον, & ταμῆιον*, quod omnes omnium fanorum pecuniæ eo congerentur : ubi ait contigisse aliquando ut à sceneratoribus averiæ per Tamias pecuniæ desiderarentur, factumque inde ut qui tunc *ταμίαι*, essent, ærarium incenderent, ne illorum apparerent furta , & negligentia.

Demosthenes philippica tertia
 hos *ταμίας δημοσίως*, publicos
 adseruatores, quos vulgus no-
 strum thesaurarios parsimoniam,
 aut simpliciter vocat. quod vero
 & pecunias suppeditent, prima
 philippica *ποριστὰς ταμίας* dixit.

C A P. XXX.

*Ἡ ἐπὶ ἱμαλιωταμίων, quos La-
 tine Græcia quaestores
 dicere possis.*

TAMIAI me admonuere
ἱμαλιωταμίων. quorum mu-
 nus erat eas pecunias excipere,
 & administrare, quæ ex parte
 Græciæ Atheniensibus parente
 colligebantur, ut idem illi in sa-
 cris, quod isti in indictionalibus
 agerent. Pollux ait & insularum
 proventum exigere, & excipere
 solitos. Hanc vero tradunt Græ-
 ci authores nominis rationem.
 Post

Post navali pugna superatum
 Persarum regem ab Athenien-
 sibus, illi in retinendo imperio
 diligentissimi, quia caput post ca-
 lamitatem, clademque acceptam
 statim ante omnes Græcos ere-
 xissent, cæteris tributa impera-
 vere, ad persolvendas belli nava-
 lis impensas, quo communis pa-
 triæ hostis esset profligatus, quia
 maior impensæ pars fuisset ante
 ab illis exposita: itaque illos quæ-
 stores vocarunt *ἐπιλωραπίαις*, id
 est, Græciæ quæstores. Latius ex-
 plicat originem vocis huius He-
 rodotus in Urania, adfertque de
 Themistocle historiam: ad quem
 lectorem remitto, ne sim tæ-
 diosior.

De Hellanodicis.

QUOD eadem in sacris totius regionis Atheniensibus subiectæ isti curarent, ac præcedentes proxime in ærario conservando, volui illos subiunctos. Pecunias ergo rerum sacrarum nomine debitas exigebant, ipsisque choragis de quibus egi, in impendium sacrorum dabant, quod ipsum à civibus, Athenarumque habitatoribus *χρημασται*, qui & *φράζεις*, exigentes, in urbanis sacris, & ludis facere consueverant. Sed de his & conventu *ἀμφικτυόντων* amplius dicam in alio opere. Labet vero nunc quæ desideramus subnectere.

CAP. XXXII.

De gynaecomis, qui matronarum cultui, ne modum excederet, præerant.

GΥΝΑΙΚΟΝΟΜΟΙ, aut *γυναικόννομοι*, de matronarum primum, postea de omnium mulierum ornatu statuebant, ne ulla ipsarum quicquam se indignum ferret, utque singulæ pro ratione census & facultarum inducerentur, indicta multa ei quæ secus fecisset, qua statim plecti solebat quæ edicto, aut legibus de ea re latis non paruisset. Erat etiam de incestu lex à Philippide quodam lata, ut quæ inhoneste incederet, statim mille drachmis multaretur. Hos fuisse viginti numero scribit Pollux. Veneti quum proxime actis annis viderent eum in mundo muliebri

sumptum intolerabilem, indeque rei familiaris in immensum dispendium crescere, sanxere ne ulla patricii sanguinis mulier, aut puella in publicum veste serica induta prodiret, nisi nuptiarum die, & quibus nuptiis, convivii-ve solennibus adesse moris est: quum alioqui multæ etiam humili loco natæ cum reginis pompa certare possent. Statuere præterea, ne aureum, gemmisve ornatum torquem, monileve, aut cingulum una ferret, gemmasve in annulis gestaret. alterum enim horum tantum eligere necesse est, aliis carere. Creati ad hanc rem magistratus, eas cogunt multando legis observare præscriptum. Non dico quam ista lex sit nobis necessaria, quum illis qui prædia tam sua, quam aliena, domos, dignitates, & quicquid undique per fas, aut nefas corradere possunt, in humeros, &

ornamentum uxorum, & adolescentularum exponere vano more coguntur, sit satis persuasum. Unum id adseverare constanter non dubito, frustra leges condi, & instaurari, nisi funditus evulsa peccandi origine: quæ quanta in his præcipue sit, qui in foro sunt, atque versantur tantum non ad ossa, medullasque exesi miseri litigatores docent: viri boni qui hæc ex usu perferre coguntur, desent: nec enim videre possunt quid tantopere pro sit uxori gratissimæ marito ille ornatus, nisi ut amatoribus placeat magis. pudicis enim, & probis nil præter molestias adferre potest. Athenæus sexto Dipnosophistarum libro *ἰοναὶ κενόμων* officium latius patuisse scribit, ubi de parasito ait. Narrabat *χαίρεφών* aliquando parasitum non vocatum venisse ad conviviũ, quumque rerumberet in ultimo mensæ

loco, ipsis gynæconomis (quos symposiarchas alio verbo Græco Latinis magis usitato dicere hic possum) numerantibus, ut moris erat, convivas invitatos, illum parasitum, ut qui numerum excederet tricenarium præfinitum, discedere iubentibus, Numerate, inquit secundo, à me incipientes. Quod vero mos esset gynæconomos convivia inspicere, invocatorumque numerum disquirere, si legis servaretur præscripto, Timocles in *φιλοδυναμίῃ* ita scriptum reliquit. Referate, ait, portas, ut in luce simus conspicui magis: ut pertransiens si volet gynæconomus, numerum capiat convivarum, secundum scilicet legem novam: quod fieri est solitum. statimque subdit: Philochorus in septimo Attidos ait, Gynæconomi cum Ariopagitis congressus hominum in singulis domibus observabant, atque in nuptiis,

ptiis, & sacrificiis: quoniam illic solebant dapibus affatim uti, atque adeo tantum non obrui. Hæc Athenæus. Non convenit in convivarum numero cum Platone. Is enim in nuptiis ultra decem convivas esse non vult, quinque viros scilicet, & totidem fœminas. Verum ille rem gestam, hic imaginariam, qualis est tota illius Respub. scribit. quapropter & magistratus illos quos Politia exponit nolui attingere, ne quis ignorantia, aut negligentia id à me factum credat.

CAP. XXXIII.

Περὶ ἐνέπτων, quos bibendi arbitros dicere possumus,

QUOS cæteri authores *ἐνέπτας* dixere, id est, vini observatores, illos Plato in effictæ suæ Reipub. libris *ἐνέπτας* vocavit,

cavit, quod legis credo admone-
 rent. nam sicut gynæconomi, ut
 paulo ante scripsi, modum in
 mundo muliebri, convivarum
 numero, epularum modo, obser-
 vare cogebant: ita hi itidem in
 vini usu præscribebant, ut si quis
 bibendi modum esset supergres-
 sus, multa præsentem cogere-
 tur parcius alias vino uti. Quis vero
 antiquis esset poculorum nume-
 rus non refert, quum naturæ non
 numeri sit habenda ratio. Mo-
 rem in ea re apud varias gentes
 observari solitum si quis scire
 desiderat, decimum, atque unde-
 cimum *δεικνυσσφισών*. Athenæi
 libros legat, in quibus fere nil
 aliud tractatur. Magistratus, in-
 quit ille libro X. *δινόπται* erant
 apud Athenienses teste Eupoli
 poëta *ὡς πόλεσιν*: quos nunquam
 adhuc vidimus inter milites ad-
 scribi, ne ipsos *δινόπταις* quidem.
 O civitas civitas, quam tu es de-
 lica-

licatior, quam melior, ac prudentior? Hæc ad verbum Athenæus. Ex illa Eupolis sententia apparet, antiquitatem, militem usque adeo sobrium deligere solitam, atque vini usu carentem, ut ne ipsos quidem vini observatores voluerit eum augere numerum. Quantum vero iuuet vini usu in exercitu carere, satis re ipsa ostendit Turca, qui magna quidem illa multitudine, sobria tamen, vini que usu pœna capitis in exercitu destituta. Græcos tam egregios potores, ut proverbium pergræcandi hinc sit natum, Macedonas, Thraces, Dacos, Mysios, Pannonos, Iugros, Dalmatas, Gepidas, atque adeo ipsos Germanos etiam vino armorum peritiam iungentes, nostrosque Gallos docet rem bellicam infœlicius inter pocula, fœminasque tractari, atque delicias, quam in tenui mediocritate, vitæque abstemia.

stemia. Nostri Thraſones inter pocula, Venerem, ruſticos, ſinguli decem illius viros unico congreſſu, ne dicam niſtu, conficiunt verbis, & interim ille ſerio, reque ipſa de nobis, aris, focis, liberis, coniugibusque triumphat. Sed ad Athenæum redeo. Hi vero *οινόπται*, ait, obſervabāt quæ in conviviis ſolerent fieri: ſi æqualiter biberent convivæ, Erat vero vulgaris magiſtratus, & tenuis, ut ait Philinus rhetor in Crocanidarum diſciplina, triumque virorum numero, qui inde *ὀφθαλμοί* ſunt vocati, oculi; quod non raro quos oculos mentis ipſi convivæ vino victi perderent, hi reſtituerent monitionibus. Sympoſiarchæ ab his mihi tantum nomine differre videntur. Huic *ὀνοφλόζων*, vini helluonum peſti, ſanctione proſpexerat ante duodecim annos Carolus imperator Quintus, ſta-
tuerat-

tueratque in temulentos pœnam: verum ex eius lege evenit quod ex divina ait Paulus, ut per legem, quæ semper est peccati filia, peccati fieret augmentum (ut natura in vetitum nitimur, cupimusque negata) atque à quo esset genita, idem redderet genitum. Nisi enim sint accerrimi legum latarum vindices, illæ ad ostensionem, peccatique revelationem videntur latæ, non ad coërcitionem. Leges enim si semel hominum mentibus, vel opinione sola sint imbibitæ, plus poterunt quam ipsissima veritas. Suasit lex Chaldæorum contemnere mortem: homines in toto fere orbe sacrificare: quod & hodie apud Barbaros nuper nostro orbi revelatos viget. loco ipsorum animalia divis occisa sacrificare. atque adeo plus valuit falsa persuasio, Pharisæorum, & scribarum leges etiam divinæ refragantes

gantes sub adventum Christi, & suorum, quam ipsa ab ipsissima veritate enunciata veritas. Quare si lex aliqua est ferenda, est & alēda, consuetudineque, aut vi in usū trahenda: alioqui frustra fertur. Flandri itaque, & quotquot sunt illic Germani videntur non tantum neglexisse, sed legis Caroli vim auxisse. Veneti vero quia adolescentes patricios videbant re familiarem cui essent successuri, absumere, mercaturam (cui tota Italiae nobilitas studere merito mavult, quam aliena diripiendo, vanum, nudumq; nobilitatis nomen prætexere) neglectam relinquere, & præterea rei familiaris dispendium decoctionibus, in spē & rei familiaris, & amplissimæ dotis, ingens facere, indeque scelerata ex consortio nebulonum (qui facillime in liberrimam totiusque orbis foelicissime sitam civitatem irrepunt) contrahere, non infre-

infrequenter inde ad laqueum trahi: sanxere una & dotis, & epularum in conviviiis privatis modum, ne privatis epulis pœna multæ ultra unum, aut alterum capum non imperata venia apponerent cum bubula, & vervecina: neve quantumvis dives patricius ultra sex millia Ducatorum aureorum dotis nomine filix aufit dare quum antea à tenuioribus ad sexaginta, quadraginta, quinquagintaque M. darentur. Ad hæc ne ullus patricius aufit filio ante ætatem iustam dare, qua in leges peccare sumptu liceat: unde factum est, quum sint exacti apud illos nomophylaces, ut luxus coërceretur, res, si non fieret amplior, nullum acciperet detrimentum. Prudens hic, silentio sepultam volo quam gloriam multæ nationes ex vini ingluvie ambiunt, quum videam laudi dari, quod

P homo

homo cum homine, & ipsius equo certando certamen ineat bibendi, vincatque, atque una die, horaque absumat quod denis iuste faciat satis. Video enim hæc monstra frequenter esse in deliciis, tantum abest ut pœna sit flagitiis illis constituta.

CAP. XXXIV.

*De fori curatoribus, quos
ἐπιμελητὰς ἑμπορίας
dicunt.*

FORI curatores decem Athenis fuere, qui pro tempestatis, annonæque ratione de rerum precio statuebant, ut non vendentium arbitrio, sed iusto tantum precio distraherentur: ad hæc ne vitiosas loco legitimarum merces exponerent: præterea ne quis civium plus frumenti, vini que quæstus causa apud se
re-

reponeret, quã rerum illius usus exposcere videretur (usque adeo privatus illis census erat brevis, commune magnum) quæ vero in urbẽ quotidie supra usum inferrentur, in horrea publica nomine publico reponi curabant, unde iusto precio etiam iniquissima temporũ ratione egentibus civibus depromerent. Nos interim nõ pudet, Christum, ipsiusq; dogmata, verbisq; amplissimis pietatem, charitatem, quæ mater, & fons est omnium rerum bene gestarum, profitentes, nullis horreis publicis pauperibus, quos ex suo cœlo frequenter eiecimus, prospicere: verbis ipsum profiteri Evangelium, negligentia autem virtutem eius abnegare. Quomodo prospiciant suis Veneti, dixi supra. Quanvis omnino destitutis (à foro enim in quo nil possunt, digredior) cœptum sit in non paucis Galliæ civitatibus.

prospici, tamen indies emergenti pauperum turbæ in singulis facile prospici posset, si quæ inutiliter multi hominum conventus ditissimorum absumunt, in eam rem conferrentur. si quæ multi monachi occupavere redderentur, si ex ære publico quæstus re frumentaria, & vinaria fieret, proculdubio satis esset unde languenti, & semimortuæ pauperum vitæ pararetur, quod supplementum laborum ipsorum absolveret. nec enim censerem omnibus dandum, sed validos occupandos in publicis, privatisve operibus, sumptum ubi facerent suum. morbo vero laborantes, atque aliqua præcipua adque opus utili parte affectos, è publico arario alendos iudicarem. Munera piorum, donationes ex testamentis, multæ, & varia alia possent in usum illum comparari. verum ista ex affectu cogor dicere.

CAP. XXXV.

De Episcopis.

EPISCOPUS erant ad quos delectus, Provinciarumque negocia, ut Ciceronis verbis utar, referebantur. In singulis enim Provinciis hi velut rerum arbitri constituti perquirebant de his quæ ad iurisdictionem, publicas iniurias, litesque spectabant, si quis illos adire vellet: ac sententiam ferebant, cui non secus ac si à principe magistratu lata fuisset, parebatur. Vocabantur etiam ἀρμωστικὶ aptatores, & φύλακται, id est custodes, atque ἑφοροὶ præfecti. ἑφορᾶν enim & ἐπιτοκοπεῖν est speculari, disponere. Nominis ephori usus est Cicero Quæst. Tusc. prima. Quum Lacedæmonius quidam, ait, cuius ne nomen quidem proditum est,

mortem tantopere contempserit, ut quum ad eam duceretur damnatus ab ephoris, & esset vultu hilari atque læto, dixissetque ei quidam inimicus, contennisne leges &c. Voce autem Episcopi in Pandectis usus est iurisconsult. tit. de mun. & hono. l. munerum. Episcopi, inquit, qui præfunt pani & cæteris venalibus rebus &c. Cicero etiam Epistolarum ad Atticum septimo, Ego, ait, præsum negotio non turbulento. vult enim me Pompeius esse, quem tota Campania & maritima ora habeat Episcopum, ad quem delectus & negotii summa referatur. A diligenti rerum speculatione nostris Christianis Episcopis nomen est inditum, qui ipsi ut sint præclaro nomine donati, video: ut rem ipsam verbis conferant, certe in paucis patet. Sed quis custodiet ipsos custodes? Hos puerilis ætas, hos infantia,

tia, hos ambitio, illos cupiditas, quosdam fastus aulicus, non paucos veri odium, consuetudinis vitiosæ observatio prohibet verum audire. Improbos nomineque indignos perstrictos volo. Quæ itaque iusto & acerbissimo dolore motus in eos scripseram, quum præclarissimos viros videam iam totos mille annos illos commonefaciendo aërem verberasse, visum est omittere, atque perituræ parcere chartæ. Si Esaiam, Ieremiam, Ezechielem, doctoresque omnes non audiunt, quid aliud quam crabrones scribendo irritare possum, quum arguere melius non possim?

Habes æquissime Cancellarie meas de magistratibus Atheniensium observationes: quas si abs te probari sensero, me præterquam quod magnum præcium operæ fecisse videbor, magnamque consequutus fœlicitatem, ad ma-

232 . DE REPUBLICA
iora incitabis. Fiet enim tui iudi-
cii censura, ne ullus possit tam
facile carpere ac calumniari quod
semel probaveris. Si vero quis-
quam rem ipsam ut minus abso-
lutam culpare volet, erit labo-
rum & sudoris mei admodum
iniquus aestimator. Verum sat
erit si nostra carpendo, norit nil
esse ab omni parte beatum. Sed
hactenus.

FINIS.

IN-

I N D E X

C A P I T U M.

EPISTOLA nuncupatoria ad
D. Gulielmum Poietum to-
tius Francia Cancellarium.

P A G. 5.

Ad lectores prafatio. 13

C A P. I.

De populi divifione. 21

C A P. I I.

*De tribubus, & aliis populi parti-
bus.* 37

C A P. I I I.

*Quomodo eligerentur magistratus
Athenis,* 43

C A P. I V.

De Ariopagitarum senatu. 45

C A P. V.

De nomothetis. 62

P 5

C A P.

I N D E X
C A P. V I.

De legum conservatoribus, quos
Græci νομοφύλακες dicunt. 66

C A P. V I I.

De quingentis viris. 72

C A P. V I I I.

De arbitris. 83

C A P. I X.

De trierarchis. 100

C A P. X.

De undecimviris. 105

C A P. X I.

De Decemviris presidibus, qui
Græce πρόεδροι vocantur. III

C A P. X I I.

De subdialibus comitiis, quæ Gra-
eci ὑπιδίαιον dicunt. 120

C A P. X I I I.

De quæstoribus græcâ voce ὑπο-
δέκταις vocari solitis. 123

C A P.

CAPITV M.

CAP. XIV.

De logistis , quos rationum magi-
stros dicimus. 126

CAP. XV.

De custodibus , quos Graci ἀπι-
ρηγοῦς vocant. 132

CAP. XVI.

De quaestoribus illis , quos Graci
demarchos vocant. 135

CAP. XVII.

De quaestoribus repetundarum,
quos Graci δίδουες dicunt. 144

CAP. XVIII.

De lexiarchicis, peripolis, & Ephe-
bis. 153

CAP. XIX.

De Novemviris una , quos ἄρχον-
τες Graci , id est , Principes di-
cunt. 160

CAP.

C A P I T V M.

C A P. X X.

De eponymo. 167.

C A P. X X I.

De Rege. 170

C A P. X X I I.

De polemarcho Tribuno militum.
176.

C A P. X X I I I.

De militaribus officiis. 180

C A P. X X I V.

De sex Thesmothetis. 184

C A P. X X V.

*De tribunalibus subselliisve in
quibus Athenis ius dicebatur.*
187.

C A P. X X V I.

*De assessoribus, quos Graci $\pi\alpha\gamma\epsilon\tau\alpha\iota$
 $\epsilon\pi\iota\sigma\tau\alpha\iota$ vocant.* 200

C A P. X X V I I.

*De apparitoribus, & illis quos
Graci*

I N D E X.

Græci εισαγωγῆς dicunt. 202

C A P. X X V I I I.

Περὶ κληρονομῶν, quos coloniis deducendis præfectos dicere possumus.

204.

C A P. X X I X.

De ararii custodibus, quos ταμίαις Græci dicunt. 210

C A P. X X X.

Περὶ ἐπιμετωσίων, quos Latine Græcia quaestores dicere possis.

212.

C A P. X X X I.

De Hellanodicis. 213

C A P. X X X I I.

De gynaconomis, qui matronarum cultui, ne modum excederet, præerant. 215

C A P. X X X I I I.

Περὶ δυνάτων, quos bibendi arbitros dicere possumus. 219

C A P.

INDEX CAPITVM.

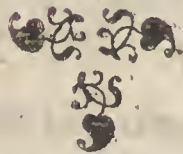
CAP. XXXIV.

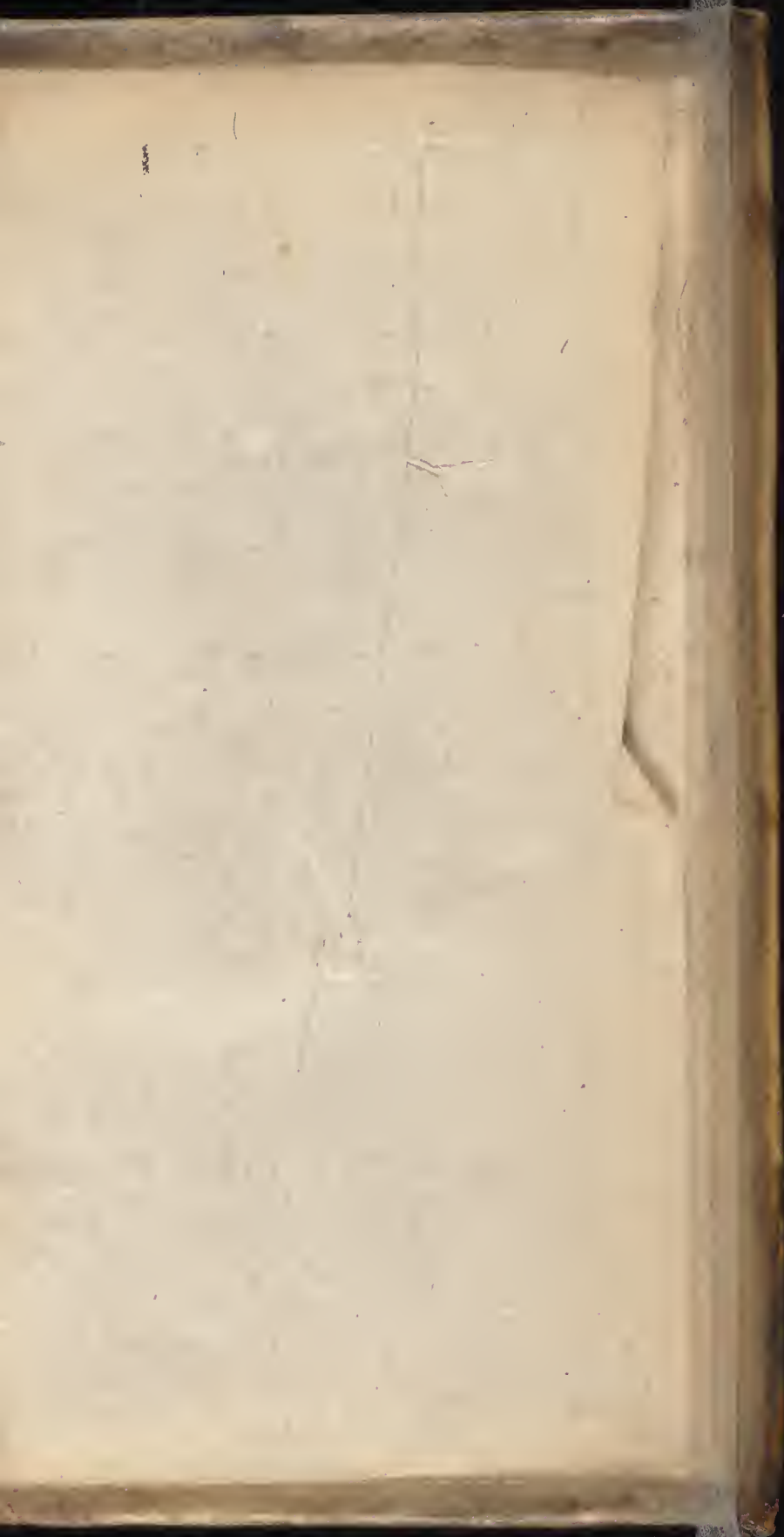
*De fori curatoribus, quos ἱπιμελά-
τας ἔμπερῆς dicunt.* 226

CAP. XXXV.

De Episcopis. 229

FINIS.

do

(204)

2732-361 b/w

